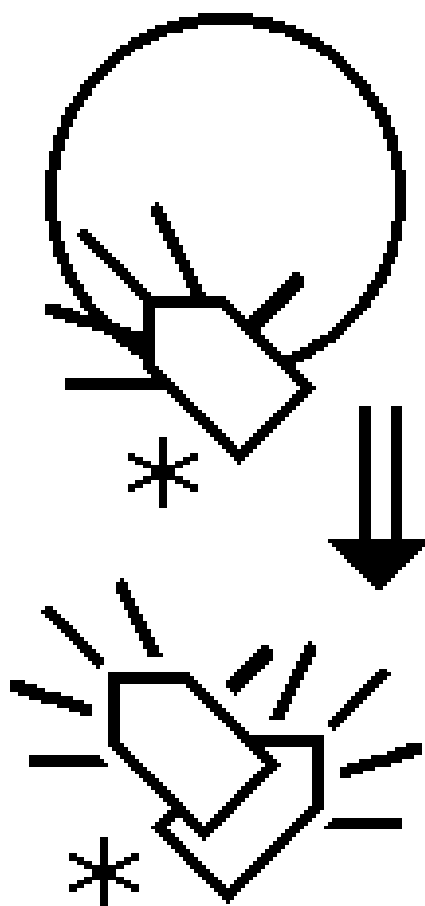

Lingvistični vodnik po znakopisu

fonetični pristop

Stephen Parkhurst
Dianne Parkhurst

*Lingvistični vodnik po
znakopisu*

fonetični pristop

Naslov izvirnika: A Cross-Linguistic Guide to SignWriting

Avtorja izvirnika: Stephen Parkhurst in Dianne Parkhurst

Prevod in priredba SZJ v znakopis: Edi Strouhal

Jezikovni pregled: Slavica in Janko Jarc

Izdala: Pastoralna gluhih in naglušnih Slovenije (PGNS)

Ljubljana, oktober 2013

Vse ilustracije v priročniku so iz angleškega izvirnika, prav tako tudi znaki za kretnje, ki sta jih avtorja prevzela iz španskega znakovnega jezika (LSE), če ni označeno drugače.

S soglasjem avtorjev priročnika je slovenski prevod obogaten s primeri znakov za kretnje v slovenskem znakovnem jeziku (SZJ). Ti primeri so prikazani v rdeči barvi.

BESEDA AVTORJEV

Znakopis (angl. SignWriting) ali **zapisovanje znakovnega jezika v Suttoninem sistemu** (op. prevajalca), znan tudi kot Suttonino gibanje za znakovni jezik, je leta 1974 ustanovila Valerie Sutton. Z leti se je sistem znakopisa pomensko spreminjal. Postopno se je uveljavljal in postal popularen v več kot tridesetih državah sveta. Čeprav obstajajo še drugi sistemi zapisovanja in notacije znakovnih jezikov, nisva našla še nobenega sistema, ki bi bil z relativno lahkoto in hitrostjo tako uporaben in natančen pri zapisovanju katere koli kretnje ali giba - vključno z vsemi neročnimi gibi in izrazi. V primerjavi z ostalimi sistemi, ki sva jih preizkusila in ki tudi omogočajo fizično ustvarjanje znakov za kretnje, je ta sistem edini, ki omogoča hitrejšo branje znakov. V lahkoti in hitrosti prekaša celo fotografijo in risanje črt.

Za ta priročnik sva uporabila veliko materiala s tečaja, ki sva ga uporabljala pri poučevanju gluhe mladine v znakopisu v Španiji. Tečaj je bil osredotočen na učenje simbolov znakopisa, ki se sicer uporabljajo v španskem znakovnem jeziku (*LSE - Lengua de Signos Española*), s precejšnjim poudarkom na branju. Tečaj je obsegal 30 ur. Pri njem se od študentov ni pričakovalo, da bi veliko delali doma. Večino časa smo namenili prebiranju zgodb v španskem znakovnem jeziku (LSE). Snov je bila pripravljena tako, da so bili najprej predstavljeni najbolj enostavni in splošni simboli.

Priročnik se razlikuje od izvirnega tečaja v več pogledih. Ta priročnik je jezikovni tečaj in ne tečaj za gluhe, ki kretajo določen znakovni jezik. Posledično nam priročnik prikaže veliko število simbolov s poudarkom na razumevanju načel, na katerih sloni oblikovanje simbola. Priročnik vsebuje veliko več drž rok, kot jih zasledimo v določenem znakovnem jeziku, čeprav ne gre za izčrpno študijo. Skoraj nemogoče je predstaviti vse možne drže rok, ki obstajajo v različnih svetovnih znakovnih jezikih. A kljub temu je vsako držo roke možno točno prikazati, ko razumemo načela, na katerih temelji oblikovanje simbolov.

Tečaj se je prvotno bolj osredotočil na fonetiko zapisovanja kot pa na samo fonologijo. Drugače povedano, osredotočila sva se na prikaz podrobnosti znaka in ne na poenostavitev zapisovanja, ki bi odražala sistem določenega jezika. Na primer, v večini jezikov morda ni pomenske razlike med držo roke z iztegnjenim palcem in držo roke, ko je palec prepognjen. Vendar bova tukaj predstavila vse simbole in prepustila nalogo utrjevanja posebnih simbolov fonologom in literarnim strokovnjakom.

Pri opismenjevalnih tečajih v Španiji se od študentov ni pričakovalo, da bi morali veliko delati po pouku. Tečaj se je bolj osredotočil na branje in je imel manjši poudarek na pisanju. V priročnik je vključenih veliko več simbolov. Posledično se od študenta pričakuje, da dela po pouku, tako da študira po tem priročniku ter tudi veliko vadi zapisovanje. Cilj tega tečaja je, da bi se na koncu študenti vživeli v situacijo učenja jezika in si točno ter hitro naredili zapiske o tem, kar so se učili. Da pa bi dosegli to raven, bodo študenti morali v učenje vložiti veliko truda. Tako kot pri mnogih spretnostih tudi tukaj velja, da »*vaja dela mojstra*«.

Medtem ko je izvirni tečaj dajal velik poudarek na neročnih prvinah, npr. na obraznih izrazih ter premikanju glave in telesa, se ta priročnik ukvarja predvsem z zapisovanjem posameznih znakov. Neročne prvine bodo predstavljene od 10. do 12. lekcije. Poudarek na ročnih prvinah v kretnji ne pomeni, da so neročne prvine manj pomembne ali da je ta sistem zapisovanja znakov nekako nezmožen predstaviti bogastvo neročnega posredovanja znakovnih jezikov. Nasprotno, znakopis oz. zapisovanje znakovnega jezika ima zelo obsežen niz neročnih simbolov in vsekakor lahko zabeleži podrobnosti neročnih gibov. Vendar bova zaradi omejenosti tega priročnika pustila večino podrobnosti neročnih prvin za razpravo na tečaju fonologije in sintakse, čeprav bodo tu predstavljeni tudi simboli.

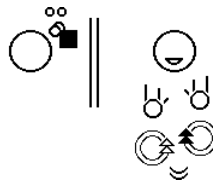
Čeprav ne gre za tečaj opismenjevanja, sva se potrudila, da bi v priročniku ohranila nekatera osnovna načela, kot je začetni z najbolj osnovnimi koncepti in najbolj razširjenimi simboli ter postopoma prehajati k težjim in nejasnim simbolom. Primeri v priročniku so v glavnem vzeti iz španskega znakovnega jezika, če ni drugače označeno. Namenoma sva izbrala ta jezik, ker ga večina uporabnikov tega priročnika ne zna. Prvotni cilj tega priročnika je, da študenti razvijejo spretnost opazovanja znaka ali izraza, ki ga nikoli prej niso videli, ga posnemajo s svojimi rokami in ga nato zapišejo (opazuj, naredi, napiši).

To ni tečaj za opismenjevanje. Ne bomo razpravljali o vprašanjih, kot so, kako oblikovati material za opismenjevanje ali kateri niz simbolov je treba uporabiti za določen jezik. Ob predstavitvi ali uporabi sistema zapisovanja v skupnosti gluhih ne bomo razpravljali o sociolingvističnih posledicah. Prav tako se zavedava, da obstajajo tudi drugi sistemi zapisovanja znakovnih jezikov. Odločila sva se za znakopis (SW), ker je najbolj primeren za naše razmere hitrega in točnega zapisovanja na terenu. Čeprav je na voljo kar nekaj računalniških programov za znakopis, sva se vendar osredotočila na ročno zapisovanje. Računalniški programi se bodo v nekaj letih verjetno bistveno spremenili, vendar bo zapisovalni sistem verjetno ostal dokaj stabilen.

Upava, da boste ob priročniku uživali in da vam bo koristil.

11. junija 2006

Steve in Dianne Parkhurst

Priročnik je bil posodobljen 4. junija 2010

PREDGOVOR K SLOVENSKEMU PREVODU

Z našo minljivostjo minevajo tudi naše besede. Že naši predniki so nam svoj jezik, svoje misli, spoznanja in znanstvena odkritja posredovali prek zapisane besede. Na ta način so nam zapustili bogato kulturno dediščino. Kako pa je z znakovnim jezikom, ki je materni jezik gluhih in nekaterih močno naglušnih oseb? Zavedamo se, da gre za neslišen jezik. Kretnje so v znakovnem jeziku le vidne. Dolgo časa je veljalo, da znakovnega jezika ni mogoče zapisovati. A marsikatera prizadevanja posamenikov po svetu nam v zadnjem času potrjujejo, da temu ni tako. Tako kot zapisana beseda tudi zapisana kretnja lahko (p)ostane trajna za daljši čas.

S prevodom tega priročnika v slovenščino smo na Slovenskem dobili prvi priročnik za učenje zapisovanja znakovnega jezika.

Prizadevanje za opismenjevanje v znakovnem jeziku tako med gluhih kot med slišječimi po svetu poteka že vrsto let na pobudo raznih posameznikov iz več razlogov.

Z zapisovanjem v znakovnem jeziku v Sloveniji lahko:

- pospešimo izobraževalni proces z gluhih in močno naglušnimi osebami,
- pripomoremo k nadaljnemu kakovostnemu oblikovanju samopodobe gluhih in močno naglušnih oseb,
- ustvarjamo razne literarne zvrsti v slovenskem znakovnem jeziku: poezijo, prozo, eseje ...
- pripomoremo, da se gluhi lažje učijo slovnico govorne slovenščine,
- pripomoremo, da se gluhi lažje učijo tako tuje govorne jezike kot tuje znakovne jezike,
- pospešimo nadaljnje ohranjanje in spoštovanje slovenskega znakovnega jezika,
- razvijamo jezikoslovje slovenskega znakovnega jezika ...

Slišечи se dobro zavedamo, kako velik pomen ima zapisana beseda, saj po njej narod in njegov jezik pridobi na identiteti. Z zapisovanjem znakovnega jezika želimo prav to: potrditev identitete slovenskega znakovnega jezika v našem kulturnem ozračju. V znakovnem jeziku trenutno v Sloveniji nimamo še nobene literarne zvrsti.

V vsej svoji zgodovini gluhih in naglušnih v Sloveniji ni bilo dano, da bi zapisovali v svojem jeziku. Na svetu poznamo na desetine grafičnih sistemov, s katerimi zapisujemo govorne jezike oz. glasove. Poznamo več vrst abeced: latinico, cirilico, gruzijsko abecedo, armensko abecedo, arabsko abecedo, različne zlogovne abecede ... Toda v nobeni znani abecedi ni mogoče zapisovati znakovnega jezika, saj je za znakovni jezik glas irelevanten. Zato gluhi v vsej svoji zgodovini v svoji materinščini niso mogli zapisovati in opisovati ne svojih čustev ne doživljanje ne svojih sanj in ne lastne poezije. V primerjavi z govornimi jeziki sveta, ki jih zapisujemo, se zdi, kakor da identiteti znakovnega jezika nekaj manjka, če ta ni zapisovan.

Z zapisano kretnjo bomo tudi našim zanamcem lahko pokazali, kdo smo bili gluhi kot njihovi predniki, in jim v znakovnem jeziku pustili popotnico za življenje. Želimo si, da bi tako za slovenski znakovni jezik kot kulturo gluhih nastopili svetlejši časi.

Priročnik je lahko v pomoč tudi slišječim, ki bi se radi učili znakovnega jezika ali se ga mogoče celo že učijo. Pomagal jim bo, da bi si lažje zapomnili kakšno novo besedo. Brez zapisovanja v znakovnem jeziku je učenje znakovnega jezika zelo zahtevno.

Dobro poznavanje materinščine, tudi s pomočjo zapisane besede, nikoli ne more biti ovira za učenje niti novega jezika niti novega načina zapisovanja. Če dobro in sistematično ne poznaš lastnega jezika, se je še težje naučiti tujega. Slednje je mogoče eden od razlogov, zakaj se nekateri gluhi tako težka naučijo slovnice knjižne slovenščine, ki je za večino gluhih drugi (tuji) jezik.

Edi Strouhal

vikar za Pastoralo gluhih in naglušnih Slovenije

IZRAZI, KI PRIPOMOREJO K BOLJŠEMU RAZUMEVANJU PRIROČNIKA V SLOVENŠČINI

Drža roke – roka v pesti, iztegnjeni ali upognjeni prsti, pokrčeni prsti, razprti prsti ...

Kretalec – oseba moškega spola, ki kreta.

Kretalka – oseba ženskega spola, ki kreta.

Kretati – govoriti znakovni jezik.

Kretnja – v znakovnem jeziku ne govorimo o besedi, pač pa o kretnji. S kretnjo v znakovnem jeziku povemo kakšno besedo, besedno zvezo ali pojem.

Simbol – del znaka, s katerim v znakovnem jeziku zapišemo znak za določeno kretnjo, frazo ali pojem. Pri najbolj enostavnih kretnjah je določen simbol lahko obenem znak za posamezno kretnjo.

Položaj delov telesa v gibanju – roka navzgor, roka navzdol, upognjena glava, glava v levo oz. v desno, dvignjena ramena

Ravnine kretenj – kretnje se v znakovnem jeziku izvajajo v več prostorskih ravninah. Zaradi lažjega zapisovanja se pri znakovnem zapisovanju osredotočamo le na tri najbolj osnovne prostorske ravnine, in sicer na dve navpični ravnini in na vodoravno ravnino. Ali pa drugače povedano:

- **vodoravna ravnina** ali ravnina tal (koordinati: x,z),
- **osnovna navpična ravnina** ali ravnina zidu pred nami (koordinati:y,x),
- **stranska navpična ravnina** ali ravnina zidu na levi ali desni strani (koordinati: y,z).

Strani roke od zapetja naprej – dlan, palčna stran roke in hrbet roke.

Znak – v znakovnem jeziku zapisana kretnja, fraza ali pojem, ki jih sestavlja en ali več simbolov.

Znakopis (SignWriting) – univerzalen in najbolj razširjen sistem zapisovanja znakovnih jezikov, v katerem je možno zapisovati vse nam do sedaj znane znakovne jezike. Izraz znakopis uporabljamo samo za zapisovanje znakovnega jezika v Suttoninem sistemu (SW).

Znakovilo – kretnje, zapisane v znakopisu, oz. besedilo v znakopisu.

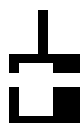
Upoštevajmo: Za razliko od nekaterih znakovnih jezikov v slovenskem znakovnem jeziku (SZJ) zaradi lažjega razumevanja pri kretnji nujno uporabljamo izgovorjavo. Kretnje same slovenskega znakovnega jezika še ne naredijo dovolj razumljivega. Ena kretnja oz. en znak ima lahko več pomenov. V tem primeru gre za enakozvočnice (homonim). **Zato se ob branju znakovila in prepoznavanju pomena znakov potrudimo znake izgovarjati – tudi če znakovilo beremo sami zase.** Idealno bi bilo, da bi pri zapisovanju v znakopisu imeli že nekaj predznanja v zapisovanju govornega jezika ne glede na abecedo, ki jo uporabljamo. Ker je včasih pomen kakšnega znaka lahko večpomenski, pomen znaka ugotovljamo iz konteksta samega stavka, tako kot je to primer z enakozvočnicami v govornih jezikih.

VSEBINSKO KAZALO

1. lekcija	1
OPAZOVALČEV VIDIK IN VIDIK KRETALCA	2
OSNOVNE DRŽE ROK, 1. del	3
SIMBOLI ZA STIK: <i>dotik</i>	5
OSNOVNE DRŽE ROK, 2. del	6
GLAVA IN ROKA-ZAPESTJE	8
2. lekcija	9
USMERITEV ROKE: <i>dva zorna kota</i>	10
PUŠČICE ZA PRIKAZ GIBOV: <i>gibi gor-dol</i>	15
SIMBOLI ZA STIK: <i>občasen stik med površinama v času kretanja</i>	19
OSNOVNE DRŽE ROK, 3. del	20
PUŠČICE ZA PRIKAZ GIBOV: <i>gib naprej-nazaj</i>	23
3. lekcija	29
ANATOMIJA DRŽE ROKE: <i>palec</i>	30
DOTIK RAZLIČNIH DELOV TELESA	34
SPREMEMBE V DRŽI ROKE IN V NJENI USMERITVI	42
4. lekcija	43
ANATOMIJA DRŽE ROK: <i>sredinec, prstanec in mezinec</i>	44
KOMPLEKSNE PUŠČICE	46
GIBI V RAVNI ČRTI V STRANSKI NAVPIČNI RAVNINI	47
OSNOVNA LOČILA	50
5. lekcija	51
ANATOMIJA DRŽE ROKE: <i>pokrčeni prsti</i>	52
KROŽNI GIBI	56
SIMBOLI ZA STIK:	60
<i>trajen stik dveh površin med kretanjem, prijem, prijem »med«, udarec</i>	
6. lekcija	63
ANATOMIJA DRŽE ROKE: <i>upognjeni prsti</i>	64
MIGANJE S PRSTI	68
7. lekcija	77
ANATOMIJA DRŽE ROK: <i>različne drže rok</i>	78
UKRIVLJENI GIBI	83
DOTIK UŠES IN LAS	89
8. lekcija	91
ANATOMIJA DRŽE ROK: <i>črki C, E in LSM</i>	92

KOMPLEKSNE KRIVULJE	95
SIMBOLI ZA PRIKAZ POLOŽAJA	98
9. lekcija	101
ANATOMIJA DRŽE ROKE - PRSTI ENE ROKE:	102
<i>prst pod, prst čez, prekrížana prsta, pokrčen prst in hkrati na drugem prstu</i>	
OBRAČANJE ROKE	105
SERIJSKI GIBI	110
10. lekcija	111
ANATOMIJA DRŽE ROKE: <i>stopnje upognjenosti prstov</i>	112
STRANSKI ZORNI KOT IN POGLED NA TELO S PTIČJE PERSPEKTIVE	115
GIBI V ZAPESTJU	117
11. lekcija	121
UVOD V NEROČNE ELEMENTE	122
OBRVI	123
LOČILA: <i>označitev izrazov, vprašaji in narekovaji</i>	124
MIGANJE Z GLAVO IN GIBI S TRUPOM	127
SIMBOLI ZA PRIKAZ DINAMIKE V KRETNJI IN KLASIFIKATORJI	132
12. lekcija	135
OČI: <i>mežikanje in pogled</i>	136
NOS	138
USTA: <i>čeljust, ustnice, zobje, lica in jezik</i>	138
PRETOK ZRAKA SKOZ USTA	144
Dodatek	145
SIMBOLI ZA DRŽO ROK	146
PUŠČICE ZA PRIKAZ GIBOV	147
OSTALI SIMBOLI	148
LOČILA	150
STVARNO KAZALO	151

1. LEKCIJA

Vsebina:

Dva vidika opazovanja

Osnovne drže rok, 1. del

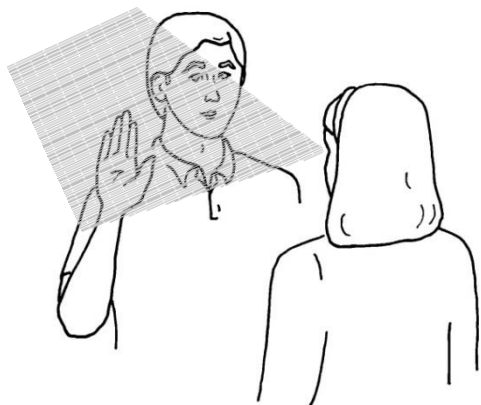
Simboli za stik: dotik

Nove drže roke

Glava in roka-zapestje

DVA VIDIKA OPAZOVANJA

Opazovalčev vidik

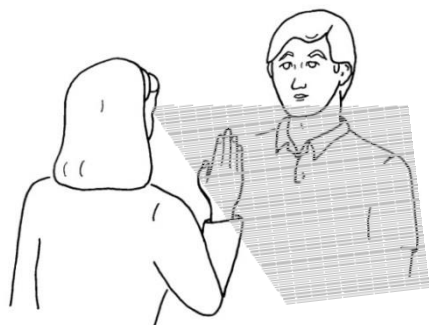
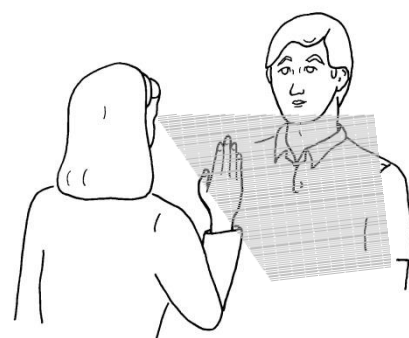
Kadar sogovornik kreta vam, opazujete njegove roke. Vi ste **opazovalec**.

Temu pravimo **opazovalčev vidik** ali **receptivni zorni kot**.

Kretalčev vidik

Kadar vi kretate sogovorniku, svoje roke vidite s svojega zornega kota.

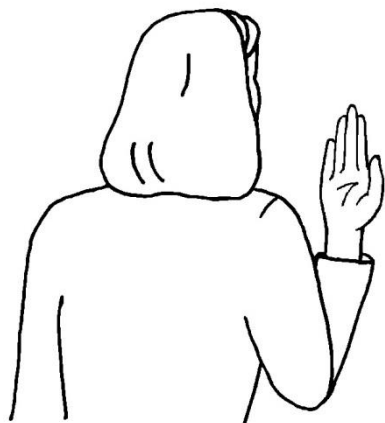
Temu pravimo **kretalčev vidik** ali **ekspresivni zorni kot**.

Znakopis temelji na kretalčevem vidiku oz. na tem, kako vi med kretnjo vidite svoje roke.

OSNOVNE DRŽE ROK, 1. DEL

Kadar beremo in zapisujemo kakšno kretnjo, jo zapisujemo s stališča s katerega naše roke vidimo mi.

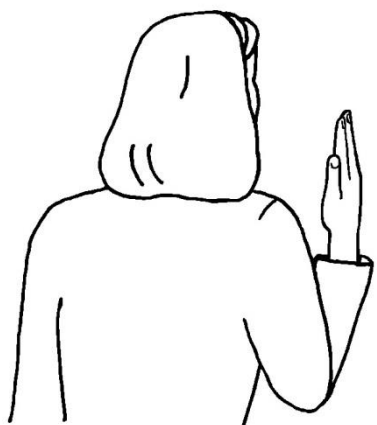
Dlan

Kadar v kretnji vidimo svojo dlan, je simbol za roko **bele barve**. Na klasični šolski tabli bi tak simbol bil nepobarvan, s kredo bi bili označeni le robovi znaka.

Hrbet roke

Kadar v kretnji vidimo hrbet svoje roke, je simbol za roko **črne barve**. Na klasični šolski tabli bi bil tak simbol v celoti pobarvan s kredo.

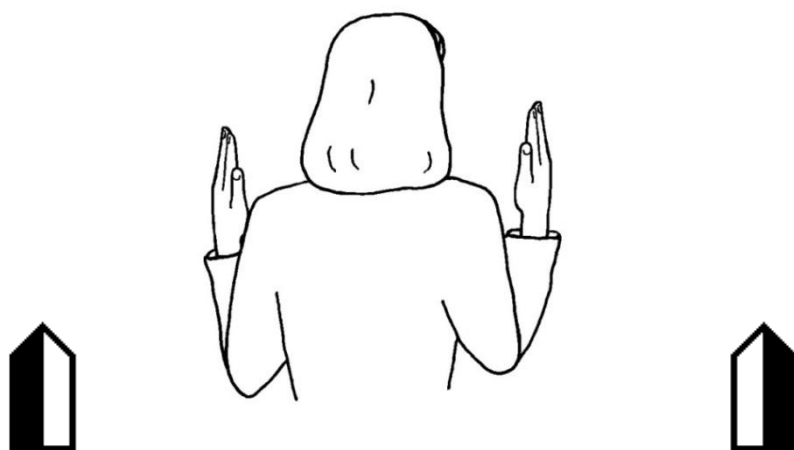
Palčna stran roke

Kadar v kretnji vidimo le stran roke (palec), je simbol za roko **pol bel pol črn**.

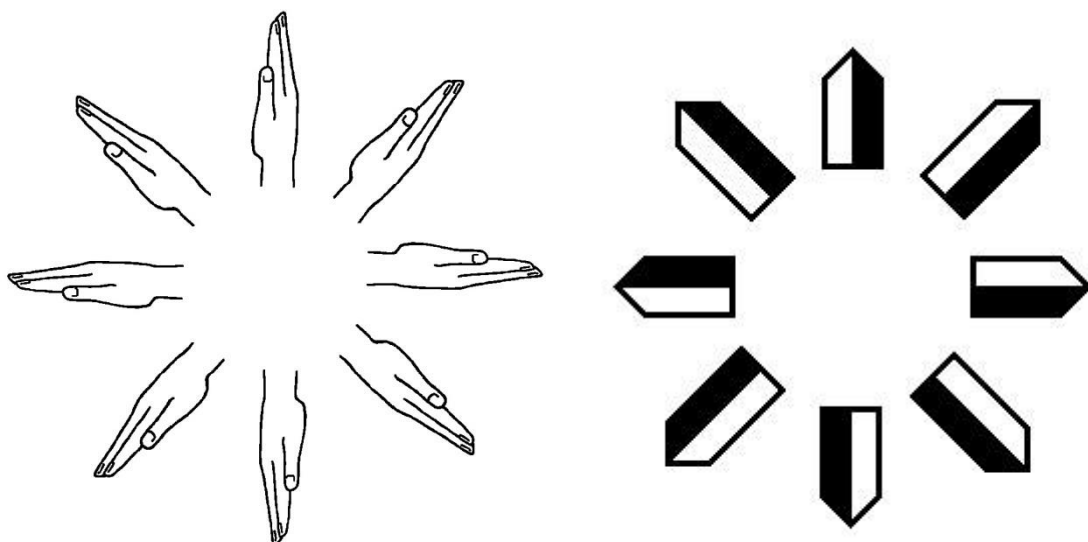
Bela polovica simbola nam kaže, v katero stran je obrnjena dlan, črna polovica simbola pa, v katero stran je obrnjen hrbet roke.

leva roka

desna roka

obračanje roke

Simbol lahko obračamo v katerokoli smer.

Simboli za stik: dotik

Znakopis vsebuje simbole s katerimi lahko prikažemo načine stikov med dvema površinama, ki nastanejo med kretanjem. Predstavljamo vam prvi simbol za stik in sicer **dotik**.

Za prikaz dotika uporabljamo **zvezdico**: * .

Simbol za dotik uporabljamo v primerih, ko se roki dotikata med seboj ali pa, ko se z roko dotikamo drugih delov telesa.

Poskusite prebrati naslednje znake:

Primeri iz španskega znakovnega jezika (LSE):

PAVZA

PROSITI

HIŠA

PLOSKATI

Simbol za stik zapišemo tam, kjer se roki dotikata.

Ko uporabljamo dva ali več simbolov za dotik pomeni, da se roki med seboj dotikata bodisi dvakrat bodisi večkrat.

Ko so simboli za dotik postavljeni simetrično, pomeni, da se dotik rahlo ponavlja na istem mestu. V kolikor simboli za dotik niso postavljeni simetrično, pomeni, da se pri dotiku dominantna roka premika.

MINIMUM (LSC)

OSNOVNE DRŽE ROK, 2. DEL

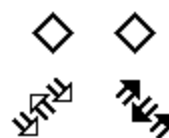

Pest

Zaprto pest zapisujemo s kvadratom.

Kadar v kretnji vidimo **dlan roke**, je simbol za roko **bele barve**.

Primeri (LSE):

AVTO

Kadar v kretnji vidimo **palčno stran roke**, je simbol za roko **pol bel-pol črn**.

SIT

Kadar v kretnji vidimo **hrbet pesti**, je simbol za roko **črne barve**.

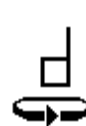

BRISATI

Kvadrat s črto na enem od vogalov kvadrata predstavlja **pest** z iztegnjenim kazalcem.

Kadar v kretnji vidimo **dlan roke**, je simbol za roko **bele barve**.

SAM

SAM 1

Kadar v kretnji vidimo **palčno stran roke**, je simbol za roko **pol bel-pol črn**.

ZAKON

SAM 2

Kadar v kretnji vidimo **hrbet roke**, je simbol za roko **črne barve**.

NE

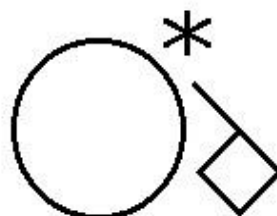
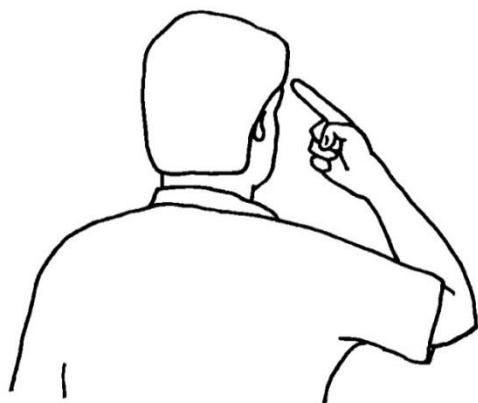
NE

GLAVA IN ROKA/ZAPESTJE

Krog predstavlja glavo. Predstavljajmo si, da lastno glavo opazujemo od zadaj.

Kadar z rokami kretamo v bližini glave ali kadar se dotikamo desnega roba glave, simbola za **roko** in **stik** zapišemo z desne strani kroga, in sicer tako, da simbol za stik zapišemo ali čez oba simbola ali pa zraven simbola za glavo:

Primeri (LSE, SZJ):

Primeri (LSE, SZJ):

DEDEK

GLUH

Črta ob simbolu za pest predstavlja, v katero stran je obrnjeno zapestje. Črta povezuje središče roke v zapestju, podlaket pa je nagnjena v kotu 45°.

HINAVEC

GLUH

STAROST

SPOVED

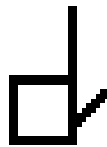

DOLGČAS

NA PAMET

2. LEKCIJA

Vsebina:

Usmeritev roke: dva zorna kota

Puščice za prikaz gibov: navpični gibi v ravni črti

Simboli za stik: občasen stik med površinama v času kretanja

Osnovne drže rok, 3 del

Puščice za prikaz gibov: vodoravni gibi v ravni črti

USMERITEV ROKE

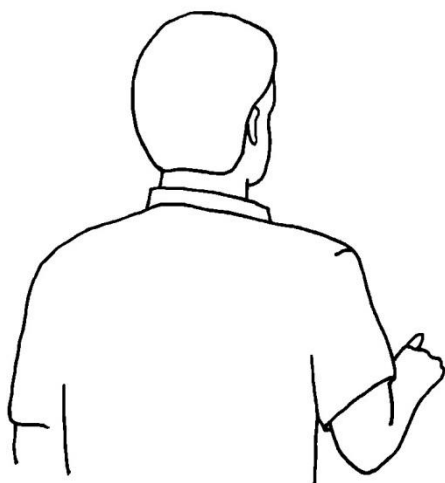
Dva zorna kota

Pogled naravnost

Roka v navpični ravnini

Kadar je roka dvignjena oz. **v navpični ravnini**, lahko ugotovimo držo roke.

Če pa je roka **v vodoravnem položaju**, je težko ugotoviti, za kakšno držo roke gre.

In kaj lahko v takem primeru naredimo?

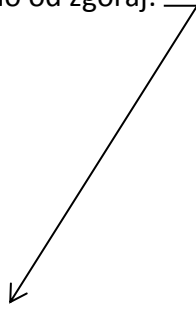
Pogled navzgor ali navzdol

Roka v vodoravni ravnini

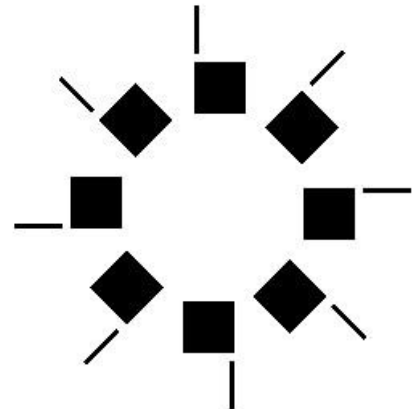
Ker je v vodoravnem položaju težko ugotoviti, za kakšno držo roke gre, ko je ta vodoravno, jo v tem položaju zapisujemo, kot da bi jo opazovali odzgoraj.

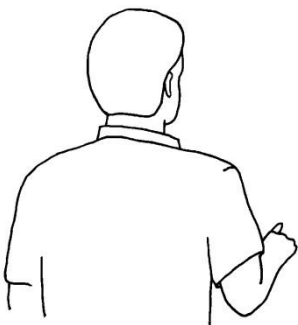
Majhen **presledek** med simbolom za pest in simbolom za prst pomeni, da je roka v da je roka v vodoravnem položaju. V tem primeru si predstavljamo, da roko opazujemo od zgoraj.

Simbol lahko obračamo v katerikoli smer:

Zapomnimo si: omenjeni simbol pomeni, da je roka vzporedna položaju tal. Vseeno je, ali na roko gledamo od zgoraj ali pa od spodaj.

in

zapišemo kot:

Oglejmo si nam že znane primere drže roke in jih tokrat zapišimo, kadar so le-te v vodoravnem položaju.

Presledek med simbolom za pest in simbolom za prst pomeni, da je položaj roke **vodoraven**.

STRIC

TUDI

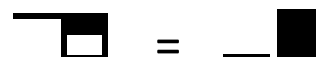

ENAKO

ENAKO

Upoštevajmo, da simbola predstavljata enako usmeritev roke:

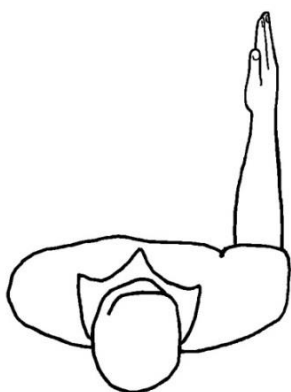
Kadar so prsti roke iztegnjeni in skupaj, se **presledek** v simbolu nahaja v **pregibu členkov**. Presledek pomeni, da je roka v vodoravnem položaju.

POMEMBNO

DANES

SPREMLJEVALEC

SMER

MIZA

MIZA

Upoštevajmo, da simbola predstavljata enako usmeritev roke:

=

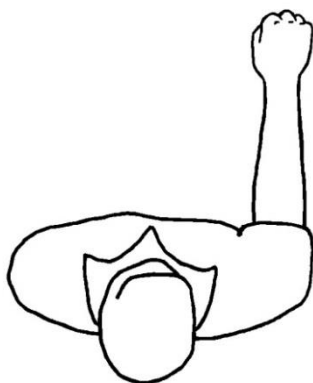

Presledek v pregibu členkov pomeni, da je roka v vodoravnem položaju.

MRZLO

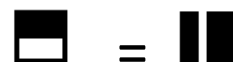
MRZLO

URA

URA

Upoštevajmo, da simbola predstavljata enako usmeritev roke:

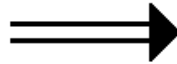

PUŠČICE ZA PRIKAZ SMERI GIBOV

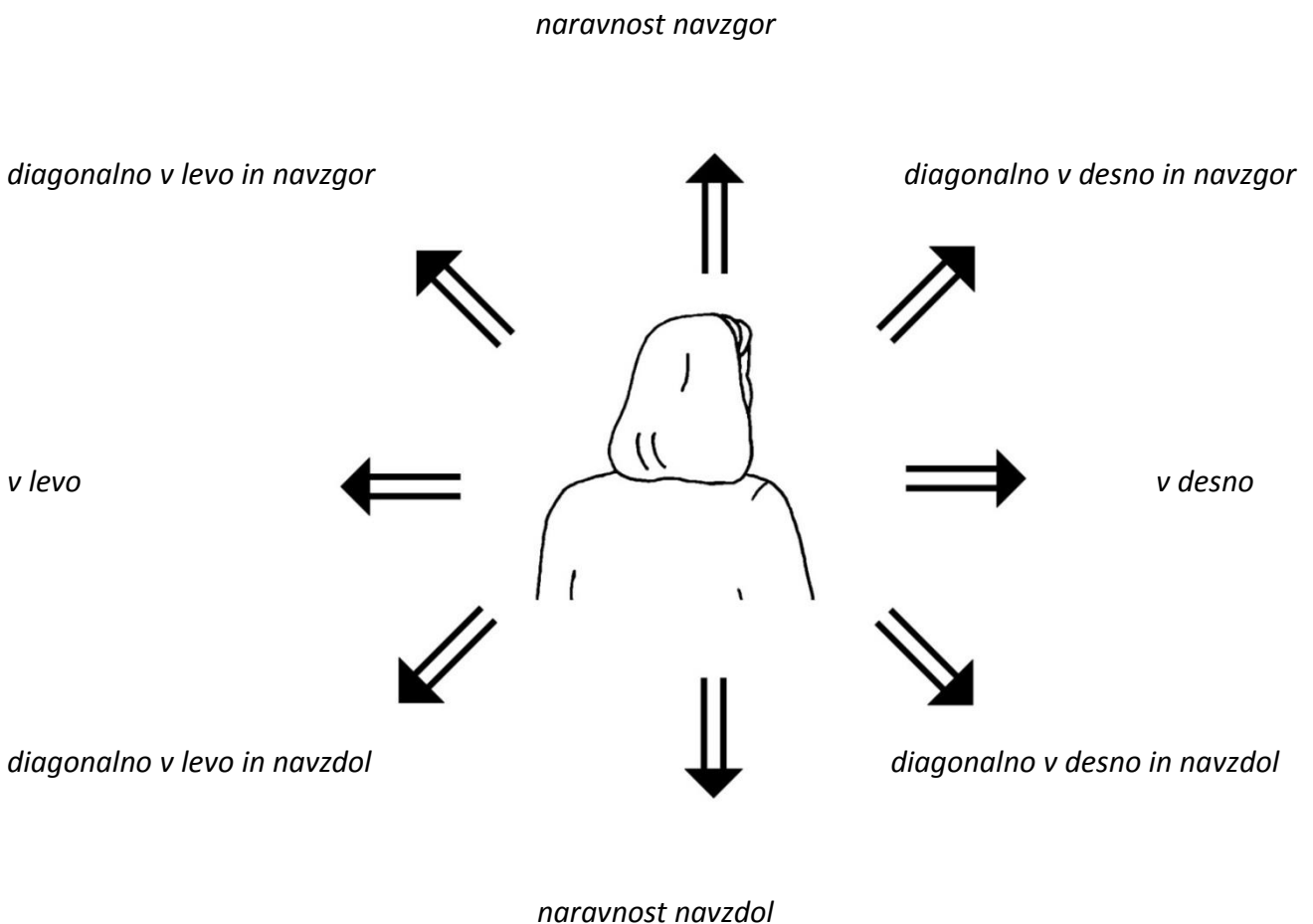
Gib gor-dol

Gib gor-dol poteka v ravnini imaginarnega zidu pred nami, oziroma v **osnovni navpični ravnini**.

Tak gib zapisujemo s puščico z **dvojno črto**

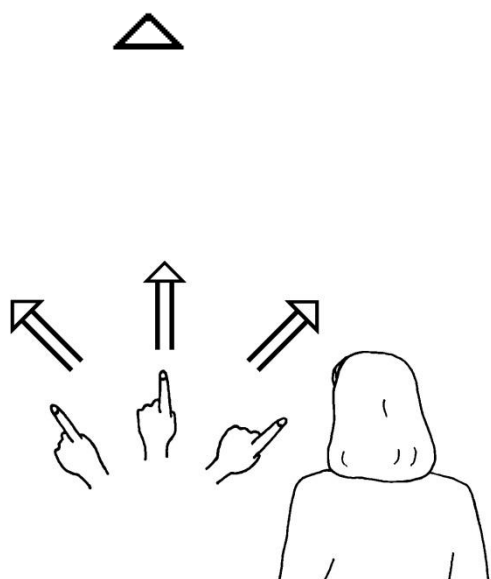
Gibi v ravni črti v osnovni navpični ravnini

Gibi z levo in desno roko

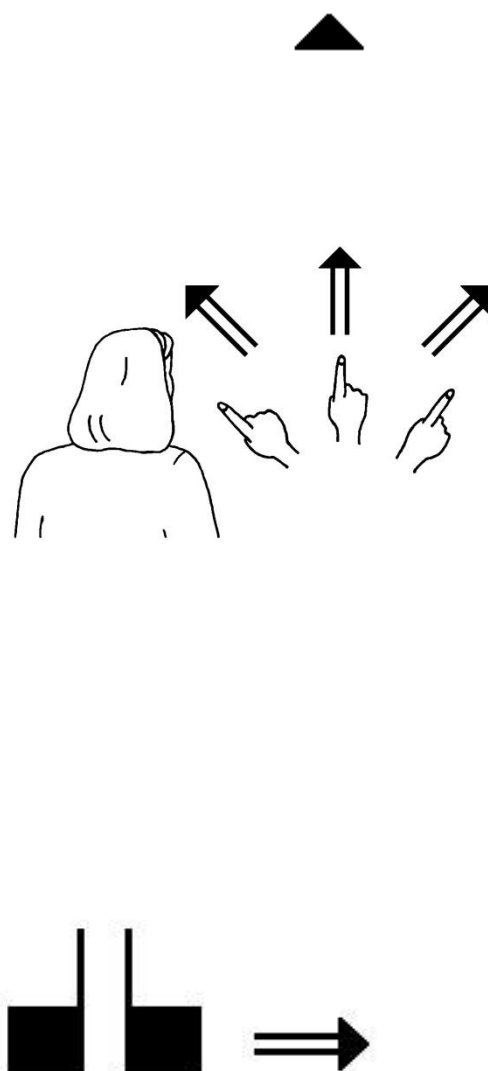
Gib z levo roko

Kadar je vrh puščice bele barve, pomeni da gre za gibe z **levo roko**.

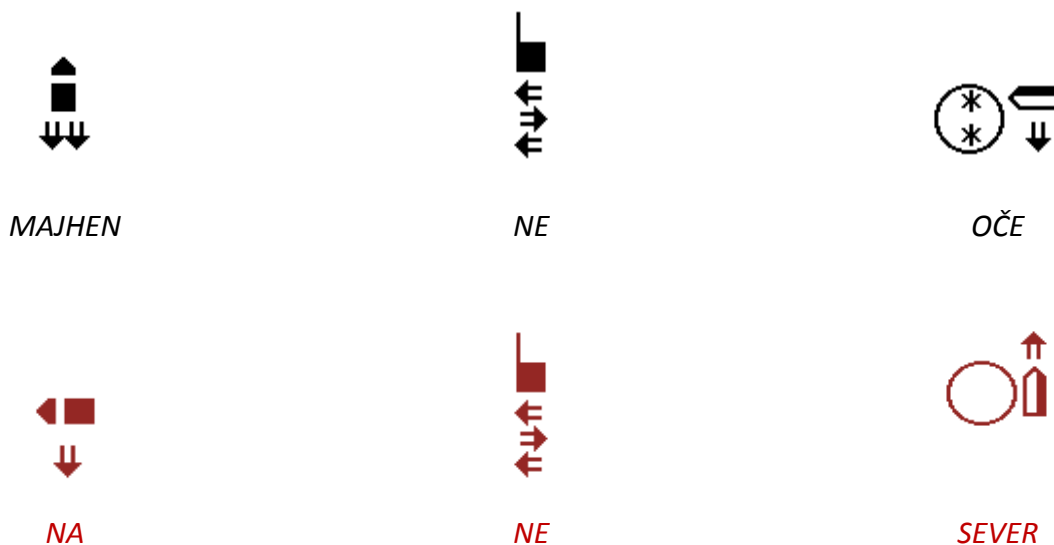

Gibi z desno roko

Kadar je vrh puščice črne barve, pomeni da gre za gibe z **desno roko**.

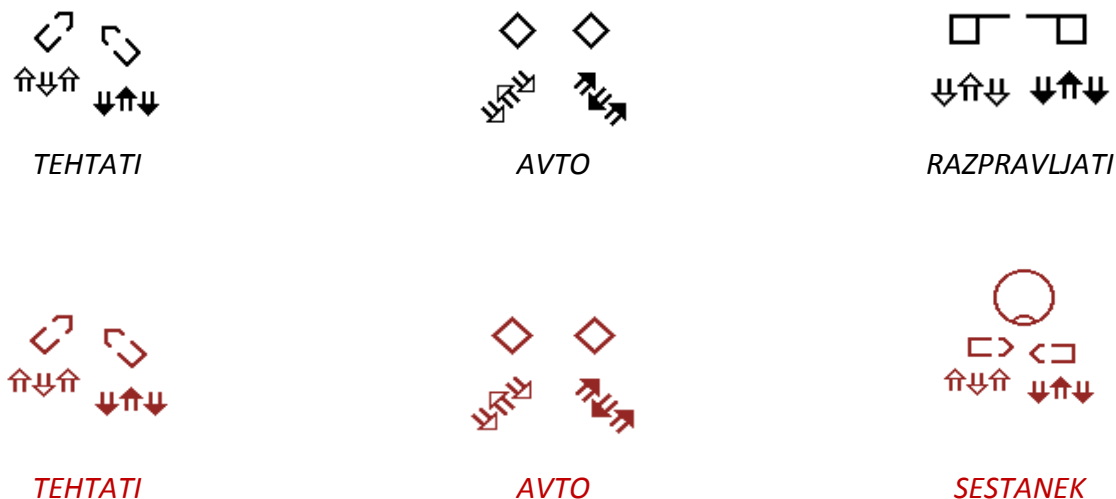

Primeri, kadar gre za gibe z eno roko (LSE, SZJ):

V spodnjih primerih se obe roki gibljeta večkrat v določeno smer. Kadar imamo pri znaku za kretnjo več puščic, tak znak beremo bodisi **od središča znaka proti robu** (npr. avto), bodisi **od vrha navzdol** (npr. tehtati, sestanek).

Primeri (LSE, SZJ):

Včasih se nam puščice lahko zazdijo nejasne. Enostaven način, da bi si zapomnili, kako pravilno beremo puščice, je uporaba **ukrivljenega vezaja**:

Ukrivljeni vezaj nas opozarja, da dve skupini puščic, za levo in desno roko, kažeta na gibe, ki **potekajo sočasno z obema rokama**. Gibi potekajo v istem trenutku.

Primeri(LSE, SZJ):

SIMBOL ZA STIK

Občasen stik med površinama v času kretanja

Občasen stik med površinama v času kretanja je rahel stik med dvema površinama. Pri takem stiku, roka drsi po drugi površini telesa in se nazadnje od nje loči.

Tak stik zapisujemo s **krogcem in piko v središču**

Primeri(LSE, SZJ):

NOČ

JUTRO

ITI

RAKETA

ZA

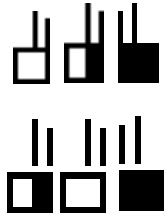
ENOSTAVNO

OSNOVNE DRŽE ROK, 3 DEL

drža roke:

simboli:

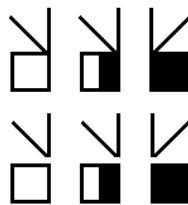
primeri:

ČRNO

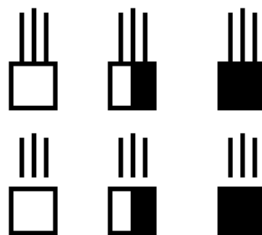
BOLEZEN

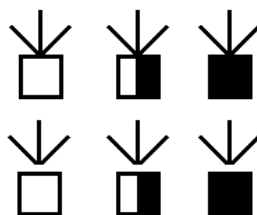
PERU

PAZITI

PARLAMENT(LSC)

TRETJE

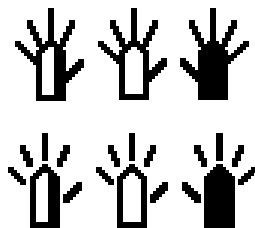
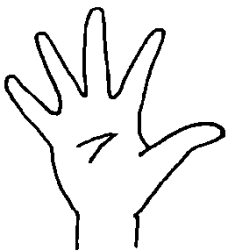
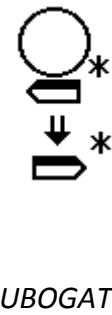
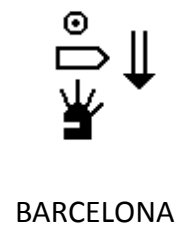
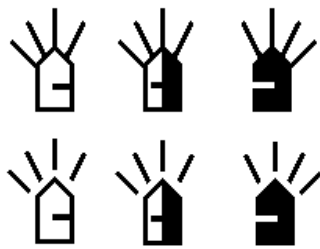
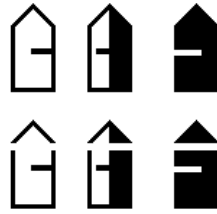

TRETJE

drža roke:

simboli:

primeri:

drža roke:

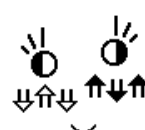
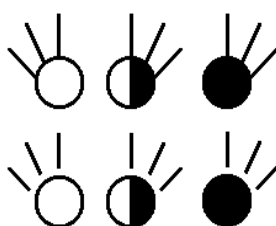
simboli:

primeri:

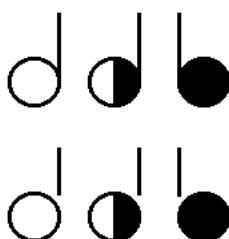
CEV

CEV

PRAVICA

DOBRO

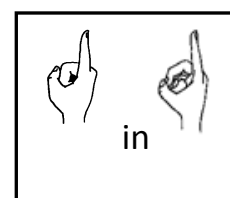
NEMČIJA

NEMČIJA

Upoštevajmo, da imajo prikazane drže rok **krožno osnovo**. Krožno osnovo v simbolu uporabljamo samo takrat, kadar je taka drža roke nujna.

V mnogih znakovnih jezikih sta ti dve drži rok med seboj zamenljivi:

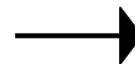
celo kadar je krožna drža roke v kretnji nekoliko površno izvedena, in čeprav je pri prepoznavanju pomena kretnje krožna oblika nujna, opazovalec včasih le stežka opazi njeno krožno osnovo. V drugih znakovnih jezikih pa obstaja jasno ločevanje med tema dvema držama rok in oblika osnove je pomembna.

PUŠČICE ZA PRIKAZ SMERI GIBOV

Gib naprej-nazaj

Gib naprej-nazaj poteka v vodoravni ravnini. Zapisujemo ga s puščico z enojno črto:

Gibi v vodoravni ravnini

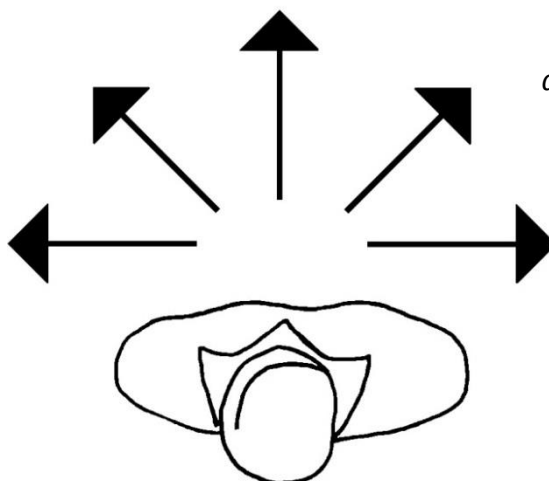
naravnost naprej

diagonalno naprej in v levo

diagonalno naprej in v desno

v levo

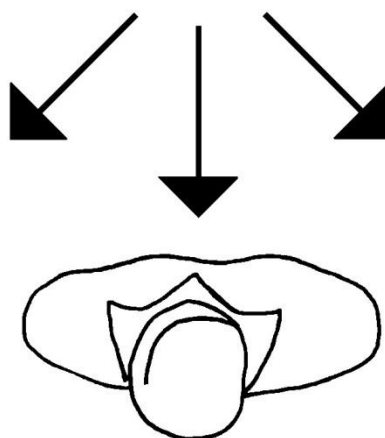
v desno

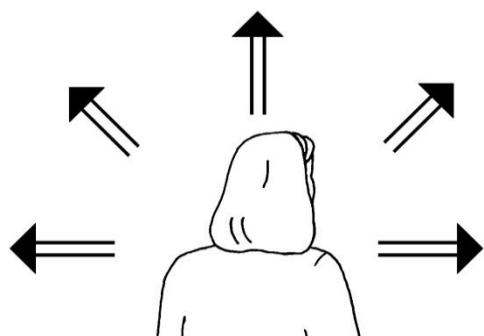
naravnost nazaj

diagonalno nazaj in v levo

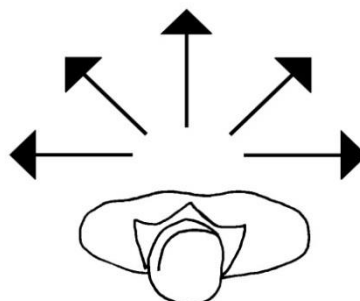
diagonalno nazaj in v desno

Gibi gor-dol

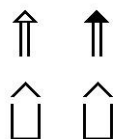

Gibi naprej-nazaj

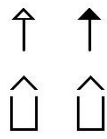

Bodimo pozorni na razliko spodaj predstavljenih parov znakov:

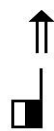
Primeri (LSE, **SZJ**):

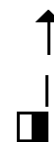
VSTATI

POMAGATI

GOR

TI

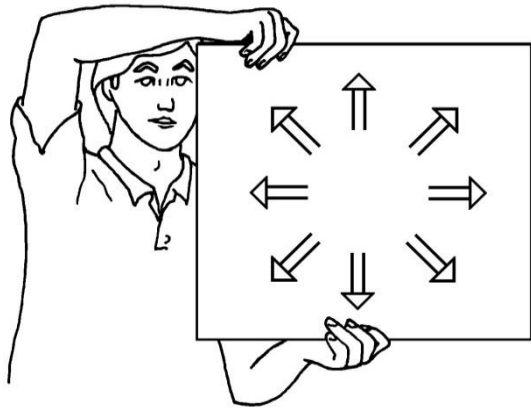

GOR

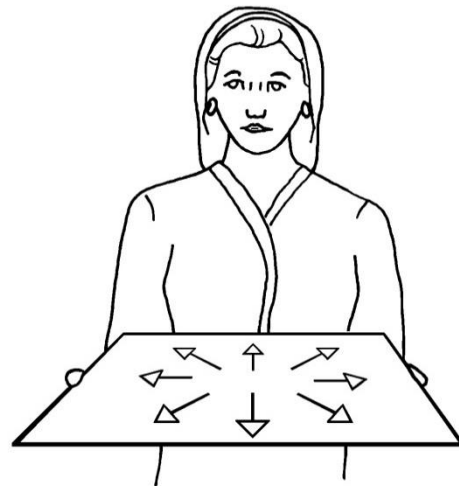

TI

Zapomnimo si: spodaj predstavljeni skupini puščic predstavljata gibe v dveh ravninah.

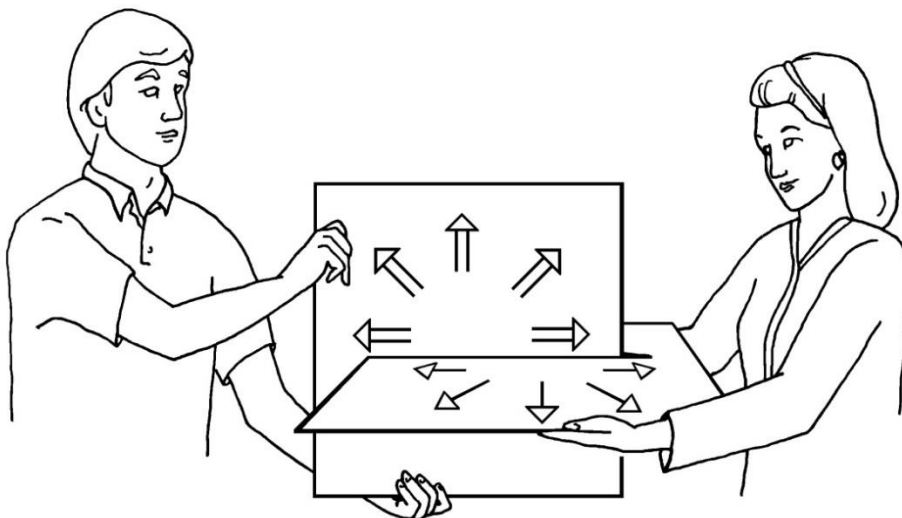

*gibi, ki potekajo v
osnovni navpični ravnini*

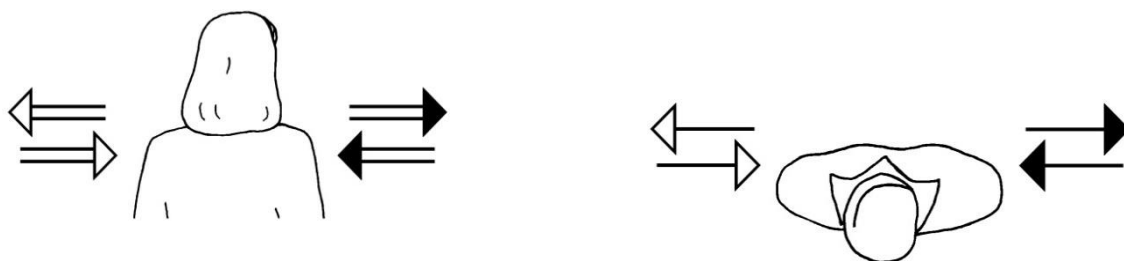

*gibi, ki potekajo v
vodoravni ravnini*

V primeru, da se ti dve ravnini prepletata, opazimo da nekatere puščice v obeh ravninah prikazujejo povsem enake gibe (gibi v smeri: levo-desno).

Gib **v levo** in **v desno** lahko zapisujemo z **dvojno** ali **enojno črto**. Puščice v spodnjih dveh primerih prikazujejo povsem enake gibe:

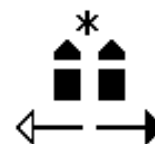
V zgornjem primeru imajo puščice z **dvojno črto** enak pomen kot puščice z **enojno črto**.

Kretno za **MIZO** lahko zapišemo na dva načina:

MIZA

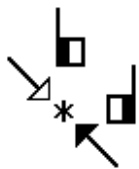
ali

MIZA

Kretni sta popolnoma identični.

Primeri s puščicami z enojno črto (LSE, SZJ):

SREČATI

LEKCIJA

RAZLOŽITI

GLEDALIŠČE

MOČNO

POZORNOST

POTOVATI

NJGOV

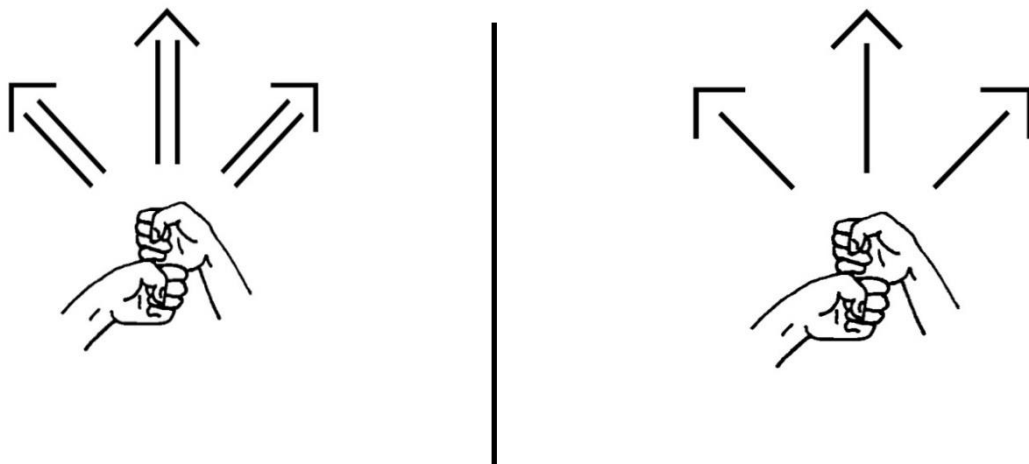
Obe roki se gibljeta enotno

Zgodi se, da se roki včasih gibljeta **enotno**. Zapisovanje puščic za vsako roko posebej lahko sproži nejasnost. Težava nastane tudi kadar se vprašamo, kam bi puščice lahko sploh postavili.

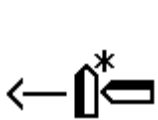
Omenjeni problem nastane pri gibu, kadar sta roki skupaj ali kadar imata isto usmeritev. V tem primeru za prikaz takega giba uporabljamo posebno puščico:

Taki puščici pravimo »**odprta puščica**« - vrh puščice ni trikotnik, ampak obrnjena strešica. Z njo prikazujemo kretnje, kadar se **obe roki gibljeta skupaj istočasno in v isto smer**.

Primeri(LSE, SZJ):

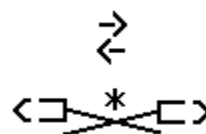
TOVORNJAK

POKAL

ZANIČEVATI

DOJENČEK

DOJENČEK

SEMAFOR

POMOČ

KILOGRAM 1

POSLANEC

KILOGRAM 2

3. LEKCIJA

Vsebina:

Anatomija drže roke: palec

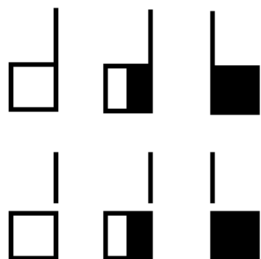
Dotik različnih delov telesa

Spremembe v drži roke in v njeni usmeritvi

ANATOMIJA DRŽE ROKE

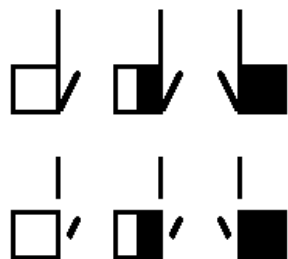
Palec

Opazili smo že, da kadar je palec upognjen in položen čez ostale prste, ga v simbolu ne zapisujemo.

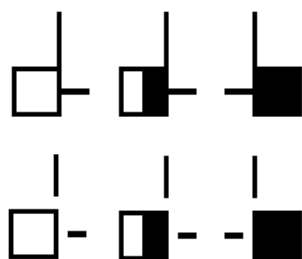
Vendar palec zapisujemo v naslednjih primerih:

Kadar je palec iztegnjen in se drži ostalih prstov, ga v simbolu zapisujemo kot:

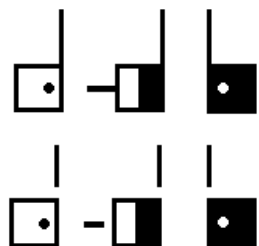
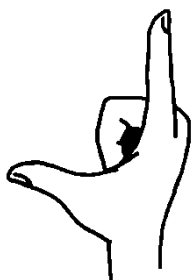
Izjema pri tem pravilu je **odprta dlan:**

Kadar je palec iztegnjen in vstran, ga v simbolu zapisujemo kot:

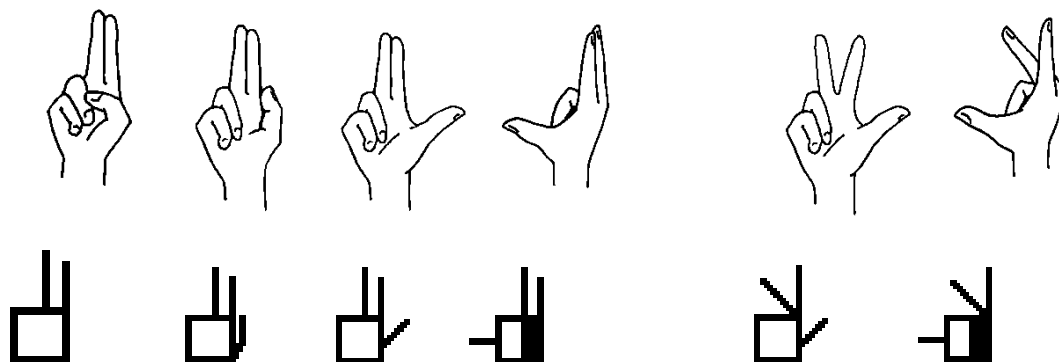
Upoštevajmo: kadar roko opazujemo s **palčne strani**, palec zapisujemo na črni polovici znaka.

Kadar je palec iztegnjen naravnost naprej, ga v simbolu zapisujemo kot:

Upoštevajmo: ko roko opazujemo s **palčne strani**, palec zapisujemo na beli polovici znaka.

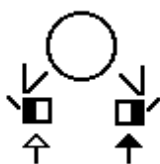
Drže rok, pri katerih upoštevamo zgornja pravila:

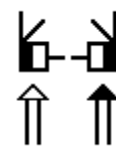
Primeri(LSE, SZJ):

ČLAN

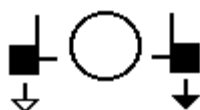
HOTEL

DVIGALO

RENAULT

SPOZNATI

ZAKON (LSC)

ŠTEVILKA TRI

PRIČA

SVETLO

ZNAMKA

VIDVA

TRETJIČ

Primeri(LSE, SZJ):

NAGAJIV

JABOLKO

OD ZDAJ NAPREJ

ZVONEC

VOŽNJA

JABOLKO

MESTO

SLEDITI

Upoštevajmo: zgornje tri drže imajo v nekaterih znakovnih jezikih enak pomen, torej položaj palca ne vpliva na pomen kretnje. Če je položaj palca nepomemben, se večina pri zapisovanju odloči za simbol na sredini, medtem ko se prvi in tretji simbol uporabljata le v primerih, ko je položaj palca v drži roke nujno zapisati. Dokler z znakovnim jezikom nismo toliko seznanjeni, da lahko ločujemo, kdaj je uporaba palca pomembna in kdaj ne, pri zapisovanju uporabljamo vse tri zgornje različice.

- CERKEV

- DUH

DOTIK RAZLIČNIH DELOV TELESA

Prsni koš

Pri kretanju se včasih dotikamo različnih delov telesa. Kadar se dotikamo sredine prsnega koša, **simbol za dotik** pišemo pod **simbolom za roko**.

Primeri(LSE, SZJ):

JAZ

MOJ

ČUTITI

JAZ

MOJ

VESEL

Kadar se dotikamo levega ali desnega dela prsnega koša ali ramen, s **simbolom krepke črte** prikažemo ramena. Krepko črto uporabljamo tudi takrat, kadar kretamo v bližini levega ali desnega dela prsnega koša, čeprav se ga morda niti ne dotikamo.

Primeri(LSE, SZJ):

ELEGANTEN

POČITNICE

LOV

LJUBEZEN

MAJICA

POSODITI

ZANIMIV

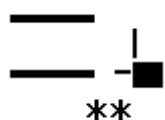
LJUBLJANA

Kolki

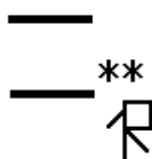
Druga krepka črta v znaku predstavlja **kolke**. Kadar se z rokama gibljemo **v bližini pasu**, se ga dotikamo ali pa se dotikamo drugih delov telesa v njegovi bližini, pri zapisovanju takih gibov uporabljamo dve krepki črti. Simbol za držo roke postavimo v soodnos s simbolom za kolke.

Upoštevajmo: ena krepka črta **vedno** predstavlja le ramena. Da bi prikazali, da kretamo v bližini pasu, pri zapisovanju takega giba **nujno uporabljamo še drugo krepko črto**.

Primeri(LSE, SZJ):

VLADA (LSM)

PES

KRILO

KRATKE HLAČE

PES

KRILO

Podlaket ali nadlaket

Kadar se z roko dotikamo delov druge roke (podlakti, nadlakti, komolca), za prikaz le-teh uporabljamo **daljšo črto**. Če je v kretnji vključena **podlaket**, je črta za podlaket povezana s **simbolom za zapestje**. Če je v kretnji vključena **nadlaket**, je črta za nadlaket povezana s **simbolom za ramo**. Črta v simbolu za podlaket in nadlaket mora biti dovolj opazna oz. dovolj dolga, da ne bi prišlo do zamenjave s kratko črto, ki predstavlja simbol za prst.

Primeri(LSE, SZJ):

KAPITAN

ŠKRT

KRATKI ROKAVI

KOKAKOLA

INJEKCIJA

SEMAFOR

Ozadje glave, hrbet in zadnjica

ozadje glave

Ukrivljeni črti ob simbolu za glavo prikazujeta, da gib poteka **za glavo**.

znak1

Zapomnimo si: zorni kot v obeh primerih (**znak 1 in znak 2**) ostaja nespremenjen. Kakor usmeritev roke, ki je postavljena gor ali dol, ko jo opazujemo od zgoraj, ne vpliva na njeno zapisovanje (**str. 20**), tako tudi v tem primeru položaj glave ne vpliva na usmeritev roke.

znak 2

V prvem znaku se s hrbtom roke dotikamo obraza, v drugem pa se z dlanjo dotikamo ozadja glave.

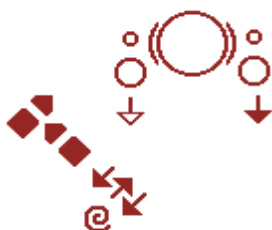
Primeri(LSE, SZJ):

ČOP

HINAVEC

ODPUSTITI

POLŽKOV VSADEK

Isto pravilo velja, kadar se dotikamo hrbta in zadnjice:

RAMA

ZADNJICA

RAMA

ZADNJICA

Obraz

Kadar želimo prikazati stik s čelom, s sencama, z licema, s čeljustjo ali z brado, največkrat **simbol za roko** (znak 1) ali **simbol za stik** (znak 2) postavimo neposredno na sam simbol za glavo. Toda tako nalaganje simbolov lahko sproži nejasnost. Druga možnost za prikaz stika z obrazom je, da z notranje strani simbola za glavo zapišemo **posebno oznako**, simbol za roko ali kakšen drug simbol pa postavimo zraven (znak 3).

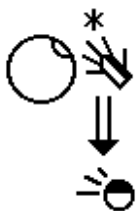
znak 1 znak 2 znak 3

Zgornji primeri v španskem znakovnem jeziku (LSE) prikazujejo tri možne načine zapisa kretnje NEMČIJA. **Prvi znak** je zaradi prekrivanja dveh simbolov nekoliko nejasen. **Drugi znak** je nerazločen, saj lahko pomeni, da gre za stik na dveh različnih pozicijah na čelu. V **tretjem znaku** je **posebna oznaka** uporabljena za prikaz položaja, medtem ko je **simbol za dotik** uporabljen za prikaz, da je palec tisti, ki se dotika čela.

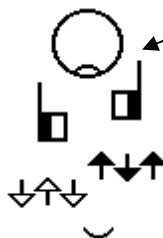
Primeri (LSE, SZJ):

UMAZAN

VERJETI

POGOVOR

Posebna oznaka v simbolu za glavo ne pomeni, da se z roko dotikamo obraza, ampak le dejstvo, da kretnja poteka pred obrazom.

HVALA

VERJETI

POGOVOR

Kadar se z roko dotikamo **roba glave**, posebne oznake ne zapisujemo! To pravilo velja za prikaz znakov, kadar se dotikamo **vrha glave**, levega ali desnega **roba glave** ter **roba brade**.

Primeri(LSE, SZJ):

VODJA

RAZBURJEN

OH, NE!

NA PAMET

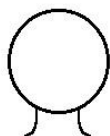

GLUH

GLUHONEM

Vrat

Ta simbol uporabljamo za prikaz vratu oziroma kadar želimo prikazati, da se z rokami dotikamo vratu ali da so roke v njegovi bližini.

Primeri(LSE, SZJ):

ZGUBITI

GREH

ODBIJAJOČE

ŠKANDAL

NALAŠČ

MESO

Oči in obrvi

Kadar smo s krettnjo osredotočeni na **oči** oziroma kadar se dotikamo oči ali kadar kretamo v njihovi bližini, z majhnima polkrogoma prikažemo (odprte) oči.

Primeri(LSE, SZJ):

VIDETI

OČI

GLEDATI

VIDETI

OČI

GLEDATI

Kadar smo s krettnjo osredotočeni na **obrvi**, za prikaz obrvi uporabljamo simbol:

Kasneje bomo predstavili tudi obrazne izraze, ki vključujejo dvignjene in povešene obrvi.

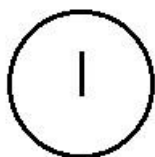

JOSE MARI
(špansko ime v kretnji)

OBRVI

Nos in usta

Kadar smo s krettnjo osredotočeni na **nos**, ga s **kratko navpično črto** prikažemo na sredini simbola za glavo. Simbol za stik lahko zapišemo bodisi na črto za nos ali na obrazu v bližini črte ali pa celo stran od obraza, glede na to, kateri znak bi bil bolj razumljiv.

Primeri(LSE, SZJ):

DVE LETI

VINO

MOŠKI

NOS

MAČEHA

VONJ

Kadar smo s krettnjo osredotočeni na usta, jih s **kratko vodoravno črto** prikažemo v simbolu za glavo.

Pozneje bomo videli, da obstaja več simbolov za prikazovanje obraznih izrazov in simbolov za usta.

Kratka vodoravna črta na simbolu za glavo predstavlja usta v nevtralnem položaju in se jo uporablja le, kadar gre za stik z usti.

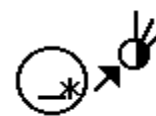
Primeri(LSE, SZJ):

TIŠINA

KADITI

CIGARA

TIŠINA

KADITI

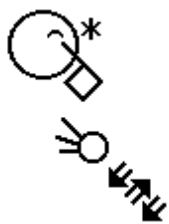

CIGARA

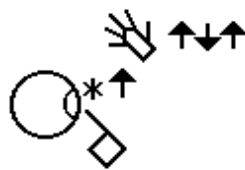
SPREMEMBE V DRŽI ROKE IN V NJENI USMERITVI

Kadar se kretnja začne **z eno držo roke in konča z drugo** oziroma če pri kretnji ni povsem jasno, kakšna bo končna drža roke, zapisujemo tako začetno kot končno držo. Znak beremo tako, da začnemo s tistim delom znaka, ki je pred puščico, in nadaljujemo z delom, h kateremu nas puščica usmerja. V kolikor v znaku ni puščic, ki bi nam nakazovale smer branja, velja pravilo, da znak prebiramo od zgoraj navzdol ali od leve proti desni.

Primeri (LSE, SZJ):

NEVAREN

ZNAN

DVAJSET

KORIST

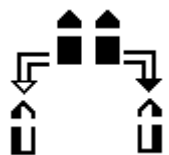
POSNEMATI

INJEKCIJA

Kadar se kretnja **začne z eno usmeritvijo in konča z drugo** in v kolikor ni povsem jasno, kakšna bo končna usmeritev, zapisujemo tako začetno kot končno usmeritev.

Primeri(LSE, SZJ):

MIZA

POZNATI

IZKUŠNJA

PRT

NE POZNAM

EGIPT

4. LEKCIJA

Vsebina:

Anatomija drže rok: mezinec, sredinec in prstanec

Kompleksne puščice

Gibi v ravni črti v stranski navpični ravnini

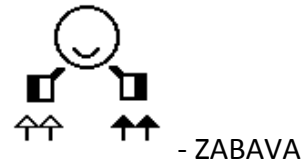
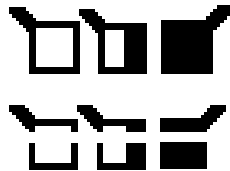
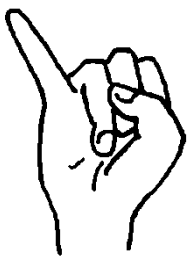
Osnovna ločila

ANATOMIJA DRŽE ROKE

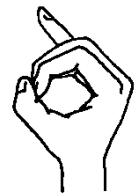
Mezinec

Spodnja ilustracija kaže **mezinec**, ki je iztegnjen. Črta za mezinec je v simbolu pod kotom 45°.

Upoštevajmo: kadar opazujemo **palčno stan roke**, je mezinec v simbolu prikazan na beli polovici simbola.

Še nekaj možnih drž roke z mezincem:

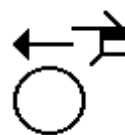
Primeri(LSE, SZJ):

ZRAVEN

NAPAKA

LETALO

PIPA

POTOVATI

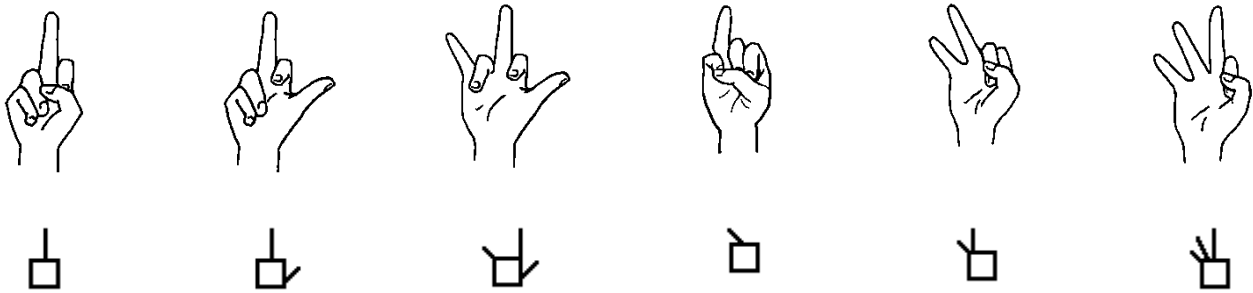
STARŠI

AIDS

Sredinec in prstanec

Če je sredinec iztegnjen, je v simbolu črta za sredinec daljša od črte za kazalec. Črta za prstanec je krajša kot črta za sredinec in se v simbolu nahaja med kotno in sredinsko osnovo simbola. Izjema pri tem pravilu je takrat, kadar sta razprta tako prstanec kot mezinec (op.prev.: peti simbol po vrsti - v tem primeru črti za oba prsta izhajata iz kotne osnove simbola).

Primeri iz LSE:

TANK

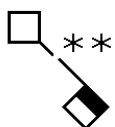
TATOO

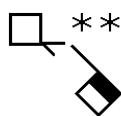
BOJNO LETALO

Upoštevajmo: črta za oznako podlakti je v znaku debelejša in daljša kot črta za sredinec (op. prev: prvi znak). Ko je usmeritev roke vzvratna (glej znak za TATOO), zapisujemo simbola za obe roki, da bi bilo bolj jasno, katera roka dominira.

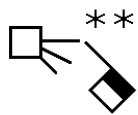
Primer iz hongkongškega ZJ:

PRVI

DRUGI

TRETJI

Primer iz LSE:

MLAJŠI BRAT

KOMPLEKSNE PUŠČICE

Zapisujemo lahko tudi bolj kompleksne gibe, ki se izvajajo bodisi v navpični bodisi v vodoravni ravnini, in sicer tako, da pri zapisovanju glede na raven kretanja uporabljamo puščice ali z enojno ali z dvojno črto.

simboli: _____

primeri LSE: _____

primeri SZJ: _____

SREČEN

MEDNARODNO

STRELA

MEDNARODNO

DANSKA

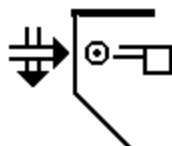
BRAT

KRAJSKA G.

BRATI

RDEČI KRIŽ

ČRTATI

BOLNIŠNICA

KVADRAT

KVADRAT

KVADRAT

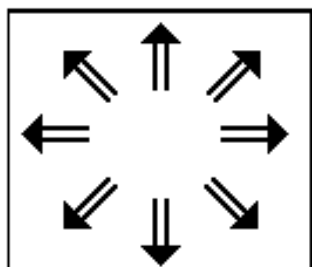

IND. ZANKA

GIBI V RAVNI ČRTI V STRANSKI NAVPIČNI RAVNINI

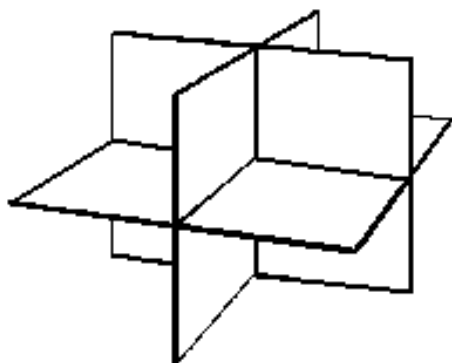
Seznajeni smo že s puščicami v ravni črti, ki prikazujejo gibe v dveh ravninah (slika 1, slika 2).

Slika 1 (x,y)

OSNOVNA NAVPIČNA RAVNINA

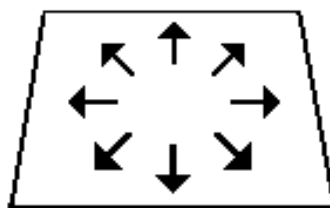
Vse gibe v tej ravnini zapisujemo s puščicami z dvojno črto.

Slika 2 (z,y)

VODORAVNA RAVNINA

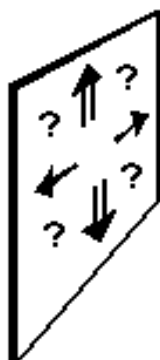
Vse gibe v tej ravnini zapisujemo s puščicami z enojno črto.

Slika 3 (y,z)

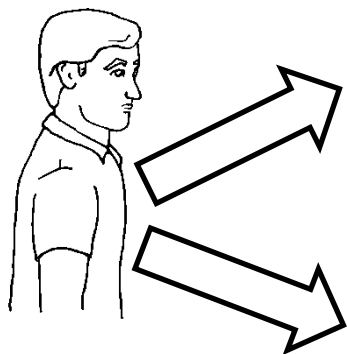
STRANSKA NAVPIČNA RAVNINA

Štiri puščice v stranski navpični ravnini so prevzete iz dveh ravnin.

Toda, kako lahko v stranski navpični ravnini prikažemo **poševne gibe**?

Puščico s črto na sredini njene osnove, usmerjeno navzgor ali navzdol, uporabljamo, kadar želimo prikazati **poševen gib** v ravni črti v stranski navpični ravnini, ki poteka proti obzorju. Črto, potegnjeno čez puščico, lahko razumemo kot horizont.

poševen gib navzgor

poševen gib navzdol

Primeri (LSE, **SZJ**):

NAPREDEK

UMORITI

EKSPLOZIJA

NAPAD

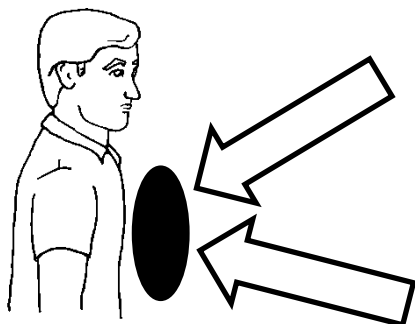
SMETI (ODPADKI)

STRMINA

Puščica s črnim krogom na sredini njene osnove, usmerjena navzgor ali navzdol, nam kaže, da gre za poševen gib v ravni črti v stranski navpični ravni, ki pa poteka h kretalcu.

Upoštevajmo: črni krog ne pomeni, da se dejansko dotikamo telesa. Krog ima le vlogo usmeritve giba. Črni krog nam pove samo, da je kretanja usmerjena k telesu.

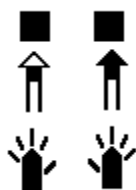
poševen gib k sebi od zgoraj

poševen gib k sebi od spodaj

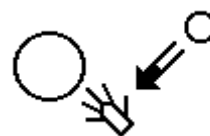
Primeri iz LSE:

POSTELJNINA

REŠITI

MILOST

OSNOVNA LOČILA

Ločila večinoma uporabljamo pri zapisovanju besedil in ne pri fonetični transkripciji. Vendar v znakovnem jeziku poznamo nekaj osnovnih ločil, ki so vendar potrebna.

Simbol, s katerim v znakovnem jeziku prikažemo **piko**, predstavlja daljšo pavzo oz. zaključek neke misli. V tem primeru kretalec ponavadi pomežikne, roki pa lahko na kratko postavi v nevtralen položaj.

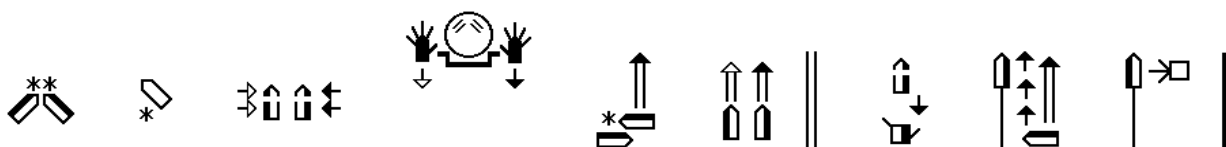
Simbol, ki ga v znakovnem jeziku uporabljamo kot **vejico**, predstavlja krajšo pavzo, ki jo kretalec naredi npr. pri naštevanju.

Kasneje bomo v priročniku predstavili celoten seznam ločil.

Ko v znakovnem besedilu končamo celoten stavek, ga končamo s simbolom, ki v stavku predstavlja **piko**:

Dve navpični črti predstavljata **vejico**. Vejice uporabljamo med naštevanjem ali med sorodnimi mislimi. Uporaba vejic nam v znakovnem jeziku vizualno omogoča ločiti eno misel od druge.

Primeri:

LSE: HIŠA MOJA MAJHNA/OZKA AMPAK VISOKA VISOKA (krajša pavza) TUKAJ NADSTROPIJA TRI (daljša pavza)

Prevod: Moja hiša je ozka, ampak visoka. Ima tri nadstropja.

SZJ: MOJ(A) HIŠA OZK(A) AMPAK VISOK(A) (krajša pavza) NADSTROPJ(E) TRI (daljša pavza)

Prevod: Moja hiša je ozka, ampak visoka. Ima tri nadstropja.

5. LEKCIJA

Vsebina:

Anatomija drže roke: pokrčeni prsti

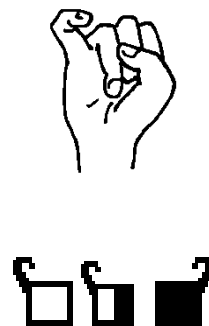
Krožni gibi

Simboli za stik: trajen stik dveh površin med kretanjem, prijem, prijem »med«, udarec

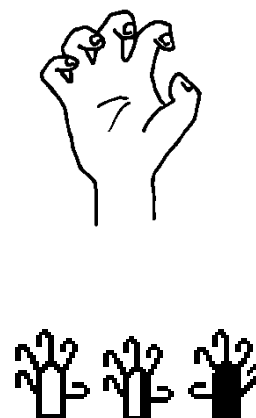
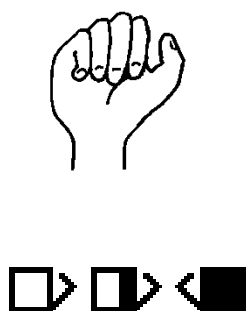
ANATOMIJA DRŽE ROKE

Pokrčeni prsti

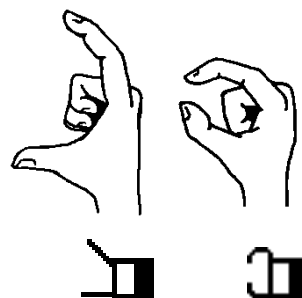
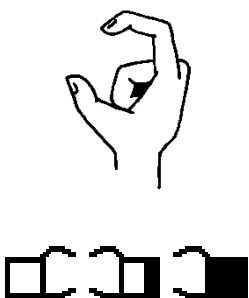
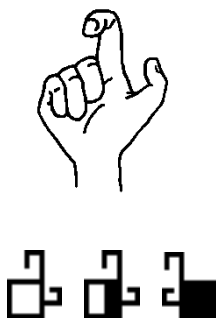
Držo roke **pokrčeni prsti** dobimo, kadar členke rahlo pokrčimo. Ne glede na stran roke so v simbolu prsti vedno obrnjeni v isto smer. Izjema je le, ko gre za držo roke v tretjem primeru (op. prev.).

Kadar je palec rahlo pokrčen navzgor, ga v simbolu predstavimo tako:

V spodnjih primerih sta palec in kazalec pokrčena in usmerjena stran drug od drugega ali pa pokrčena in usmerjena drug proti drugemu.

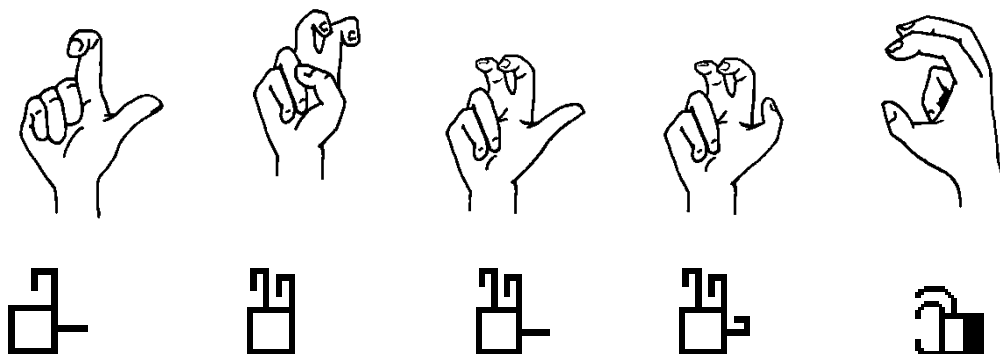

V prvi drži roke je kazalec obrnjen stran od palca. To nam pove, da kazalec in palec nista v enaki ravnini. Primerjajmo zgornjo držo roke z ostalimi tremi držami.

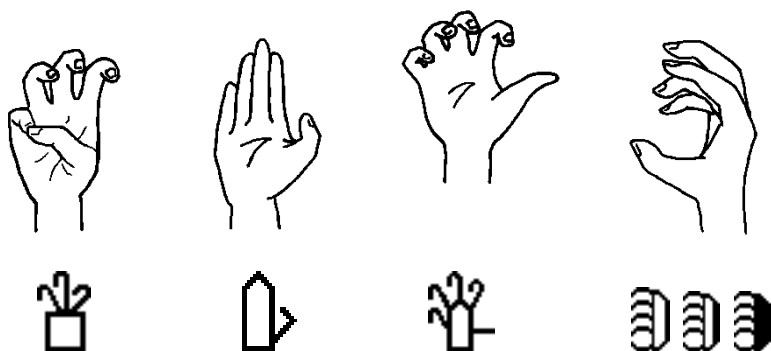
V simbolu roke s palčne strani črtica za kazalec izhaja z vrha kotička **simbolne osnove** na isti strani kot črtica za palec.

Presledek med prstoma je v simbolu lahko daljši ali krajši. Mnogi znakovni jeziki ne ločijo razmika med prstoma, razen ko se s presledkom med prstoma želi poudariti točna dolžina nečesa.

Še nekaj primerov s pokrčenimi prsti:

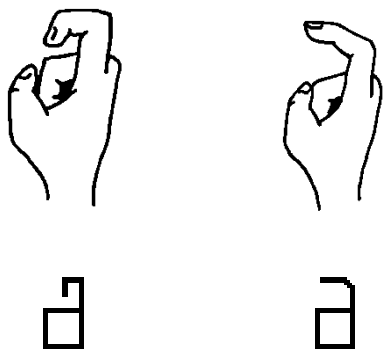

In še ostale drže rok s pokrčenimi prsti:

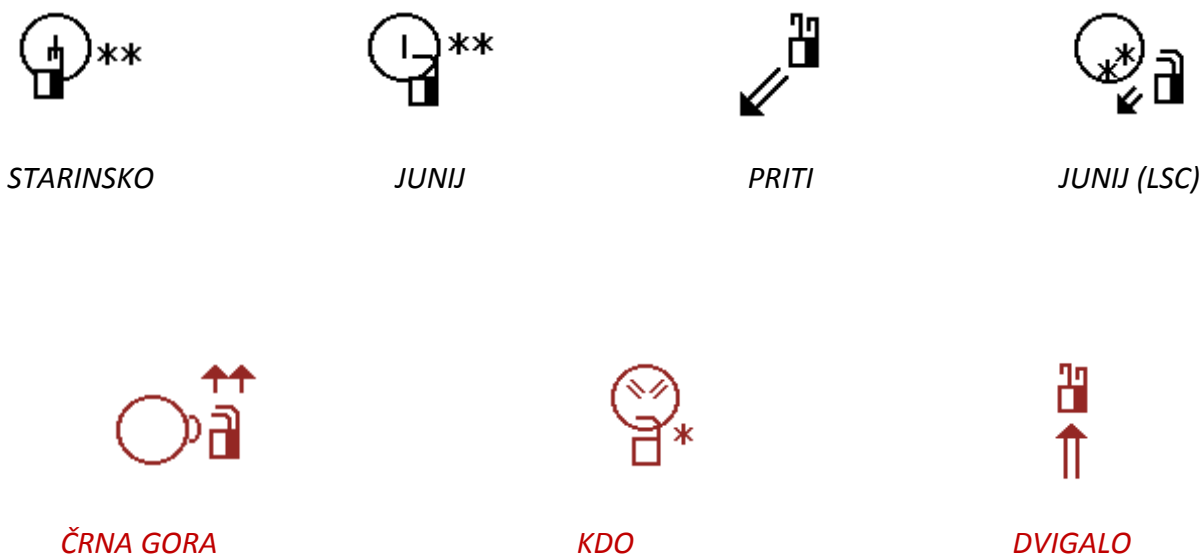
Drže rok, ki sledijo, imajo različno **obliko osnove**. Več primerov simbolnih osnov si bomo ogledali v naslednji lekciji.

Stopnja pokrčenja prsta:

V nekaterih znakovnih jezikih stopnja pokrčenja prstov ne vpliva na pomen kretnje. Vendar je simbol z rahlo pokrčenim prstom bolj natančen v primeru, ko je točka stika konica kazalca.

Primeri (LSE, SZJ):

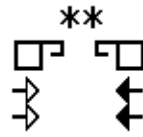
Še nekaj primerov (LSE, SZJ):

TELEGRAF

SESTATI SE

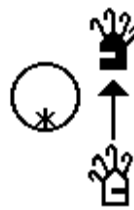
SOVRAŽNIK

DVOMITI

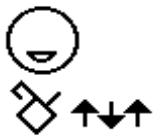
JELEN

ŽALITEV

KRALJ

SMEH

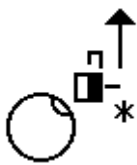
PIZZA

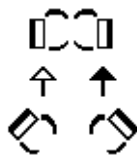
PIŠKOT

ANGLEŠKO

MESTO

SKUPINA

SPATI (LSC)

MESTO

ČLAN

SKUPINA

ODVISNO

ZAHTEVATI

KROŽNI GIBI

Zapisovanje znakovnega jezika vsebuje tudi puščice, s katerimi lahko prikažemo različne krožne gibe. Prvi krožni gib, ki ga bomo predstavili, se nanaša na kroženje z roko v komolcu. Podlaket in roka se gibljeta skupaj kot celota, ne da bi roka krožila v zapestju. S puščico nakažemo smer giba, pa tudi število ponavljanih kroženj. Lahko prikažemo celo položaj, kjer se kroženje začne. Ogledali si bomo kroženje v vseh treh ravninah.

Kadar roko gibljemo v krogu, podobno kot da brišemo okno, tako kroženje zapisujemo s krožno puščico, (slika 1):

Slika 1: kroženje v osnovni navpični ravnini (y,x)

Tako kroženje poteka ves čas na enaki razdalji od telesa.

Primeri (LSE, SZJ):

ISKATI

MNENJE

PRALNI STROJ

NIČ

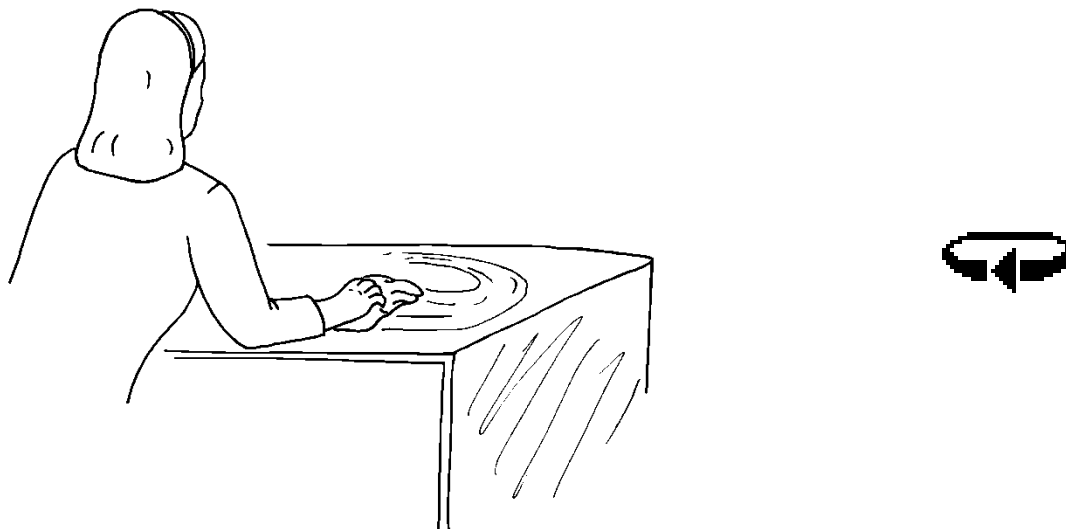

VAŠE

CELJE

Kadar roko gibljemo v krogu, podobno kot da brišemo mizo, tako kroženje zapisujemo z naslednjo krožno puščico (slika 2):

Slika 2: kroženje v vodoravni ravnini (x,z)

Debelejša stran krožne puščice nakazuje, da se z roko bližamo telesu, **tanjša stran** pa da se z roko od telesa oddaljujemo.

Primeri (LSE, *SZI*):

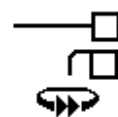
SAM

OLJE

ŠEF

AUGUST

VI

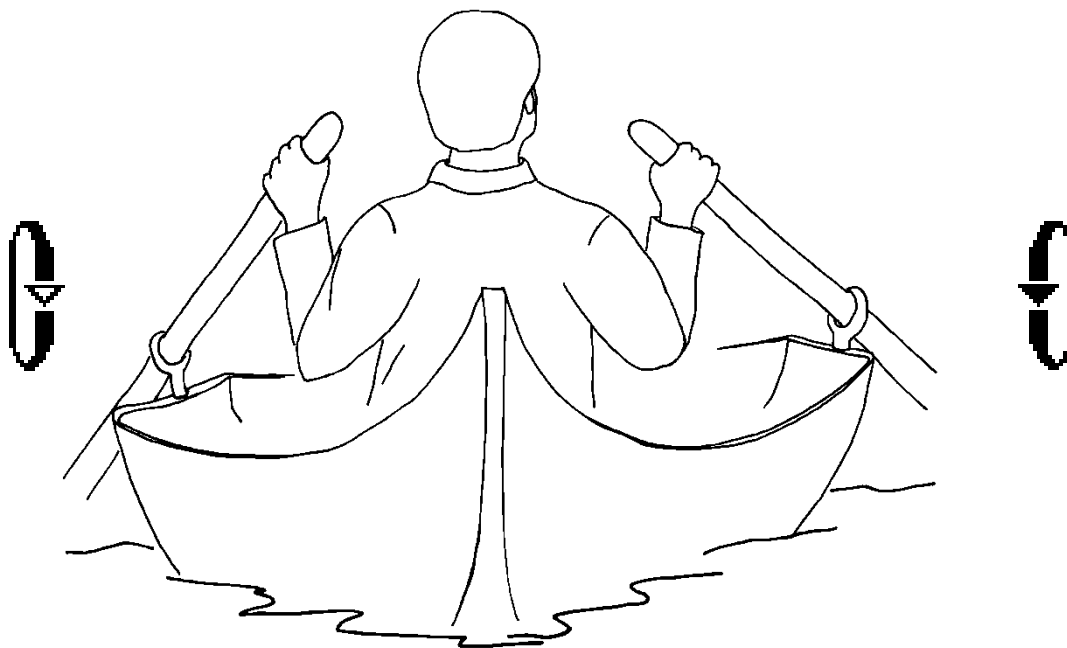

OLJE

SVETI

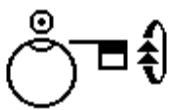
Kadar roko gibljemo v krogu, podobno kot da bi veslali, tak gib zapisujemo s krožno puščico (slika 3):

Slika 3: kroženje v stranski navpični ravnini (y,z)

Debelejša stran krožne puščice nakazuje, da se z roko bližamo telesu, **tanjša stran pa**, da se z roko od telesa oddaljujemo.

Primeri (LSE, **SZI**):

KULTURA

DOBER DAN

DOLGO NAZAJ

KOSOVO

BOSNA IN HERCEGOVINA

ŠUM

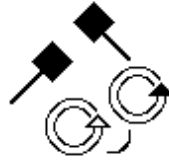
KRETANJE Z OBEMA ROKAMA HKRATI

Kadar so v znaku prikazani gibi za vsako roko posebej, simbol **ukrivljeni vezaj** v znaku povezuje kretanje obeh rok in nas opozori, da roki kretata istočasno. Gre torej za **sočasno kretanje**.

Primeri (LSE, SZJ):

NIČ

OBRAMBA

VEDNO

BARVA

BOLEČINA

GLASBA

Kadar je v znaku kroženje prikazano za vsako roko posebej, a bi radi opozorili, da roki dejansko krožita izmenjaje, v znaku uporabimo še simbol **dvojno ukrivljeni vezaj** .

Da bi bilo v znaku bolj jasno, da se roki pri kretnji izmenjujeta, sta tako simbola za roki kot simbola za kroženje nekoliko zasukana v stran.

Primeri (LSE, SZJ):

KOLO

PROBLEM

DOMINO

KOLO

GRČIJA

SIMBOL ZA STIK

Trajen stik dveh površin med kretanjem

a) med kroženjem

Kadar ena površina kroži po drugi površini, tak gib zapisujemo s simbolom **spirale**: @.

Do takega stika dveh površin pride, kadar roka v stiku s kakšno drugo površino telesa kroži po njej in ostane na njej tudi, ko s kretanjem končamo.

Primeri (LSE, SZJ):

VLADA

LEPO TE JE SREČATI

LEKARANA

GEOGRAFIJA

MAZILO

LEKARNA

b) med gibom v ravni črti

Tak stik zapisujemo s simbolom **spirale**, ki ji dodamo eno ali več puščic: @↑↓↑.

Kadar simbol spirale zapisujemo s puščicami, puščica določa smer giba. Tak gib poteka v ravni črti tako, da sta dve površini, tako med kot tudi na koncu kretanja, še vedno v stiku druga z drugo.

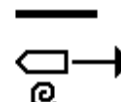
Primeri (LSE, SZJ):

OPROSTI

TEMPERATURA

ŽELETI

DUŠA

HREN

HRVAŠKA

MAJICA

Prijem

Kot simbol za **prijem** uporabljamo **križec**: **+**.

Prijem pomeni, da z roko primemo in držimo drugi del telesa. Ta simbol uporabljamo tudi kadar primemo in v rokah držimo lase, uho, dele oblačil itn.

Primeri (LSE, SZJ):

POROČEN

BRAT (LSC)

PRIJATELJ

VODITI

ŽENSKA

DEKLE

BABICA

Prijem »med«

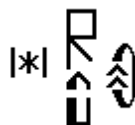
Simbol, s katerim označimo **prijem med**, je zvezdica med dvema navpičnima črtama: **|*|**.

Prijem med pomeni stik med dvema različnima deloma telesa. S tem simbolom označimo na primer, da nos primemo z dvema prstoma ali da se roka nahaja med nadlaktjo in telesom.

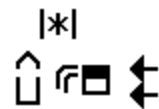
Primeri (LSE, SZJ):

AMERIKA

JAHATI

VSTOPNICA

VROČINA (bolezen)

DIJAK

AMERIKA

OVIRATI

Udarec

Simbol za **udarec** zapisujemo s **številskim znakom: #**.

Udarec je stik med dvema površinama, ki je nekoliko bolj intenziven kot navaden dotik. V španskem znakovnem jeziku (LSE) ta znak poveča intenzivnost kretnje.

Primeri (LSE, *SZI*):

ČRNO

ZELO ČRNO

TRDO

ZELO TRDO

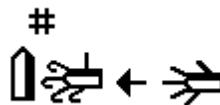
KER

KRIV

KAČA

TRČENJE

PRIPADA MENI

SMRT

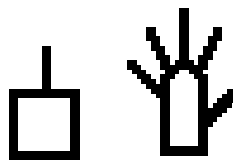

UDARITI

SIT

6. LEKCIJA

Vsebina:

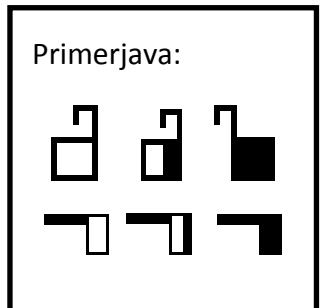
Anatomija drže roke: upogibanje prstov

Miganje s prsti

ANATOMIJA DRŽE ROKE

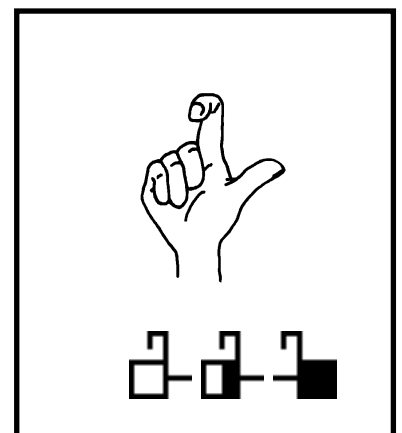
Upogibanje prstov

Upognjeni prsti je drža roke, pri kateri se prsti upogibajo samo v sklepu med dlančnicami in prstnicami. Prstnice ostajajo nepomične (op. prev.). Tudi to držo roke lahko obračamo, kakor držo roke, ko so **prsti pokrčeni**. V kolikor so palec in ostali prsti upognjeni v isto smer, so vsi prsti obrnjeni proti dlani.

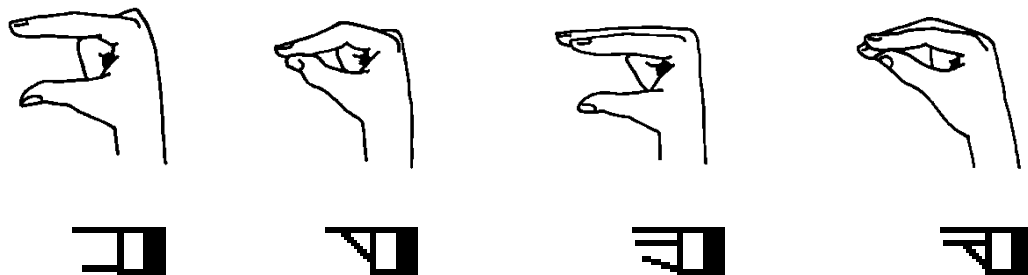

Kakor v primeru s pokrčeni prsti tudi v primeru, kadar so prsti upognjeni v drugačni ravnini, kot je to iztegnjen palec, so prsti v simbolu obrnjeni v nasprotni smeri palca.

Primerjajmo spodnji drži rok:

Še nekaj primerov drže roke z upognjenimi prsti:

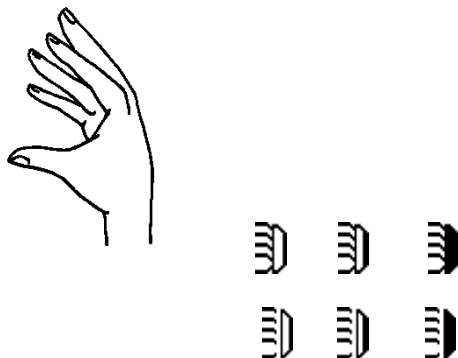
Bodimo pozorni na razliko med dvema spodnjima držama rok:

Debelina prstov:

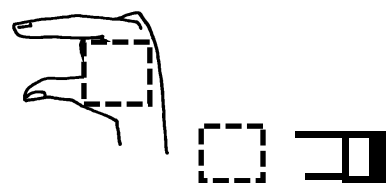
Upognjen prst v zgornji levi drži roke je v simbolu predstavljen s **tanko črto**, medtem ko so upognjeni prsti v zgornji desni drži roke predstavljeni z **debelejšo črto**.

Spodnja slika prikazuje držo roke z rahlo upognjenimi prsti, ki so hkrati tudi razprti:

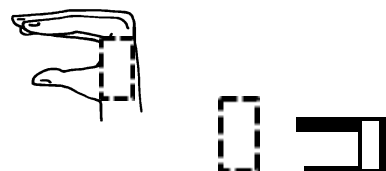

Oblika osnove simbola:

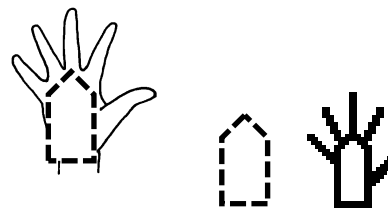
Kvadrat je osnova za simbol takrat, ko se vsaj en prst dotika dlani.

Pravokotnik je osnova za simbol takrat, ko so vsi prsti stran od dlani.

Peterokotnik je osnova za simbol takrat, ko so vsi prsti razprti ali pokrčeni, ne pa upognjeni.

Primeri (LSE, SZJ):

POPOLDNE (LSC)

NEKAJ

SENDVIČ

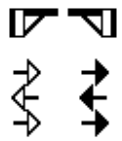
HRANA

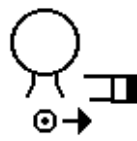
POSLATI SMS

EGIPT

RAZPRAVLJATI

DUHOVNIK

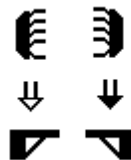
MALO PO MALO

INTELIGENTEN

ZGINITI

UGASNITI LUČ

ŽENSKA

DENAR

GEOGRAFIJA

SPOROČITI

DUHOVNO

DUŠEVNO

STROP

SRAJCA

SPOROČITI

TUNA

UPATI

URAD

SISTEM

SEPTEMBER

MIGANJE S PRSTI

Pokrčenje prstov - gib v falangealnem sklepu

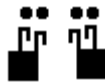
Kadar en prst ali več prstov pokrčimo (stisk s prsti), tak gib zapišemo s simbolom **črnega krogca**.

Krogec zapisujemo v bližini prsta, ki ga pokrčimo. Dva črna krogca pomenita, da prste pokrčimo dvakrat.

Primeri (LSE, SZJ):

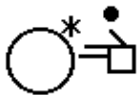
POTREBOVATI

NOVO

UČITI SE

SAMOMOR

PRIŽGATI SVEČO

GROZLJIVO

RAZOČARANJE

POZABITI

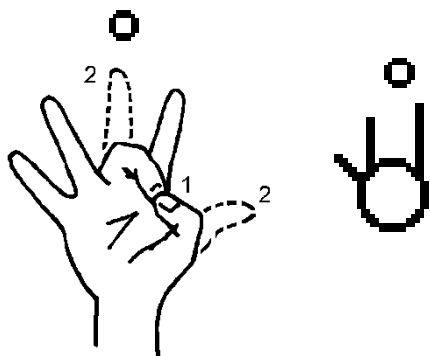

NALAŠČ

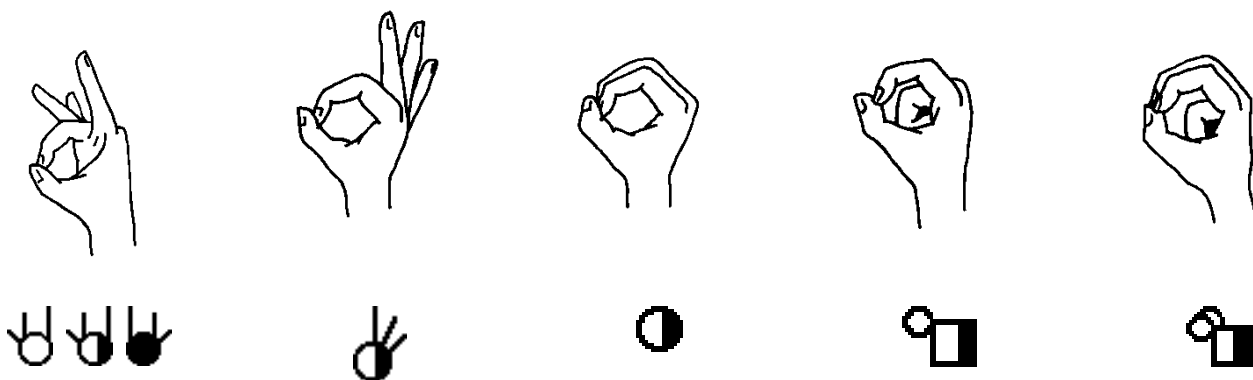
VŠEČ

Frcanje s prsti - gib v falangealnem sklepu

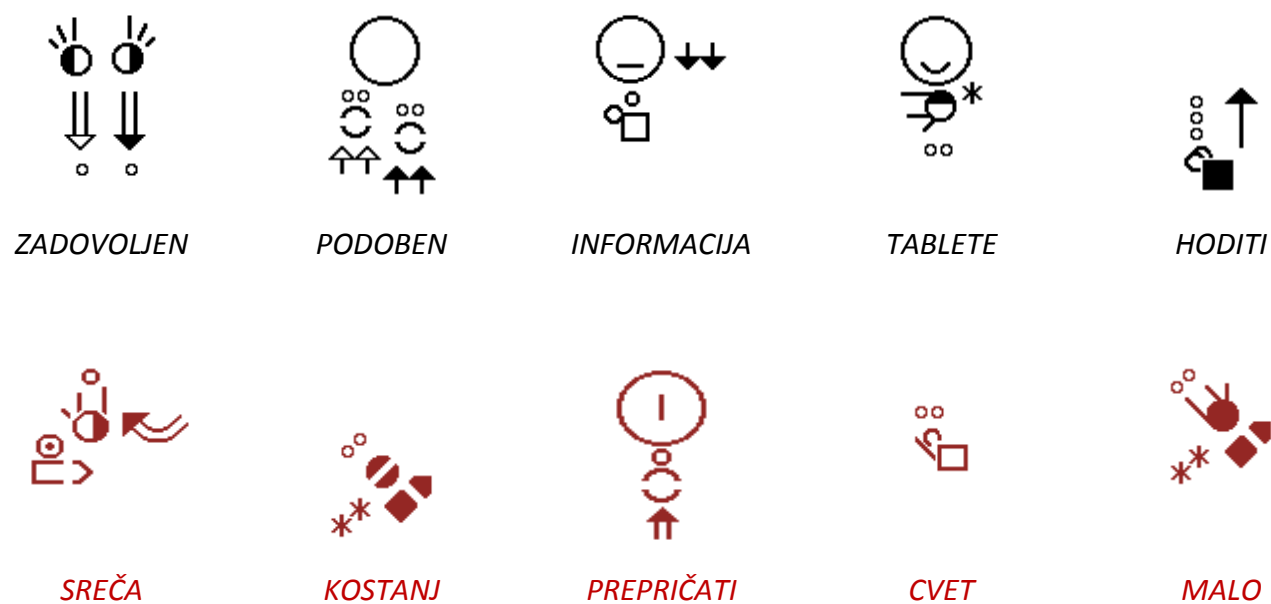

Kadar frcnemo s prsti, tak gib zapišemo s simbolom **belega krogca**. Krogec zapišemo v bližini prstov ali v bližini gibanja. Dva bela krogca v znaku pomenita, da s prsti frcnemo dvakrat.

Predstavljamo vam nekaj drž rok, kjer lahko uporabljamo frcanje s prsti:

Primeri (LSE, SZJ):

Kadar je v kretnji ena drža roke bolj pomembna kot druga drža, začetna ali končna, zapisujemo tisto, ki je bolj pomembna. Ponavadi je najbolj pomembna začetna drža. Predstavljamo vam nekaj primerov, kjer je pri zapisovanju znakov končna drža roke bolj pomembna. Primeri, ki sledijo, so iz ASL. Začnejo se z držo roke za številko 0, 1 ali pa 8, končajo pa se na naslednji način:

12

13

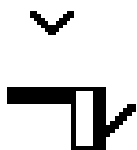
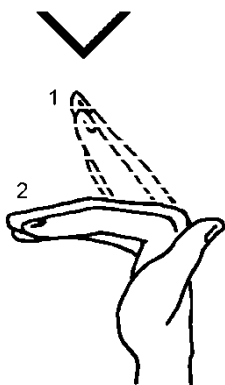

14

15

Miganje s prsti navzdol - gib v metakarpalnem sklepu

Kadar prste **upogibamo** v sklepih med prstnicami in dlančnicami, v členkih pa jih ne premikamo, tak gib prikažemo s simbolom **strešice**.

Dve zaporedni strešici v znaku pomeni, da gre za dvakraten gib prstov navzdol.

Primeri (LSE, *SZI*):

BLAZINA

RAZUMETI

VELIKO

SANJE

VELIKO

AJDA

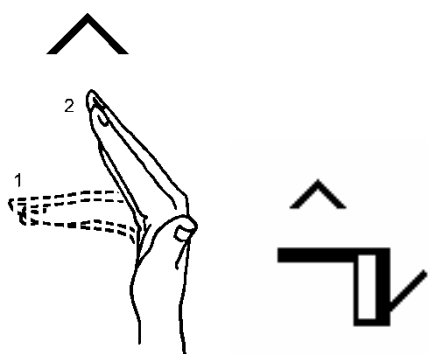

DUH

DESET

Miganje s prsti navzgor - gib v metakarpalnem sklepu

Kadar upognjene prste **vzranavamo**, tak gib zapišemo s simbolom **obrnjene strešice**.

Dve **obrjnjeni strešici** v znaku pomeni, da gre za dvakraten gib prstov navzgor.

Primeri (LSE, **SZJ**):

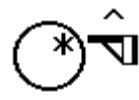
SPODITI

GRDO

PRIŽGATI LUČ

PAMETEN

VSEENO

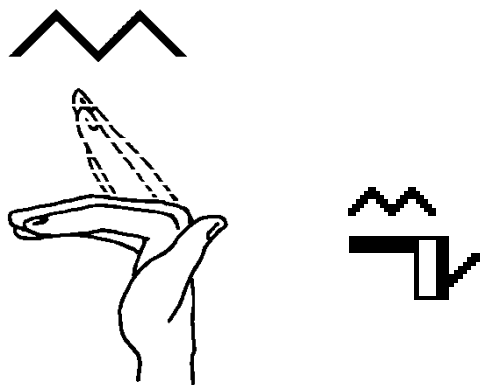

PRIŽGATI LUČ

BUDEN

Miganje s prsti navzgor/navzdol - gib v metakarpalnem sklepu

S prsti migamo skupaj **gor-dol**. Odpiramo in zapiramo jih v sklepih med prstnicami in dlančnicami kot celoto. Prste vzravnavamo in upogibamo skupaj.

Tak gib prikažemo s simbolom **povezanih obrnjenih strešic**, ki so obrnjene v smeri gibanja prstov (navzgor ali navzdol).

Primeri (LSE, *SZI*):

ANGEL

RIBA

GORA

METULJ

ŠIBAK

UOKVIRJENA SLIKA

ANGEL

METULJ

RISATI

ODDIH

Izmenično miganje s posameznimi prsti - gib v metakarpalnem sklepu

S prsti izmenično migamo, kot da bi z njimi udarjali po mizi.

Simbol za izmenično miganje s prsti je: **povezane obrnjene strešice v dveh vrstah.** Le teh je lahko več: 2, 3 ali 4.

Primeri (LSE, SZJ):

IGRATI

PAJEK

GOVORITI

PEKOČE

POTAPLIJANJE

POČITNICE

KOLIKO

REKA

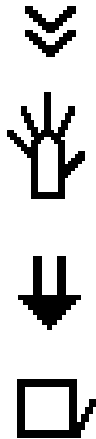
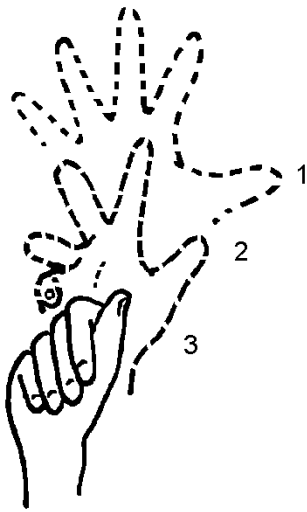

ČRKOVATI

SARAJEVO

Zaporedno zapiranje prstov v pest

Prste zapiramo zaporedno: začnemo z mezinčcem in končamo s kazalcem.

Simbol, ki ga uporabljamo za prikaz takega zapiranja prstov, je: **strešici, postavljeni ena nad drugo**.

Zapomnimo si: v kolikor se kretnja začne z eno držo rok in konča z drugo, lahko zapišemo obe drži rok, da bi bil znak bolj jasen. Če pa se zapiranje prstov začne s kazalcem, omenjeni simbol zapišemo v bližini kazalca in ga usmerimo proti mezinčcu.

Primeri (LSE, SZJ):

UKRASTI

BARVE

POZNATI KOGA

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERKE

SLADKOR

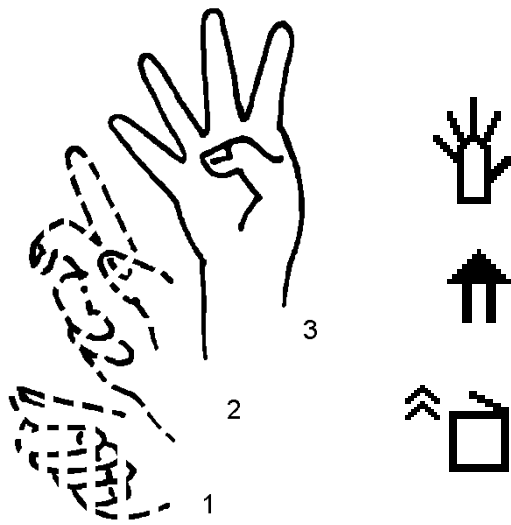

POZABITI

ODŠTEVANJE

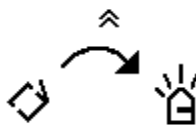
Odpiranje pesti z zaporednim razpiranjem prstov

Prste zaporedno odpiramo enega za drugim: začnemo s kazalcem in končamo z mezinčem.

Simbol za prikaz takega načina odpiranja pesti je: **dve obrnjeni strešici, ki sta postavljeni ena nad drugo.**

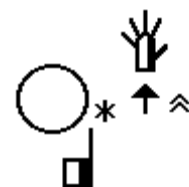
Primeri (LSE, SZJ):

NEKATERI

GRADITI

STATI POKONCI DO ZORE

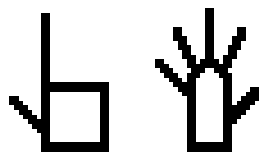
ŠTETI

NEKAJ

Zapomnimo si: v nekaterih znakovnih jezikih se zapovrstno odpiranje/zapiranje prstov začne z mezinčem, v drugih pa z kazalcem ali s palcem. V nekaterih primerih je potrebno jasno označiti, s katerim prstom začnemo kretnjo.

7. LEKCIJA

Vsebina:

Anatomija drže rok: različne drže rok

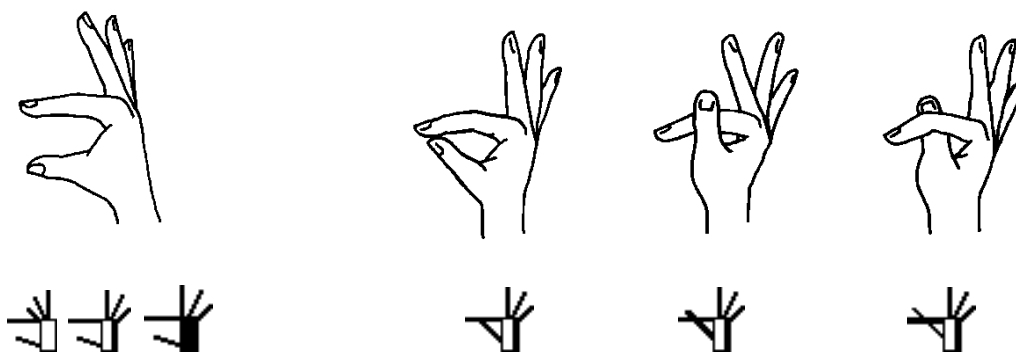
Ukrivljeni gibi

Dotik ušes in las

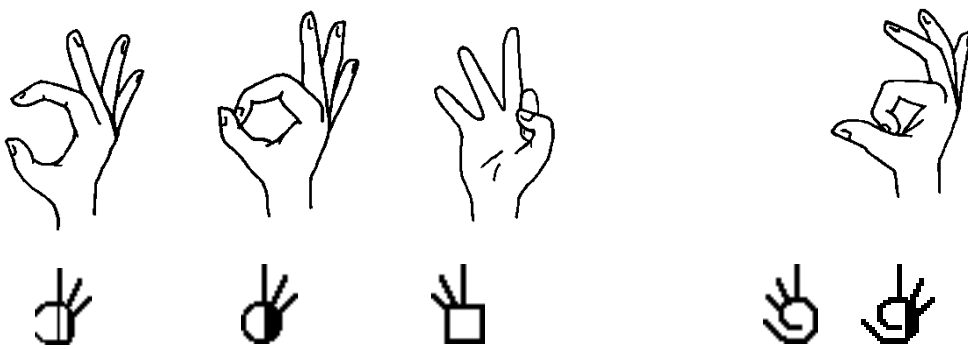
ANATOMIJA DRŽE ROK

Različne drže

V naslednjih primerih sledijo številne drže rok z različno stopnjo iztegnjenosti prstov. Nekateri prsti so iztegnjeni, drugi pa upognjeni kot v naslednjih primerih:

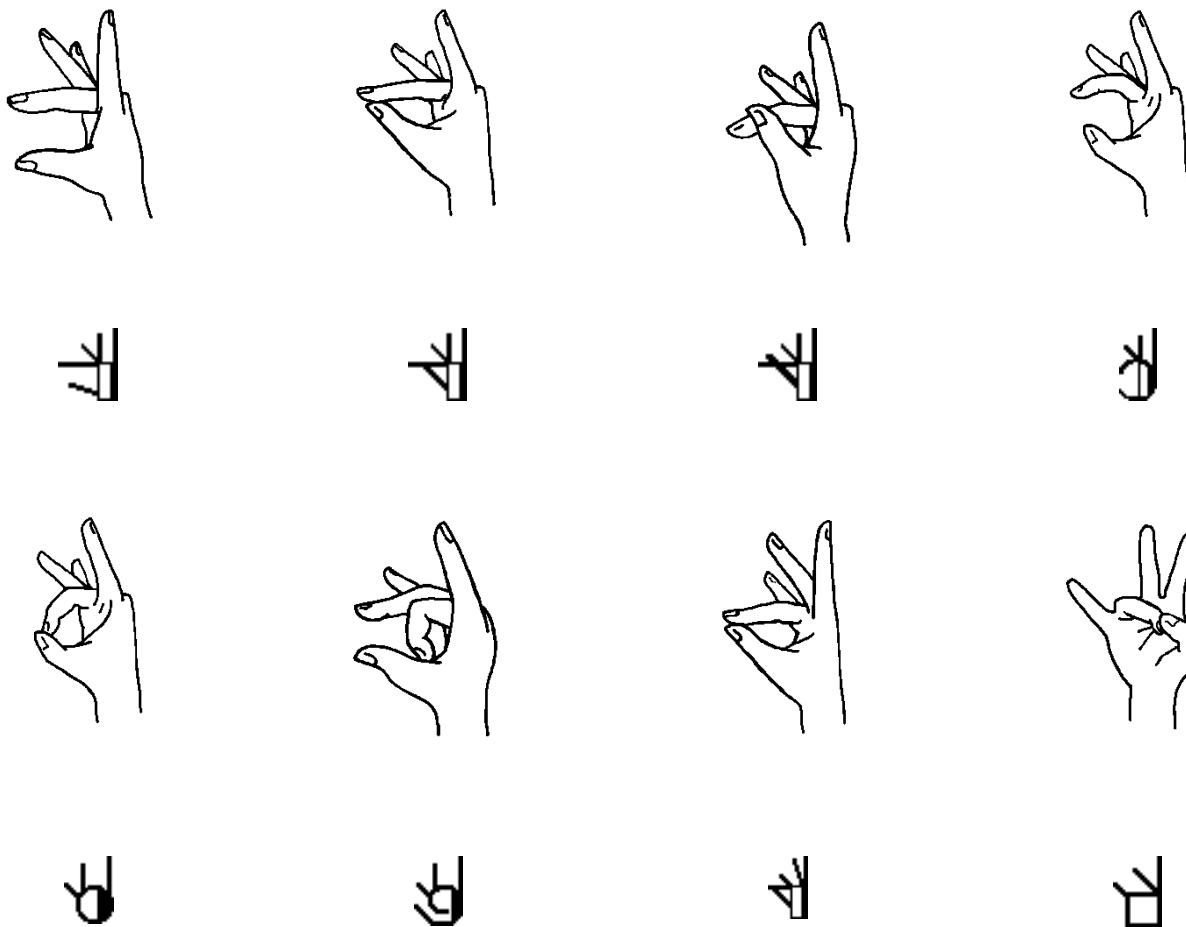
Upoštevajmo: kadar je palec postavljen pred kazalcem, je palec v simbolu zapisan z debelejšo črto. Kadar je kazalec postavljen pred palcem, je črta za kazalec debelejša.

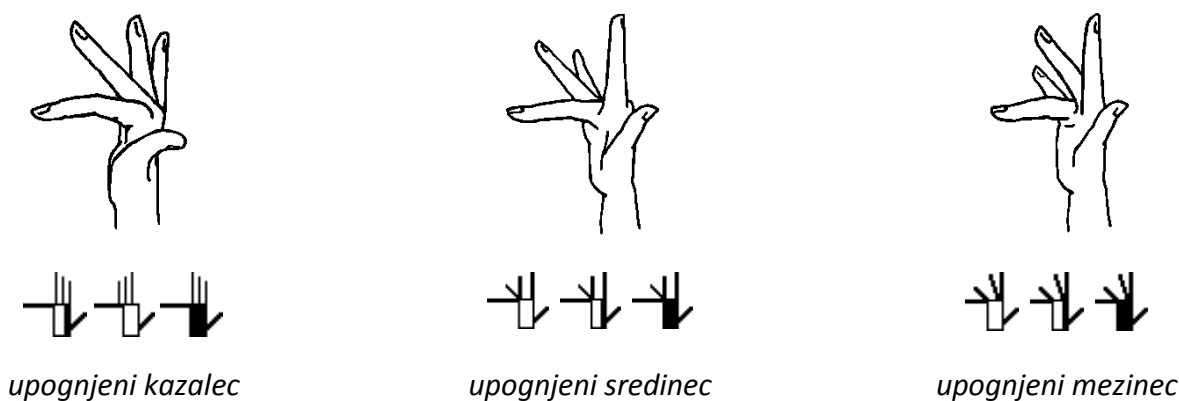
Nova osnova drže roke.

Razlika med drugo in tretjo držo roke je v tem, da je v drugi drži roke poudarek na krogu, ki ga naredita palec in kazalec, medtem ko je v tretji drži roke poudarek na iztegnjenih prstih.

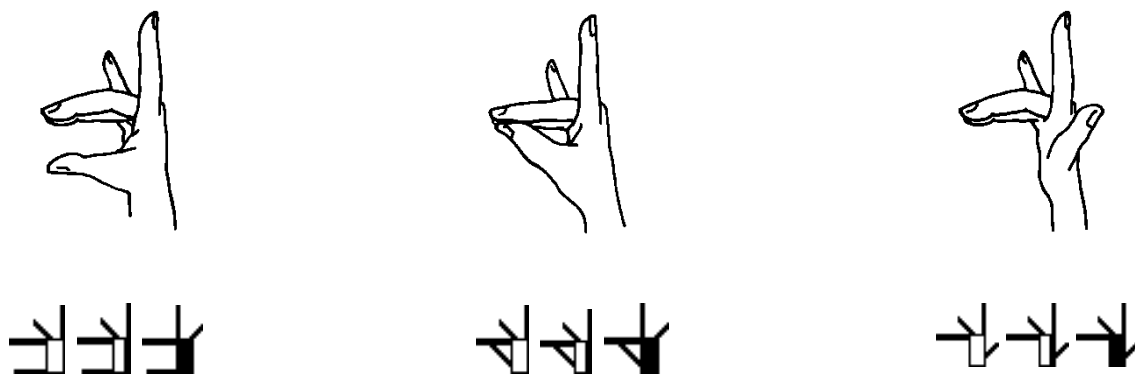
Opazujemo, kako se v znakovnem med seboj razlikujejo simboli za prikaz iztegnjenih prstov: na prejšnji strani so predstavljene drže rok s kazalcem naprej. Predstavitve, ki sledijo, pa predstavljajo drže rok s sredincem ali prstancem naprej:

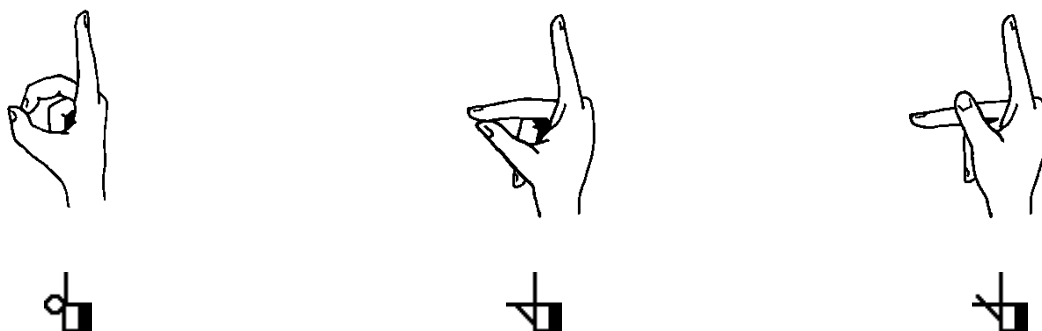
V spodnjih držah rok je en prst upognjen naprej, drugi pa so iztegnjeni. Kadar sta palec in upognjeni prst v dveh različnih ravninah, morata biti na simbolu za roko prst in palec prikazana na različnih straneh simbola.

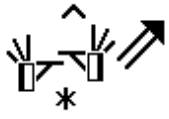
V naslednjih držah rok je v simbolu **debelejša črta** uporabljena za prikaz, kadar je več prstov skupaj upognjenih naprej:

V držah rok, ki sledijo, so nekateri prsti **pokrčeni** (prstanec in mezinec), drugi **upognjeni ali pa oblikujejo krog** (palec in sredinec), nekateri pa **iztegnjeni – vzravnani** (kazalec). Upoštevajmo: ker so nekateri prsti popolnoma pokrčeni (prstanec in mezinec), je osnova simbola bolj kvadrat kakor pravokotnik, ki ga lahko zasledimo v osnovi simbola v zgornjih držah rok.

Primeri (LSE, SZJ):

SREČA

PRSTAN

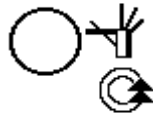
ZDRAVNIK

VODITI

GROB
(za pokop mrliča)

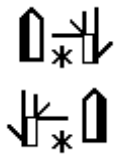
TEORIJA

ODSOTOTEK

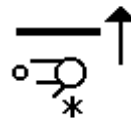
OLIVE

APRIL

DA

BELO

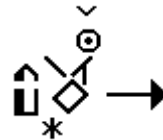
ZAPESTNICA

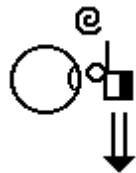
POSTELJA

LAMA

ZBEŽATI

SPATI (LSM)

PROCENT

MAČEHA

KRISTAL

MAKARONI

KAKO

MED (hrana)

MAČKA

KAVA

VPRAŠATI

VODITI

VOLITVE

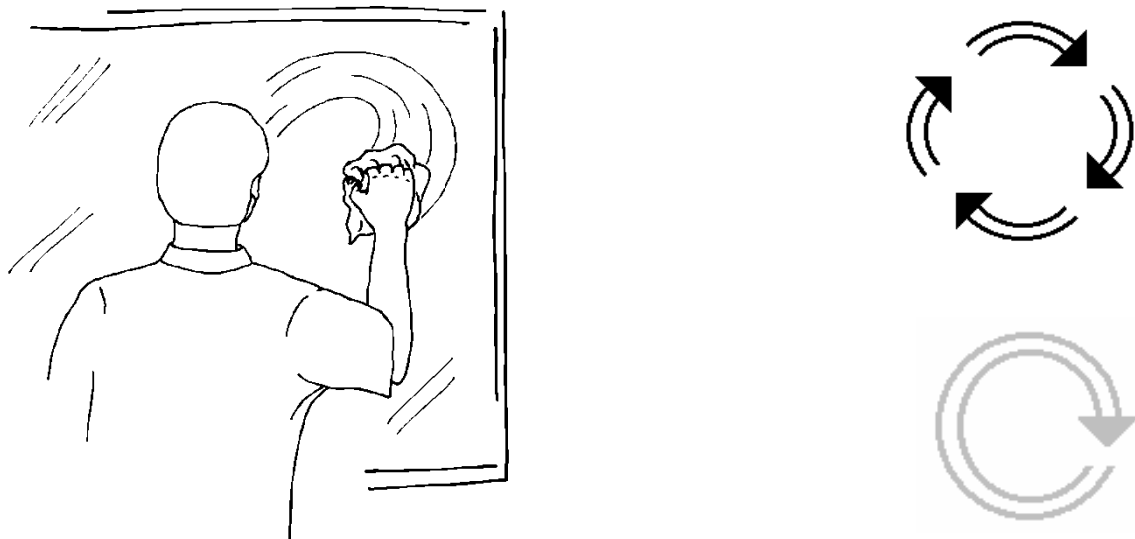
GLEDALIŠČE

UŽALITI

UKRIVLJENI GIBI

Predstavljamo vam puščice, ki sestavljajo dele kroga v treh ravninah, s katerimi lahko prikažemo ukrivljene kretnje.

Slika 1: ukrivljeni gib v osnovni navpični ravnini (y,x).

Zgornja skupina puščic predstavlja ukrivljene gibe v isti ravnini, kot bo pomivali okna (slika 1).

Puščice predstavljajo ukrivljene gibe v eno ali drugo smer, ne da bi se roka bližala ali oddaljevala od telesa.

Primeri (LSE, SZJ):

FINALNO PRVENSTVO

MAVRICA

UTRUJEN

DAN

ČLOVEK

ČRN

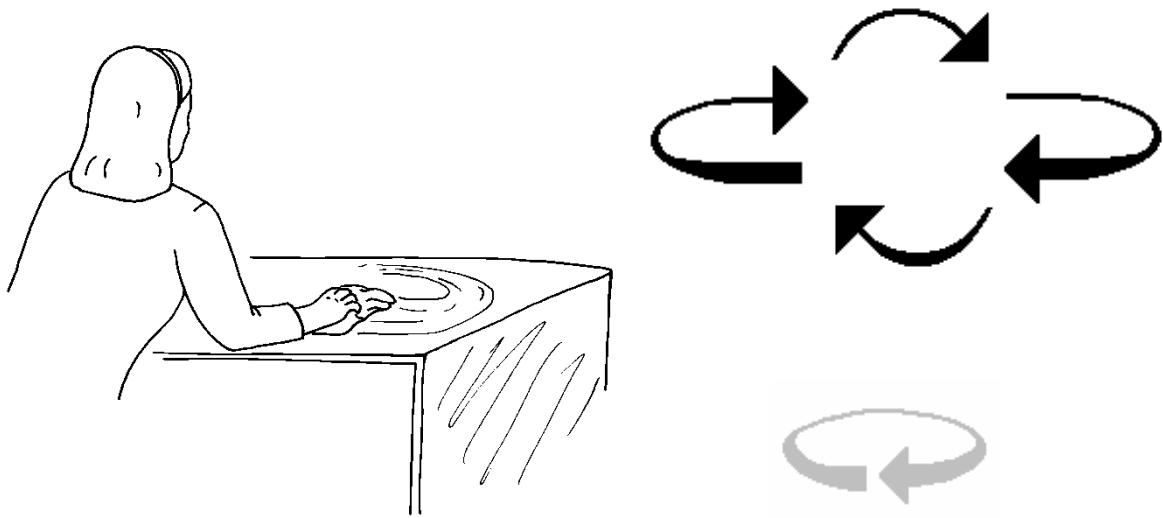

HRIB

VEČER

Znakopis pozna **osem puščic**, ki predstavljajo ukrivljene gibe v osnovni navpični ravnini.

Slika 2: Ukrivljeni gibi v vodoravni ravnini (x, z).

Zgornja skupina puščic predstavlja ukrivljene gibe v isti v ravnini, kot bi brisali mizo (slika 2).

Puščice predstavljajo ukrivljene gibe, ki so usmerjeni bodisi k telesu ali stran od njega.

Puščica je **debelejša**, v kolikor je pri kroženju roka **bliže** telesu, in **tanjša**, v kolikor je roka od njega **oddaljena**.

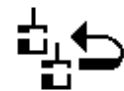
Primeri (LSE, **SZJ**):

VI

ODPRETI (OKNO)

PREDNOST

NOV

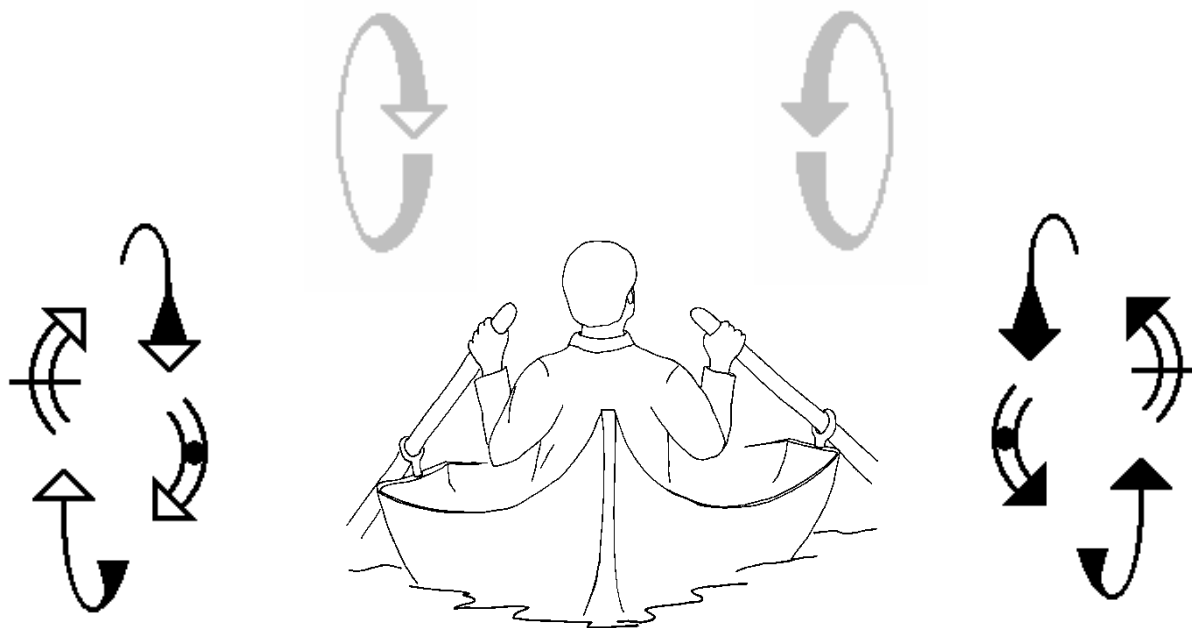

SEJATI

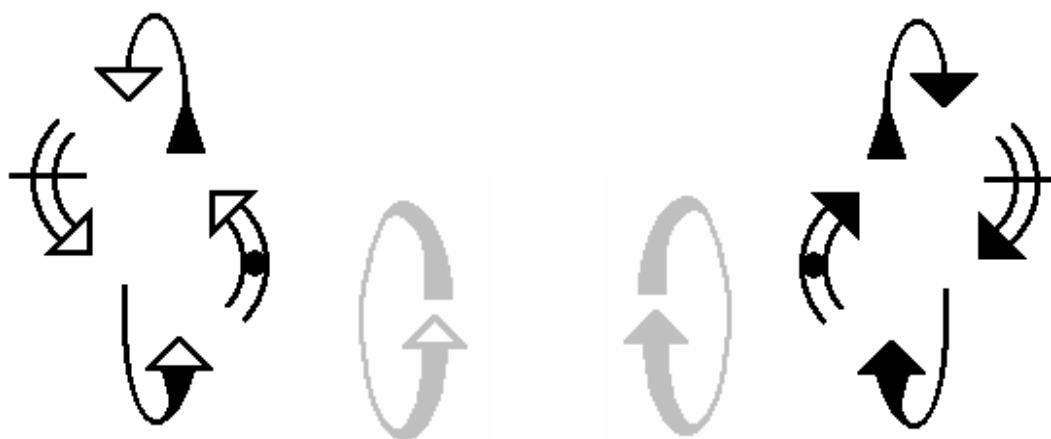
KRALJ

Naslednja skupina puščic predstavlja ukrivljene gibe v isti ravnini kot pri veslanju čolna (slika 3) .

Slika 3: Ukrivljeni gibi v stranski navpični ravnini (y, z).

Spodnji dve skupini puščic predstavljata enake gibe, toda v nasprotno smer.

Puščici prikazujeta **ukrivljene gibe navzgor** v stranski navpični ravnini. Prva puščica nakazuje ukrivljeni gib navzgor in hkrati k sebi, druga pa ukrivljeni gib navzgor in hkrati stran od sebe.

Puščici sta z enojno črto in ne z dvojno, ker bolj nakazujeta gib naprej-nazaj kakor pa gib gor-dol.

Puščica je debelejša s tiste strani, ki kaže na del giba, ko smo z roko bliže telesu.

Primeri (LSE, SZJ):

POZNEJE

RIMSKI VOJŠČAK

POVEDATI

VČASIH

SIR

POZNEJE

OBISK

Puščici prikazujeta **ukrivljene gibe navzdol** v stranski navpični ravnini. Prva puščica nakazuje gib navzdol in hkrati k sebi, druga pa gib navzdol in hkrati stran od sebe.

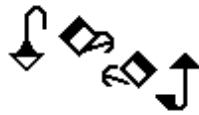
Pri tem gibu je poudarek v smeri nazaj-naprej.

Puščica je debelejša s tiste strani, ki kaže na del giba, ko se z roko bližamo telesu.

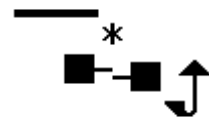
Primeri (LSE, SZJ):

RODITI SE

PRODATI

OD ZDAJ NAPREJ

SPRAVITI

NOTER

VEN

Puščici prikazujeta ukrivljene gibe **navzgor ali navzdol k telesu** v stranski navpični ravnini. Osnovni gib je v smeri gor-dol, zato sta puščici v simbolu z dvojno črto.

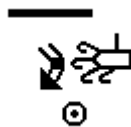

Črni krogec na sredini puščice pomeni, da se roka med ukrivljenim gibom bliža telesu in se nato od njega oddalji.

Primeri (LSE, SZJ):

IZKORISTITI

ŽE

NAD

ZJUTRAJ

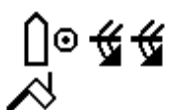
ZALJUBLJEN

Puščici prikazujeta ukrivljene gibe **navzgor ali navzdol proti obzorju** v stranski navpični ravnini. Puščici sta z dvojno črto in ne z enojno, ker bolj nakazujeta gib gor-dol.

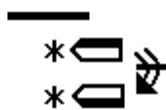

Črta, potegnjena čez puščico, predstavlja obzorje. Taka puščica pomeni, da se roka med gibom oddaljuje od telesa bodisi navzgor ali navzdol, nato pa se spet bliža telesu.

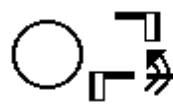
Primeri (LSE, SZJ):

NAREZANA ŠUNKA

BOGAT

NAJVIŠJI

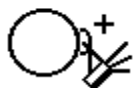
ZADOVOLJEN

DOTIK UŠES IN LAS

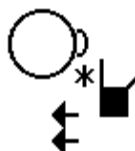

Kadar se z roko dotikamo ušes ali pa se z roko bližamo ušesom, uporabljamo simbol:

Primeri (LSE, SZJ):

ŽENSKA

HRUP

KOHELENTNI IMPLANTANT

ŽENSKA

DEKLE

Kadar se z roko dotikamo las ali pa je kretanje osredotočeno na lase, uporabljamo simbol:

Primeri (LSE, SZJ):

PODROBNOSTI

FRIZER

ŠAMPON

LASJE

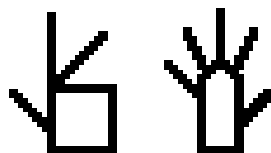

FRIZER

FRIZURA

8. LEKCIJA

Vsebina:

Anatomija drže rok: prsti skupaj in razprti prsti – C, E in LSM

Kompleksne krivulje

Simboli za prikaz položaja

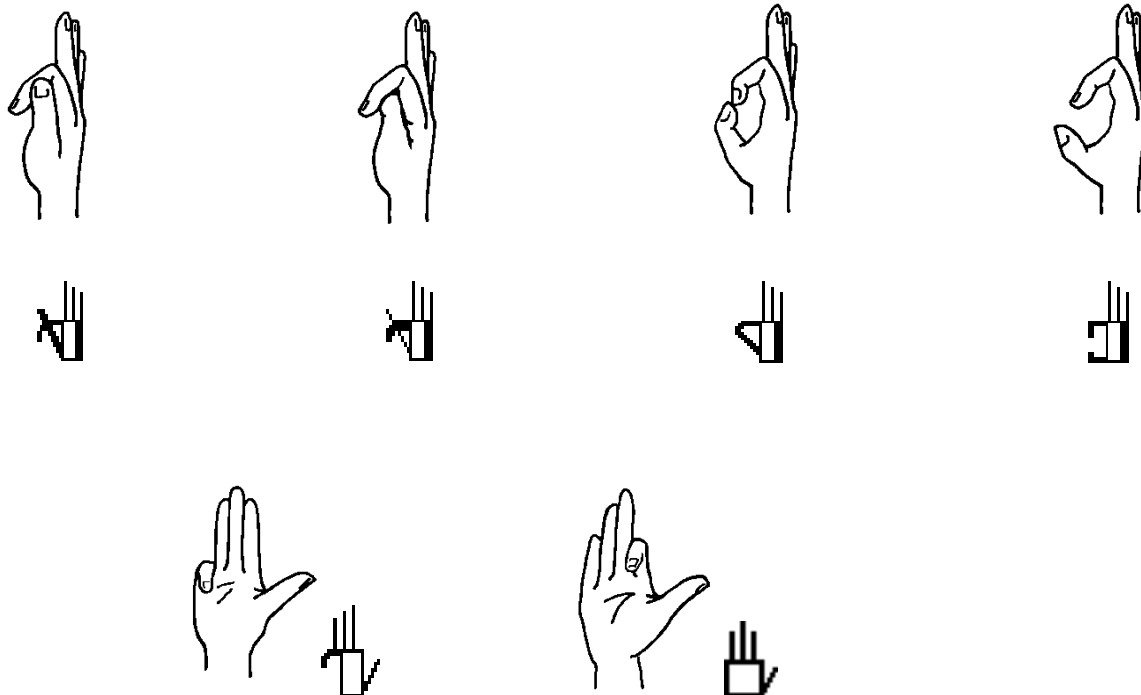
ANATOMIJA DRŽE ROK

Črki C in E ter drže rok v LSM

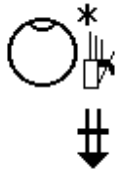
Med tretjo in četrto držo roke sta majhni razliki. V tretji drži roke se prsti ne dotikajo palca, medtem ko se v četrti prsti palca dotikajo. Predstavljamo vam držo roke za črko »E«, ki se v uporablja v ameriškem znakovnem jeziku (pa tudi v SZJ – op. prev.), kjer se prsti dotikajo palca:

Nekateri znakovni jeziki (npr. španski znakovni jezik) stremijo k uporabi razprtih prstov, medtem ko se drugi nagibajo k uporabi skupaj stisnjenih in iztegnjenih prstov (npr. mehiški). Nekatere spodnje drže rok so v uporabi v mehiškem znakovnem jeziku (LSM):

Primeri (LSE, *SZJ*):

DELATI (LSM)

ČAS (stara LSM)

DRUŽINA (LSM)

SREDA (LSM)

Celje

črka C

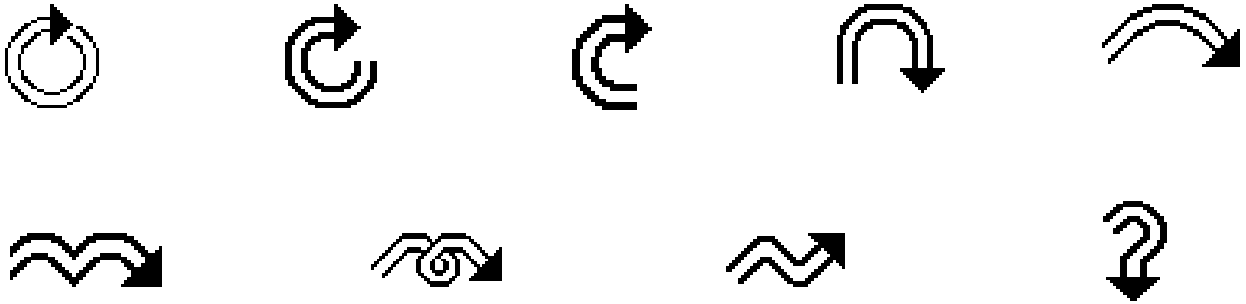

Evropa

Kompleksne krivulje

Zapišemo lahko katerikoli gib, najsi gre za enostaven ali bolj zahteven gib. Seznanjeni smo že z lokom in krogom. Krivulje se lahko zapišejo kot zaprte ali odprte. Krogi so lahko polni ali pa delni: $\frac{3}{4}$ kroga, $\frac{1}{2}$ kroga ali $\frac{1}{4}$ kroga. Ostali gibi so lahko: valovanja, ponavljajoči se ukrivljeni gibi in gibi v obliki spirale.

Spodnji simboli se nanašajo na gibe v **osnovni navpični ravnini (y,x)**:

Primeri (LSE, SZJ):

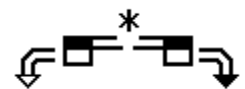
DOKONČATI

ZRAVEN

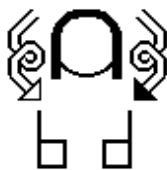
SLAP

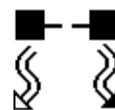
MOST

AKVADUKT

SKODRANI LASJE

OBLIKA

VPRAŠANJE

OBRAZ

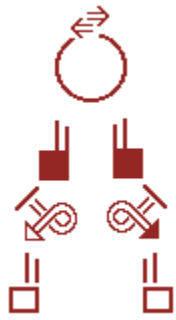
NEDELJA

NOČ

BOLEČINA

NE MOREM

SVETLO

STRIC

ABSTRAKTEN

AMERIKA

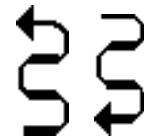

DAN

McDonald

Spodnji simboli se nanašajo na gibe v vodoravni ravnini (x,z):

Primeri (LSE, SZJ):

MIŠ

REKA

ZAVORNE SLEDI

KORIST

MODERNO

POT

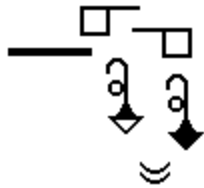
Spodnji simboli se nanašajo na gibe v **stranski navpični ravnini (y,z)**:

Primeri (LSE, *SZI*):

PRELOŽITI

PREDNIKI

DEDNO

OCEAN

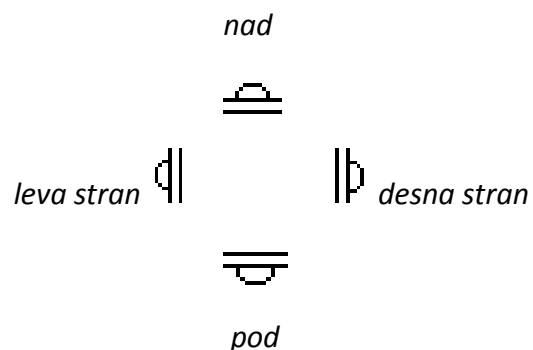
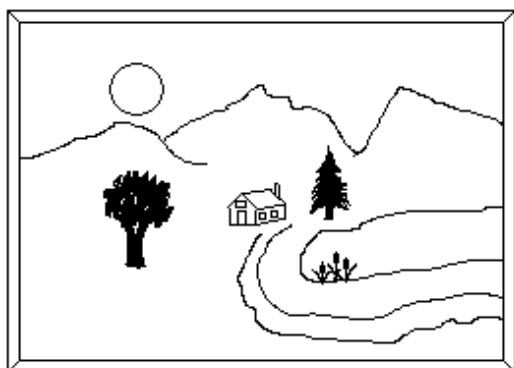
VNUK

PREDAVATI

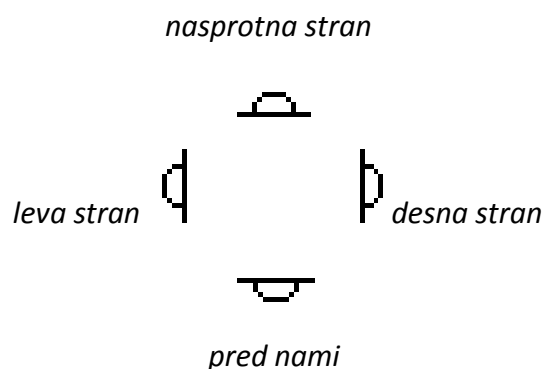
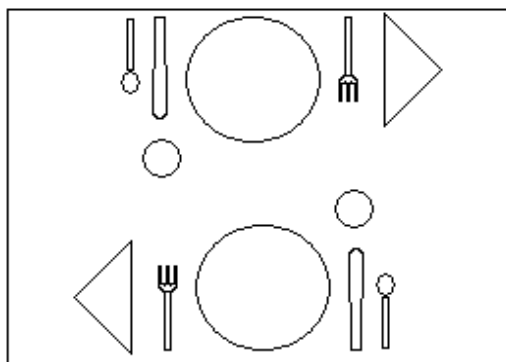
SIMBOLI ZA PRIKAZ POLOŽAJA

Včasih je težko ugotoviti, katera roka je nad in katera pod določeno površino. Naslednji simboli nam bodo bolj pojasnili omenjene nejasnosti.

Slika 1

Slika 1: Predstavljajmo si sliko z okvirjem, na katerega postavimo nek predmet. Simboli na desni strani z dvojno črto (podobno okvirju slike) in polkrogom predstavljajo načine, kako lahko nek predmet postavimo na okvir slike.

Slika 2

Slika 2: Predstavljajmo si mizo, ki jo opazujemo od zgoraj in se dotikamo njenih robov. Simboli na desni strani z enojno črto (podobno robu mize) in polkrogom predstavljajo načine, kako se dotikamo robov mize.

Črta predstavlja površino, ki se je dotikamo z dominantno roko. **Polkrog** v simbolu predstavlja dominantno roko, ki kaže njen odnos do nedominantne roke ali do kakšne druge kontaktne površine. Naj vas ne moti, ali je roka v pokončni ali v vodoravni drži. Simbol nam enostavno pokaže, ali je roka nad ali pod (slika 1) oz. ali je roka pred ali za določeno površino (slika 2).

Če se simboli za roko prekrivajo, nam za razrešitev situacije pomagajo simboli za umestitev, ki nam bolj natančno pokažejo, katera roka je nad ali katera pod določeno površino.

Če sta roki v stiku in je ena na desni druga na levi strani, uporaba simbola za umestitev po navadi ni nujna.

Simboli za umestitev, ki so v najpogostejši rabi v obeh ravninah, so tisti, ki se uporabljajo za prikaz **pred in za** ter **nad in pod**.

Primeri iz LSE:

VSTOPITI

PIVO

STEKLENICA

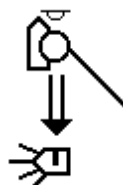
MATEMATIKA (LSC)

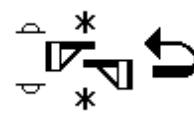
ULICA

JUTRO

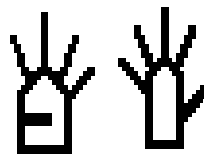

SEZNAM

POLJUB
(pri pozdravu)

9. LEKCIJA

Vsebina:

Anatomija drže roke: prst pod, prst čez, prekržana prsta, pokrčeni prst in hkrati na

Obračanje roke

Serijski gibi

ANATOMIJA DRŽE ROKE

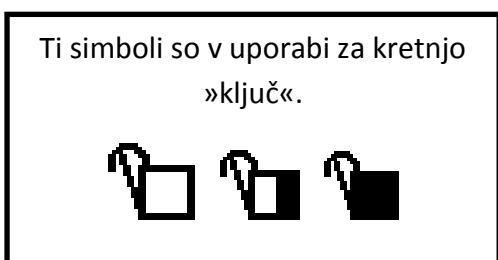
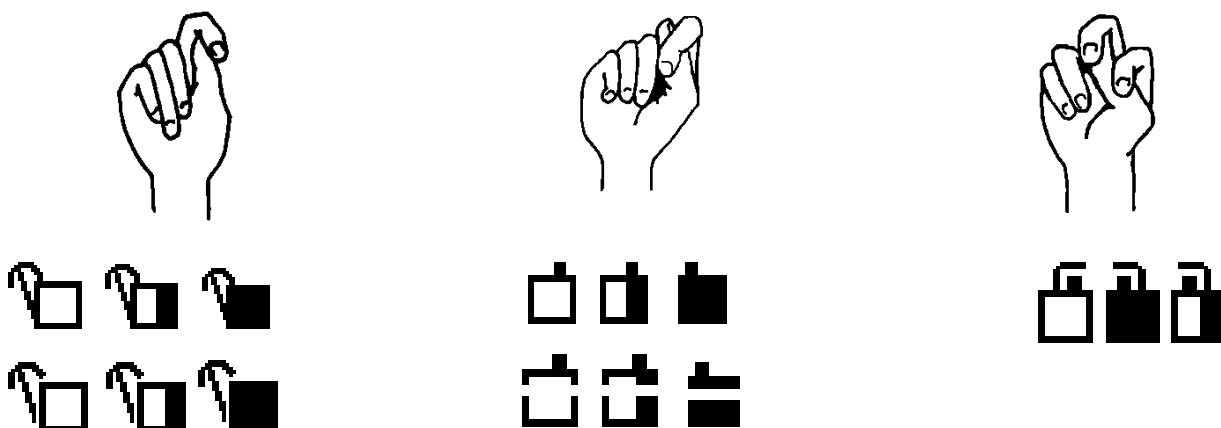
Prst pod, prst čez, prekrižana prsta, pokrčeni prst in hkrati na drugem prstu

Nekatere drže rok se izražajo s palcem, ki je vtaknjen med prste ali pa s prsti, ki so oviti čez palec. V nekaterih držah rok so prsti prekrižani ali naloženi drug na drugega. Večina teh drž je v znakovnih jeziki redka in v tem priročniku ne bomo predstavili vseh možnih izpeljav.

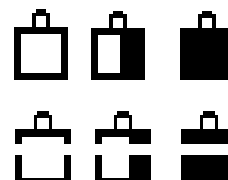
Prva drža roke, ki jo kaže spodnja ilustracija, je zelo pogosta in jo največkrat predstavljamo kot držo za krettno **ključ**. Pri tej drži je palec vzravnani, kazalec pa je ovit po robu palca.

Druga drža roke nam kaže palec, ki je umeščen med upognjenima prstoma - **kazalcem in sredincem** (črka T v ASL).

Tretja drža roke nam kaže palec, ki potiska upognjeni sredinec navzven.

Če je sredinec v sklepu rahlo dvignjen navzgor, ne da bi ga palec potiskal navzven, tako držo roke zapišemo kot:

V spodnjih držah rok je palec skrit med prste zaprte dlani:

Prsta sta lahko tudi prekrížana:

Opomba: V enoročni ASL abecedi (tudi v SZJ – op. prev.) je v drži za črko »R« kazalec vzravnán, sredinec pa je postavljen nad kazalec. Ta dva prsta sta lahko prekrížana tudi drugače: kazalec je postavljen nad sredinec. Ko dokumentiramo fonetične podrobnosti kakšnega jezika, je pomembno določiti, kateri prst je postavljen nad drugi prst. V simbolu to označimo tako, da je prst, ki se nahaja pod drugim prstom, prikazan z ravno črto, prst, ki je nad drugim prstom, pa s črto, ki je nagnjena pod rahlim kotom.

Ker za večino jezikov ni pomembno, kateri prst je na drugem prstu, **so včasih uporabljali za prekrížan kazalec in sredinec bolj generičen simbol**. Ta nekdanji simbol nam je kazal, da sta prsta prekrížana, ni pa poudarjal kateri prst je postavljen na drugi prst: oba prsta sta bila v simbolu v položaju X. Danes tega simbola v Sign Puddlu ne zasledimo več (op. prev.).

Sledijo nekateri primeri, v katerih je en prst pokrčen in hkrati postavljen na drugi prst. Bodimo pozorni, kateri prst je postavljen na drugi prst

V programu SignPuddlu ni simbolov za te drže rok (op.prev.)!

Primeri (LSE, SZJ):

OMLETA

POSLATI

DENAR

MALO PO MALO

KRULITI PO ŽELODCU

KESANJE (LSC)

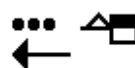
BOGAT (LSM)

TRINAJST (LGP)

ŠKOF

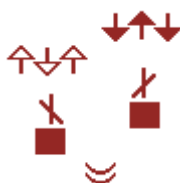
POLŽ

OSMI (LGP)

SPREMENITI

RAVNATELJ

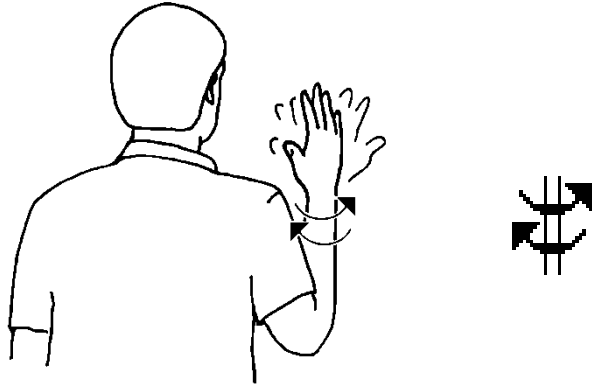
ŠPRICATI POUK

PLASTIKA

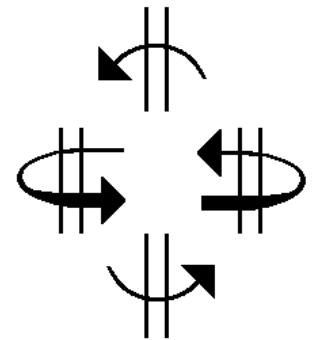
OBRACANJE ROKE

Kadar roko v podlakti, ki je dvignjena navzgor, zasukamo levo-desno, za zapis takega giba uporabljamo naslednjo puščico:

Dvojni črti nam v simbolu nakazujeta, da je podlaket v navpičnem položaju, podobno puščici z dvojno črto, s katero prikažemo gibe v navpični ravnini oz. gibe v smeri gor-dol.

Ukrivljene puščice z enojno črto nam v simbolu nakazujejo, da podlaket obračamo **v vodoravni ravnini**. Lahko zapišemo vse štiri načine ukrivljenega giba.

Puščice na desni predstavljajo štiri osnovne oblike puščic te vrste. Pri zapisovanju obračanja roke v zapestju uporabljamo tisto obliko puščice, s katero bolj nazorno prikažemo gib, ki ga izvajamo.

Primeri (LSE, SZJ):

VEN!

OBLAK

ZAPIRATI KOZAREC

BOGASTVO

PRVIČ

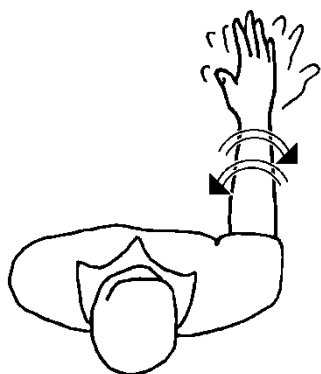

DOVOLITI

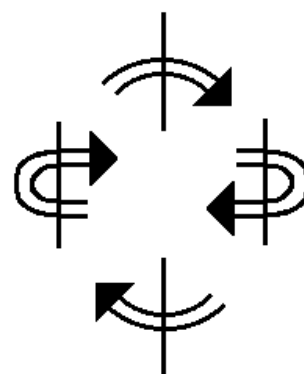

NE POZNATI

Kadar roko obračamo v podlakti, ki je v vodoravnem položaju oz. iztegnjena naprej, za zapis takega giba uporabljamo naslednjo puščico:

Enojna črta nam v simbolu nakazuje, da je roka v vodoravnem položaju, podobno puščici z enojno črto, s katero prikažemo gibe v vodoravni ravnini oz. gibe v smeri naprej-nazaj. Od štirih možnosti ukrivljenega giba (glej slika desno) lahko zapišemo katerikoli ukrivljeni gib.

Ukrivljene puščice z dvojno črto nam nakazujejo, da roko obračamo v **osnovni navpični ravnini**.

Puščice na desni predstavljajo štiri osnovne oblike puščic te vrste. Pri zapisovanju takega giba uporabljamo tisto obliko puščice, s katero bolj nazorno prikažemo gib podlakti.

Primeri (LSE, SZJ):

DVOJNO

ZLOMITI

NESPEČNOST

OBLAST

ZAKLJUČEK

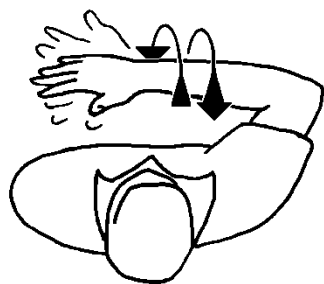

NOSEČNOST

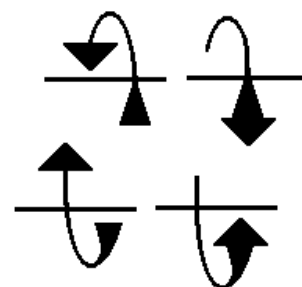
KLJUKA

Kadar roko v podlakti, ki je v vodoravnem položaju postavljena k sebi, obračamo naprej-nazaj, za prikaz takega giba uporabljamo naslednjo puščico:

Vodoravna črta omenjene puščice nakazuje, da je roka v vodoravnem položaju podobna puščici z enojno črto, s katero prikažemo gibe v vodoravni ravnini oz. gibe v smeri naprej- nazaj. Omenjeni gib poteka ukrivljeno navzgor oz. ukrivljeno navzdol, na kar nas tudi opozarja ukrivljena puščica s svojim lokom navzgor oz. navzdol.

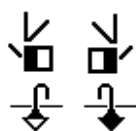
Puščice na desni predstavljajo štiri osnovne oblike puščic te vrste. Pri zapisovanju takega giba uporabljamo tisto obliko puščice, s katero bolj nazorno prikažemo gib podlakti.

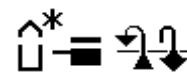
Primeri (LSE, SZJ):

ZAKLENITI

USESTI SE

ID KARTICA

BANANA

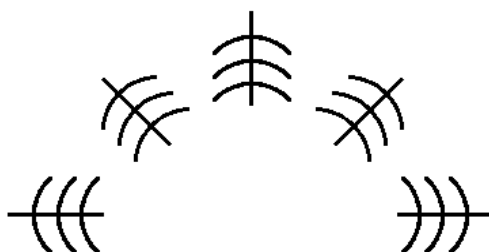
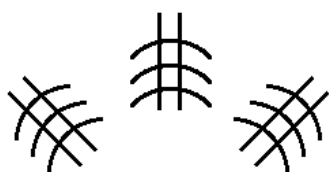

VPRAŠATI

BOLJŠE

Kadar roko v podlakti stresamo večkrat, podobno kot bi roko stresali po umivanju, uporabljamo naslednje simbole (odvisno od položaja podlakti):

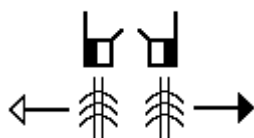
stresajoči gibi podlakti, kadar je ta v navpični ravnini

stresajoči gibi podlakti, kadar je ta v vodoravni ravnini

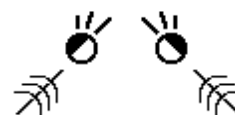
Primeri (LSE, SZJ):

ČLOVEK

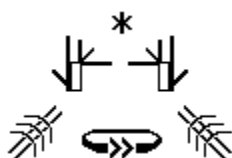
GOZD

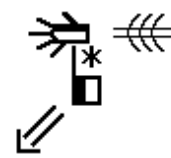
NORMALNO

KLIUČ

STIK Z MNOGIMI LJUDMI

HELIKOPTER

SKRBETI

PICA

PLOSKATI

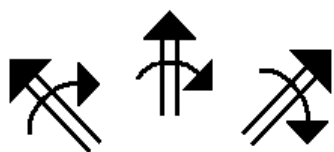

NI

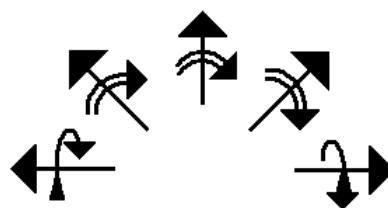

RUMENA

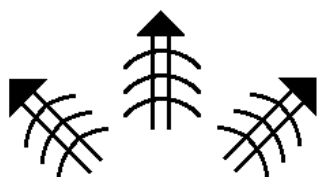
Puščice, ki sledijo, prikazujejo gib podlakti v ravni črti z istočasnim enkratnim ali z večkratnim obračanjem roke.

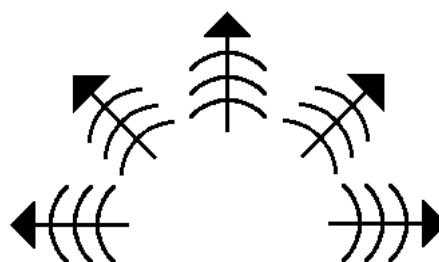
enkratni obrat roke s pomikom roke v osnovni navpični ravnini

enkratni obrat roke s pomikom roke v vodoravni ravnini

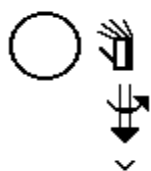

večkratno obračanje roke s pomikom roke v osnovni navpični ravnini

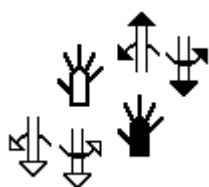

večkratno obračanje roke s pomikom roke v vodoravni ravnini

Primeri (LSE, SZJ):

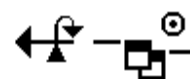
PALESTINEC

OGENJ

MEČ

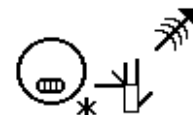
JEZEN

SNEG

TEČI, DA BI KOGA UJEL

STEKLO

SLOVESNOST

DALEČ

VISOKO

SERIJSKI GIBI

Kadar želimo zapisati kretnjo, pri kateri se najprej giblje ena roka in nato druga, uporabljamo simbol dveh **ukrivljenih vezajev, ki sta med seboj povezana**:

Pri takem gibu ena roka konča z gibom, preden z gibom začne druga roka.

Simbol za tak gib je tako v povezavi s simbolom za prikaz **sočasnih** gibov z obema rokama (en ukrivljeni vezaj) kot s simbolom za prikaz gibov, ki potekajo z obema rokama **izmenjaje** (dva ukrivljena vezaja).

O obeh gibih smo spregovorili že v prejšnjih lekcijah.

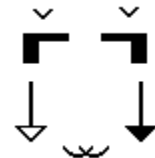
Primeri (LSE, SZJ):

ZAPRAVLJATI DENAR

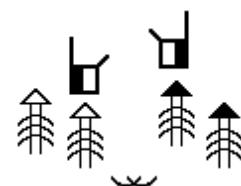
GRADITI

SKLICATI SHOD

HODITI

BRSTENJE RASTLIN

KORAKATI

STOPITI

10. LEKCIJA

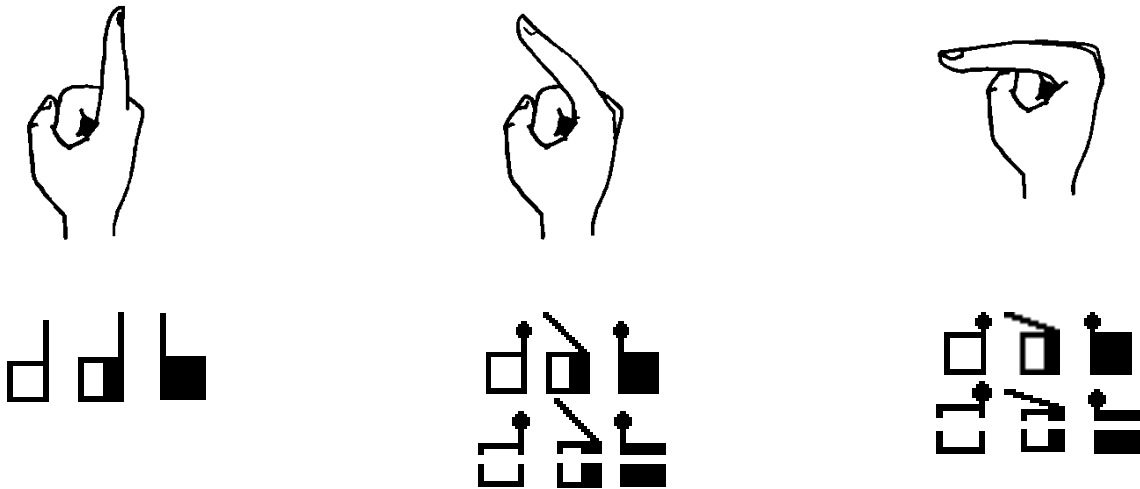
Kazalo:

Anatomija drže roke: stopnje upognjenosti prstov.
Stranski zorni kot in pogled na telo s ptičje perspektive.
Gibi v zapestju.

ANATOMIJA DRŽE ROKE

Stopnje upognjenosti prstov

Pri zapisovanju znakov večkrat zadostuje le določiti, ali so prsti v polnosti iztegnjeni ali pa upognjeni za 90 °. Manj pomembne so vmesne stopnje upognjenosti. Vendar obstaja možnost, da bi zapisali tudi te manjše razlike v drži roke.

Težko je govoriti o teh dveh skupinah simbolov ločeno. Zaenkrat noben znan znakovni jezik ne dela fonoloških razlik med omenjenimi tremi skupinami simbolov.

Upoštevajmo: ko je roka v zgornjih držah v vodoravni ravnini, je presledek vstavljen v osnovo simbola in ne med simbolom za prst in osnovo simbola, kot bi to pričakovali. Če bi presledek vstavili med simbolom za prst in simbolom za osnovo roke, bi lahko zaradi dolžine simbola za prst znak napačno razumeli, češ da gre za simbol za pokrčenost ali stisk s prstom. S presledkom v osnovi simbola se tej nejasnosti izognemo.

Sledijo simboli za kazalec in sredinec, ki sta upognjena pod istim kotom kot kazalec pri držah rok na prejšnji strani:

V programu SignWriter ni simbola za to držo roke (op. prev.)

Če bi pri zapisovanju zgornjih simbolov zapisovali še krogce na konicah prstov, bi tak znak s težavo brali in hitro zapisovali. Iz praktičnih razlogov je pravopisno boljše uporabljati zgornjo različico simbolov, ki jo v ASL in v SZJ uporabljamo za zapis črke N.

Če bi simbole zapisovali **fonetično**, bi morali zapisovati tudi majhne različice v drži rok in ločevati med različnimi stopnjami upognjenosti prstov. Ko pa na skupino simbolov gledamo s **pravopisnega stališča**, večino fonetičnih podrobnosti prezremo in se osredotočimo le na kriterij lažjega zapisovanja in lažjega prebiranja znakov.

Ko v ASL (in tudi v SZJ – op. prev.) zapisujemo črko M, kjer so kazalec, sredinec in prstanec upognjeni čez palec, v SignPuddlu za črko M uporabljamo simbole:

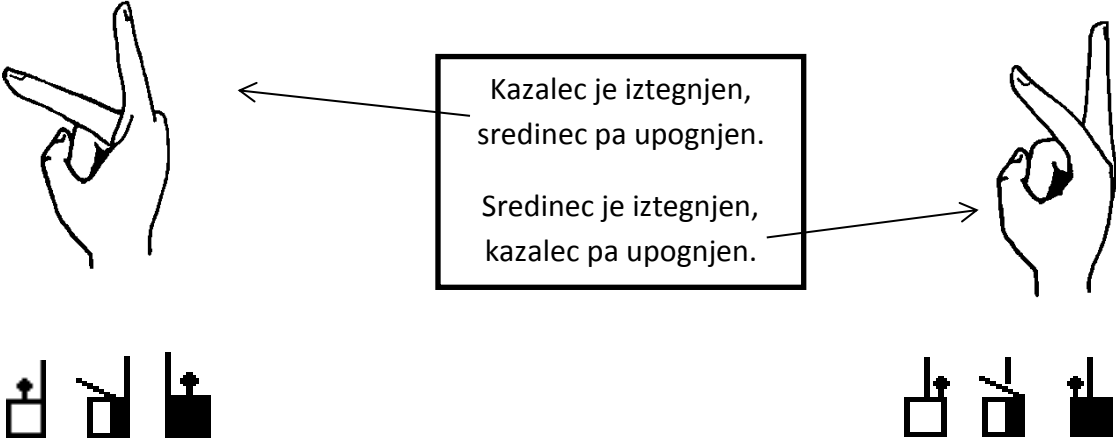

V prvem in tretjem simbolu bi po fonetičnih pravilih v simbolu za črko M na vrhu simbolov za prste morali stati krogci.

V programu SignPuddlu Online so drže rok, ki jih uporabljamo za zapisovanje enoročnih črk N in M tako v ASL kot v SZJ, predstavljene z naslednjimi simboli:

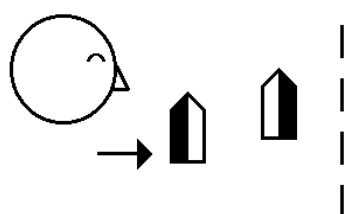
Včasih bo mogoče pomembno poudariti, da je en prst upognjen, drugi pa vzravnan.

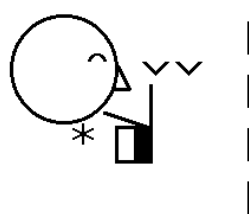
STRANSKI ZORNI KOT IN POGLED NA TELO S PTIČJE PERSPEKTIVE

Večino drž rok, ki smo jih predstavili v tej lekciji, je bolj nazorno in lažje zapisovati s stranskega zornega kota. Po navadi položaj telesa zapisujemo z zornega kota kretalca. Vendar obstajajo znaki, ki jih je včasih s tega zornega kota težko prebrati. Druga možnost zornega kota, ki nam olajša omenjeno težavo, je opazovanje kretnje s strani. V tem primeru simbol za glavo zapisujemo s stranskega zornega kota s simbolom za nos in z oči. Navpična in prekinjena črta v spodnjih ilustracijah predstavlja zid, ki imaginarno stoji pred kretalcem. Tega se po navadi pri vsakodnevem zapisovanju znakov izogibamo zaradi zmede, ki bi nastala pri zapisovanju smeri puščic.

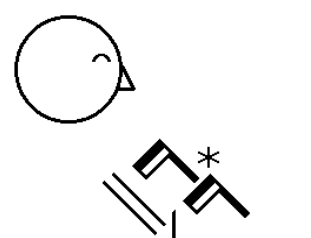
Primeri (LSE, LSM):

NAVZOČNOST
desna roka se giblje naprej

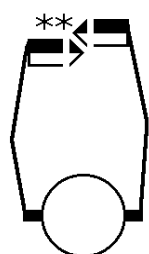

MESTO SANTANDER

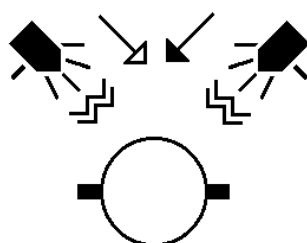

UBOGATI (LSM)
obe roki se gibljeta navzdol
in stran od telesa

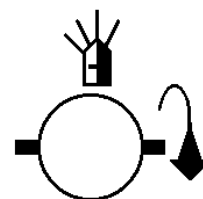
Včasih je koristno pogledati na telo od zgoraj oz. s ptičje perspektive. Tako bi lažje videli razdaljo rok od telesa, kako potekajo gibi k telesu in kakšni so gibi, ki jih izvajamo nad glavo, kadar jih zapisujemo s prikazom glave in ramen od zgoraj. Tak vidik uporabljamo takrat, kadar želimo, da bi bil znak bolj razumljiv. Tako se izognemo zmedi, ki bi nastala z usmeritvami puščic ob pogledu s stranskega zornega kota.

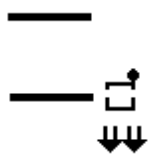
VRATA (daleč stran)

MNOŽICA, KI PRIHAJA

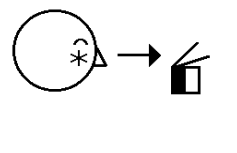
RIMLJANI

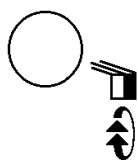
MAJHNA OSEBA

VIDETI

Tretji znak ima enak pomen kakor **znak** na sredini, le da je tukaj predstavljen s stranskega zornega kota. Upoštevajmo, da sta kazalec in sredinec razprta.

MAREC (LSM)

IME (LSM)

50 (iz starega LSM)

SEVER (ASL)

MATEMATIKA (ASL)

MUZEJ (ASL)

SMRKAVEC

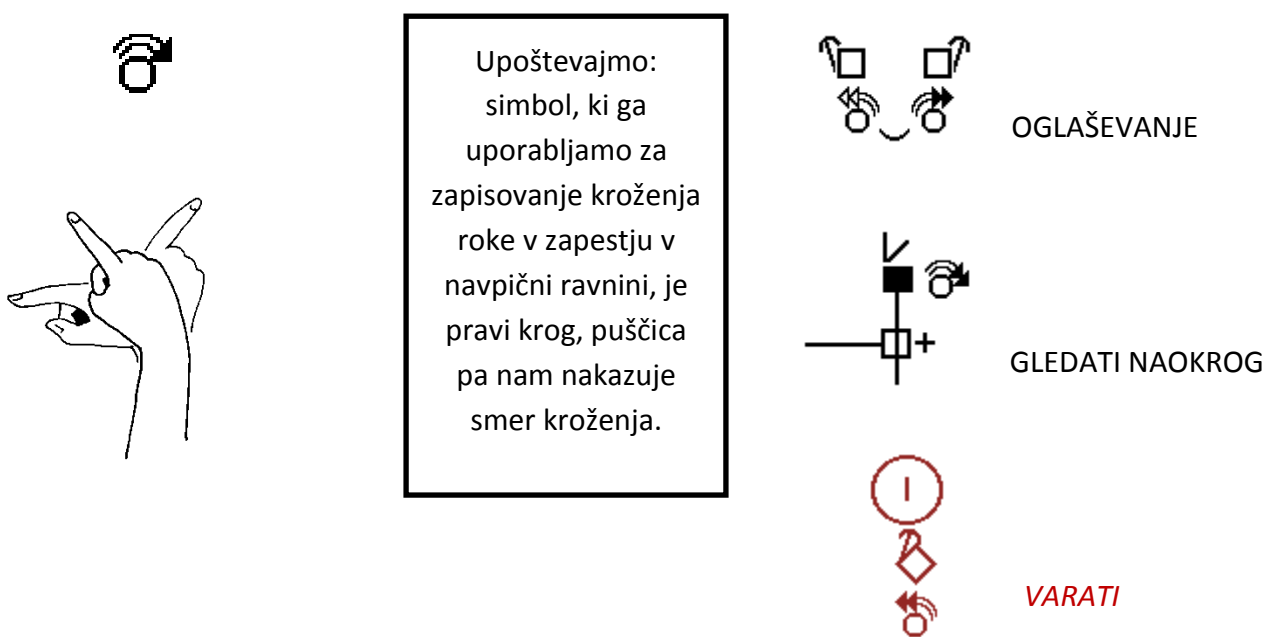

NEDELJA

GIBI V ZAPESTJU

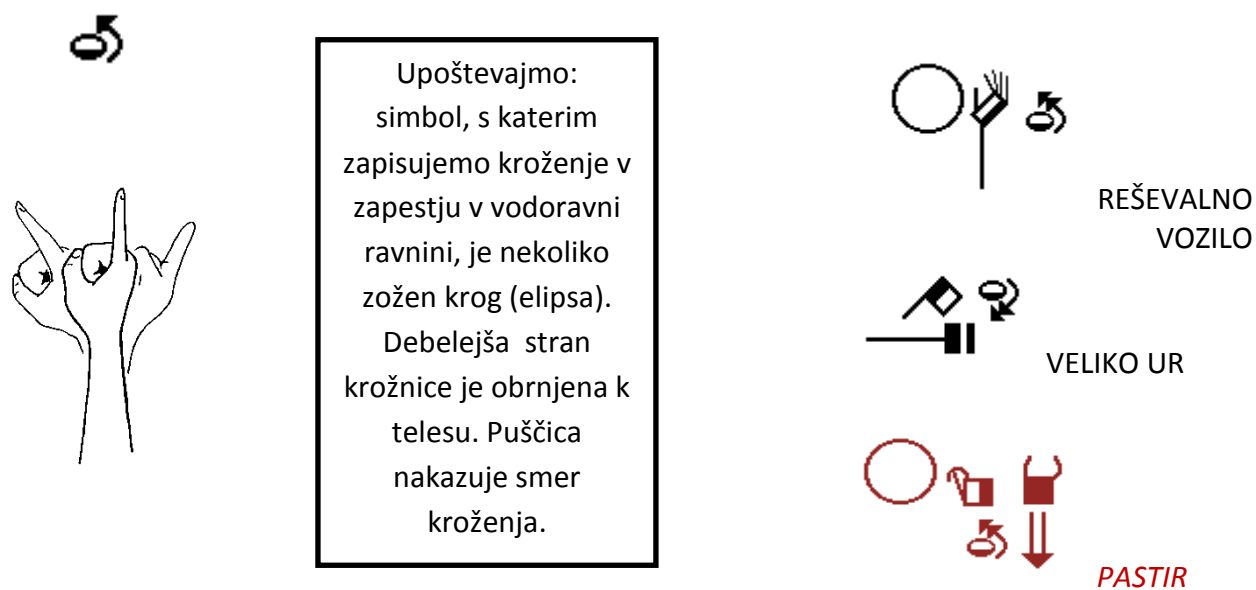
Nekatera kroženja z roko se začnejo v zapestju. V primerih, ki sledijo, je podlaket nepremična, roka pa kroži v zapestju. Puščice, ki sledijo, predstavljajo kroženje v zapestju v treh ravninah.

Primeri(LSE, SZJ):

Slika 1: Kroženje v zapestju v osnovni navpični ravnini (x,y).

Primeri(LSE, SZJ):

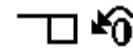

Slika 2: Kroženje v zapestju v vodoravni ravnini (x,z).

Upoštevajmo:
 simbol, s katerim
 zapisujemo kroženje
 v zapestju v stranski
 navpični ravnini, je
 nekoliko zožen krog.
 Debelejša stran
 krožnice je obrnjena
 k telesu. Puščica
 nakazuje smer
 kroženja.

Primeri(LSE, SZJ)

VSAK DAN

RENOVIRATI

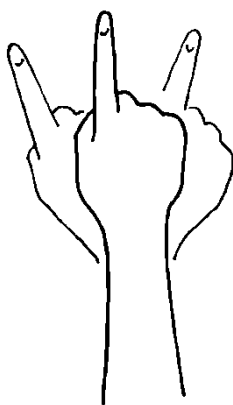

ZAVEZATI

Slika 3: Kroženje v zapestju v stranski navpični ravnini (y,z).

Kadar podlaket miruje, roko pa gibljemo v zapestju **naprej-nazaj ali gor-dol** (glede na to, ali je roka v vodoravnem oz. navpičnem položaju – op. prev.), tak gib zapisujemo s **puščico**, ki se drži črte, s katero označujemo zapestje. Puščica nakazuje smer gibanja, medtem ko nas črta za zapestje opozarja, da se tokrat puščica ne nanaša na gib podlakti, ampak le na roko od zapestja naprej.

Primeri (LSE, SZJ):

NE

NE

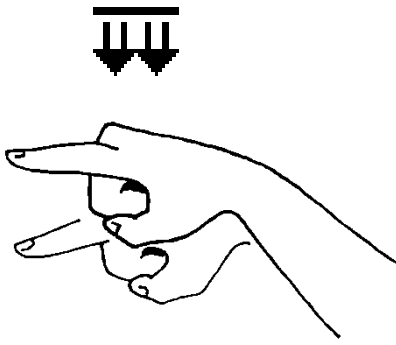

TRKATI NA VRATA

TRKATI NA VRATA

Primeri(LSE, SZJ):

SPORAZUM

DA (LSC)

DA

S simbolom **črte za zapestje** lahko zapišemo katerikoli gib v zapestju, ki ga označimo z ustrezno puščico.

Primeri(LSE, SZJ):

ČRKA Z

OKLEPAJ

DVOJKA V KOŠARKI

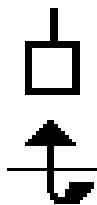

NOGOMET

KOŠARKA

11. LEKCIJA

Vsebina:

Uvod v neročne elemente

Obrvi

Ločila: označitev izrazov, vprašaji in narekovaji

Miganje z glavo in gibi s trupom

Simboli za prikaz dinamike kretnje in klasifikatorji

UVOD V NEROČNE PRVINE

V naslednjih dveh poglavjih se bomo osredotočili na široko raznolikost **obraznih izrazov, gibov glave in telesa**. Večina teh prvin se bolj nanaša na izraze kakor pa na posamezen znak. Na primer, odkimavanje z glavo se v znakovnem jeziku pogosto nanaša na vse kretnje kakšnega izraza in ne le na konkreten pomen kretnje NE ali NI.

Neročne prvine lahko spreminjajo pomen kretnje. Na primer, kretnja HODITI lahko spreminja svoj pomen na osnovi obraznih izrazov in položaja telesa:

- hoditi lahkotno,
- hoditi odločno proti cilju,
- hoditi jezen,
- hoditi utrujen,
- hoditi v spanju,
- žalostna in brezupna hoja.

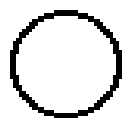
Hitrost ali napetost kretnje lahko tudi spreminja pomen kretnje in je pogosto v kombinaciji z obraznimi izrazi in z gibi telesa:

- hitra hoja,
- počasna hoja,
- zaspana hoja,
- hoja osebe visoke rasti,
- hoja osebe majhne rasti.

Nemogoče je v preostalih dveh poglavjih vključiti vse obrazne izraze, vendar upava, da nama bo uspelo posredovati vsaj najbolj pogoste obrazne izraze in zaobseči široko lestvico ostalih neročnih artikulacij.

OBRVI

V številnih jezikih imajo **obrvi** odločilno vlogo pri vprašanjih in določanju osebkov v stavku. Obrvi so lahko **dvignjene** (začuden izraz), **povešene** (vprašujoč izraz) ali pa tudi **napete** (obetajoč izraz). Primerjajte spodnje ilustracije. Prva slika prikazuje nevtralni obrazni izraz, zato v tem primeru ni potrebno, da bi zapisovali položaj obrvi.

nevtralni položaj

dvignjene obrvi

napete obrvi

povešene obrvi

LOČILA

Preden bomo nadaljevali z dodatnimi obraznimi izrazi, vam predstavljamo še nekaj oznak za ločila, ki so zelo koristne pri uporabi neročnih prvin. V prejšnjih lekcijah smo vam že predstavili dva simbola:

pika
(konec stavka)

vejica
(konec izraza)

Kadar se izrazi obrvi ali druge neročne prvine nanašajo na celoten izraz, je nenavadno, da bi ob vsakem posameznem znaku zapisovali obrazni izraz. Da bi se temu izognili, imamo na voljo več možnosti:

Prva možnost: **oklepaji**

Dvignjene obrvi se nanašajo le na znake v oklepaju.

Spuščene obrvi se nanašajo na vse znake v stavku.

Druga možnost: **oklepaj nad izrazom**. Te možnosti v nekaterih računalniških programih ni na voljo, prav tako ne pri navpičnem zapisovanju v Sign Puddlu.

Optimističen obrazni izraz, postavljen nad dva stavka.

VPRAŠAJI

Kot opazimo v spodnjem primeru, se simbol za vprašaj nanaša na vse simbole v stavku. V kolikor je obrazni izraz nujen, da bi določili vrsto vprašanja, lahko na začetku stavka dodamo vprašaj. Čeprav večina govornih jezikov pri zapisovanju ne postavlja vprašaja na začetku vprašanja, je v znakovnem jeziku uporaba vprašaja primerna: vprašalnica je v znakovnem jeziku pogosto na koncu stavka, vprašalni obrazni izraz pa stoji na začetku izraza. Prvi **znak za vprašaj** nas opozori, da bi že na samem začetku stavka uporabljali pravilni obrazni izraz.

Včasih je boljše pustiti vprašujoči obrazni izraz na besedi, s katero sprašujemo, vprašaj pa postaviti na začetek stavka, kar bralca opozori, da gre za vprašalni stavek.

DVOPIČJE IN NAREKOVAJI

Predstavljamo vam še ostala ločila, ki jih uporabljamo pri zapisovanju znakovnega besedila.

Dvopičje zapisujemo s simbolom .

Uporabljamo ga, kadar zapisujemo naštevanje. Nekateri uporabljajo dvopičje pri zapisovanju citatov. V vsakem primeru ločilo v znakovnem besedilu stoji zaradi posebne spremembe v neročnih prvinah. Tu lahko upoštevamo: premik telesa, spremembo v očesnem izrazu, različne obrazne izraze itd. Pri dokumentiranju še ne osvojenega jezika bi interesent verjetno rad zapisoval vse podrobnosti neročnih prvin. Po drugi strani pa mu uporaba posebnih oblik ločil zelo koristi kot bližnjica pri poenostavljanju zapisovanja.

Narekovaji so tudi koristne bližnjice, ki predstavljajo vse kompleksne neročne prvine, ki spremljajo spremembo pri kretalcu, vključno s premikom telesa in spremembo smeri pogleda. Trenutno ni univerzalnega stališča, katero obliko simbola za narekovaj naj bi uporabljali. Na razpolago imamo tri možnosti:

a)

b)

c)

MIGANJE Z GLAVO

Kadar gre za pomikanje glave, lahko zapisujemo tako **prikimavanje** »DA« kot **odkimavanje** »NE«.

Kadar **prikimavamo** »DA«, tako pomikanje glave zapišemo z majhnima puščicama s smerjo gor-dol nad simbolom za glavo. Puščici sta z dvema črtama.

Kadar glavo **dvignemo navzgor**, kakor da opazujemo zvezde, tako pomikanje glave zapišemo s puščico z dvojno črto obrnjeno navzgor.

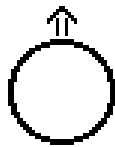
Kadar glavo **spustimo navzdol**, kakor da gledamo v tla, tako pomikanje glave zapišemo s puščico z dvojno črto obrnjeno navzdol.

Kadar **odkimavamo** »NE«, tak gib zapišemo z dvema puščicama z dvojno črto v smeri levo-desno.

Če **glavo obrnemo v eno ali drugo stran**, za zapis takega pomikanja glave uporabljamo puščico z dvojno črto, ki je usmerjena v smer pomika glave.

prikimavanje

pogled navzgor

pogled navzdol

odkimavanje

Primeri(LSE, SZJ):

DA, POZNAM GA

NE MOREM

NE

POZNAM

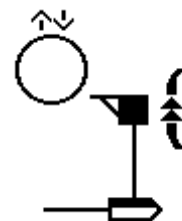
NE POZNAM

Kadar glavo **premikamo** naprej-nazaj oz. v eno ali drugo stran, tako premikanje glave zapisujemo s puščico z enojno črto nad simbolom za glavo.

Primeri (LSE):

premikanje glave naprej-nazaj

NOJ

premikanje glave v stran (v desno)

*

POKUKATI IZZA VOGALA

Kadar glavo **nagnemo v stran** k ramenom, je nos v diagonalnem položaju. Simbol za nagib glave v stran zapišemo nad glavo. Predstavljajmo si, da potegnemo diagonalo za nos, ki prekriža črto za ramo:

glava, nagnjena v desno

glava, nagnjena v levo

Primeri(LSE, **SZI**):

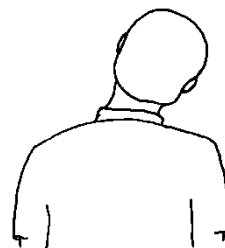
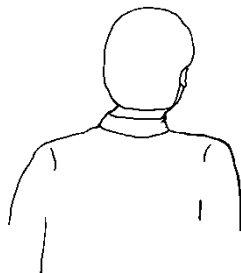
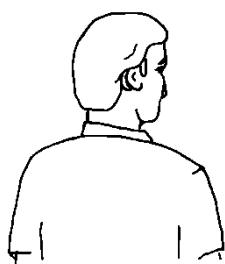

SPATI

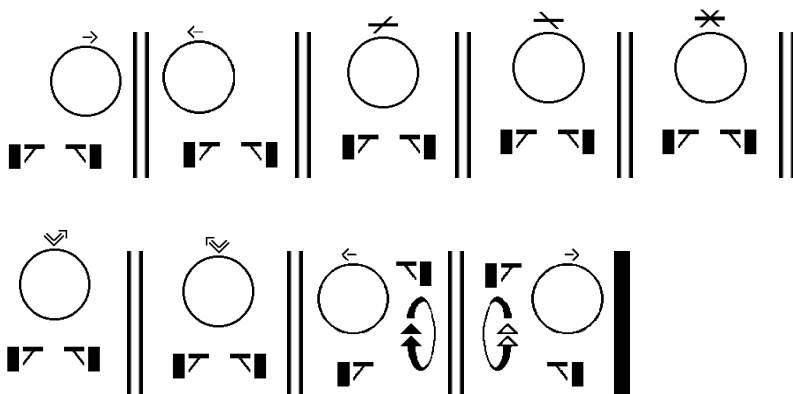
SPATI

Opazujemo razliko med tremi načini premikanja glave:

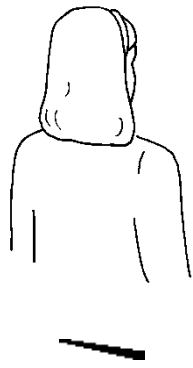
Nikalni in pritrdilni izrazi so pogosto spremljani z majanjem glave, kar se ponavadi nanaša na celoten izraz in ne le na posamezno besedo v izrazu. Zato je uporaba oklepajev, o katerih smo spregovorili v tej lekciji, zelo koristna.

Sledi del zgodbe o mačku, ki se poigrava s svojo zrcalno podobo v ogledalu. Vsak znak ima drugačen gib z glavo.

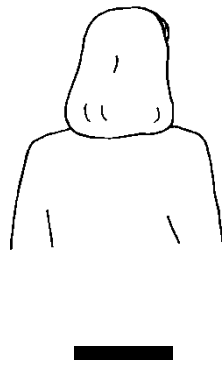

GIBI Z RAMENI IN TRUPOM

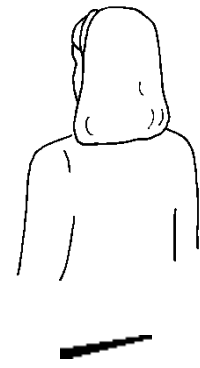
Kadar zapisujemo besedilo, je včasih pomembno zapisati, kaj počnemo z rameni. Če so ramena obrnjena v eno ali drugo stran, postavimo oznako za ramena, da bi pokazali, v katero stran so ramena obrnjena.

ramena v desno

ramena naravnost

ramena v levo

Kadar je za določen znak pomemben **tudi gib z rameni**, zapišemo tako ustrezno oznako za ramena kot ustrezno puščico, s katero nakažemo smer obračanja ramen.

Za zapisovanje usmeritve ramen lahko uporabljamo tudi pogled s ptičje perspektive, torej pogled od zgoraj.

Kadar se telo nagiba v eno stran že v kolkih oziroma naprej ali nazaj, tak gib zapisujemo z majhnim simbolom: **kratka črta s krogcem na vrhu**, ki jo postavimo na levi ali desni strani simbola za ramena. Krogec predstavlja glavo. Simbol je nagnjen v določeno smer, kot bi na primer puščico z enojno črto zapisali v smeri nagiba telesa.

Telo je nagnjeno naprej in v desno.

Pri zapisovanju besedila z uporabo oklepajev, simbole za usmeritev in nagib telesa lahko postavimo čez ves izraz, podobno kakor simbole ostalih neročnih prvin. Na ta način nakažemo, da besedilo odkretamo z obrnjenim ali nagnjenim telesom v eno ali drugo smer. Spodaj sta predstavljena dva stavka z ločili, kjer kretalec vzpostavlja pogovor med dvema sogovornikoma. V prvem stavku je kretalec s telesom obrnjen k sogovorniku v desno, v drugem stavku pa k sogovorniku v levo.

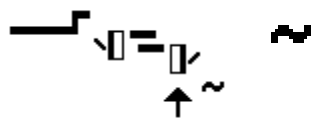

SIMBOLI ZA PRIKAZ DINAMIKE KRETNJE

Pri zapisovanju kretnje, ki jo izvajamo nekoliko bolj **napeto** kot sicer, uporabljamo simbol vijuge:

Primeri(LSE, SZJ):

PRAV ZRAVEN

SOVRAŽITI

GLOBKO PREMIŠLJEVAT

ČUDNO

LOVITI

JEZA

MAŠČEVANJE

JEZA

POTRES

NAPADALEC

Zapisovanje klasifikatorjev

Pri zapisovanju **klasifikatorjev** uporabljamo simbol za napetost. Ko je simbol za napetost uporabljen v vlogi klasifikatorja, npr. s simbolom za roko, nam tak simbol pove, da je roka v zraku in v mirovanju in da še vedno predstavlja objekt, o katerem govorimo. Klasifikator zapisujemo pod ali zraven simbola za roko, ki miruje.

Primer iz LSE:

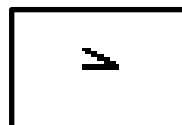
Miza **miza-** pisalo **miza-** položiti na. / kar pomeni: položiti pisalo na mizo.

Op. prev.: klasifikator se nanaša na del znaka. V zgornjem znakovnem besedilu v španskem znakovnem jeziku, je klasifikator uporabljen za levo roko, ki miruje, medtem ko desna roka kreta naprej. Klasifikatorji so v uporabi v nekaterih znakovnih jezikih.

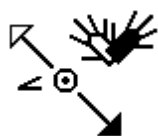
Ostali simboli za dinamiko: hitro, počasi, sproščeno

Pri zapisovanju dinamike giba lahko zapisujemo gibe, ki jih izvajamo bodisi **hitro**, **počasi** ali **sproščeno**.

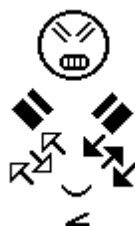
Simbol, ki ga uporabljamo za zapisovanje kretnje, ki jo izvajamo **hitro** ali nekoliko bolj **empatično** kot po navadi, je:

Primeri(LSE, SZJ):

HITRO

TEČI

IZGINITI

PLOSKATI

RAKETA

ZAVRNITI

SMRT

S simbolom na desni strani zapišemo kretnjo, ki jo izvajamo **počasneje** kot običajno. Simbol postavimo nad/pod celoten znak.

Primeri(LSE, SZJ):

POEZIJA

DOLGOČASITI SE

RAZTOPITI SE

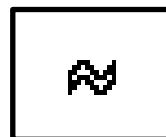

ENOSTAVNO

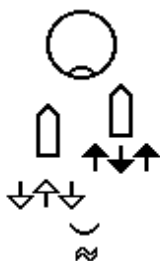
RAD

S simbolom na desni strani prikažemo krettnjo ali pojem, ki ga izvajamo *bolj sproščeno*:

Krettnja, ki jo prikažemo s tem simbolom, se izvaja drugače kot počasna krettnja. Sproščeno krettnjo zaznamuje mehko giba ter rahlo sproščena drža roke.

Primeri(LSE, SZJ):

VSAKDANJI POGOVOR

POHAJKOVATI

RAHLO NALETAVANJE
SNEGA

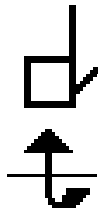
SMETANA

Pri zapisovanju besedila z uporabo oklepajev lahko podobno kot ostale simbole za neročne prvine tudi simbole za dinamiko postavimo čez ves izraz.

Omenjeni primer se nanaša na stavek, ki ga odkretamo hitreje kot sicer.

12. LEKCIJA

Vsebina:

Oči: mežikanje in pogled

Nos

Usta: čeljust, ustnice, zobje, lica in jezik

Pretok zraka skozi usta

OČI

Mežikanje

Simbole za oči smo že omenjali, in sicer ko smo se z roko približevali očem ali ko smo se jih dotikali. Kadar so v krettnjo vključeni različni izrazi oči, lahko uporabljamo naslednje simbole:

odprte oči

zaprte oči

škilenje z očmi

široko odprte oči

na pol odprte oči

na pol zaprte oči

Včasih je pomembno zapisati, ali **oči zapiramo** ali **odpiramo**. V takih primerih uporabljamo iste simbole, ki jih sicer uporabljamo pri zapisovanju premikanja z roko in jih zapisujemo ali nad ali pod simbolom za oko. V kolikor je krettnja osredotočena na **premikanje s trepalnicami**, simbol za tako premikanje vstavimo pod simbolom za trepalnice.

mežikanje z obema očesoma

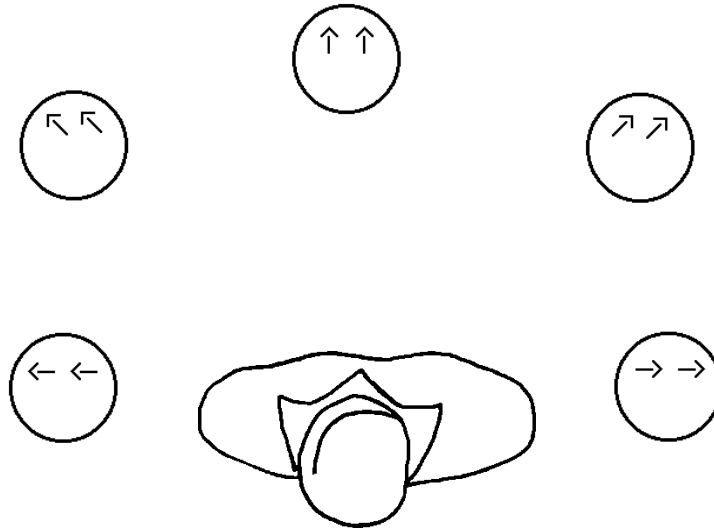
mežikanje z enim očesom

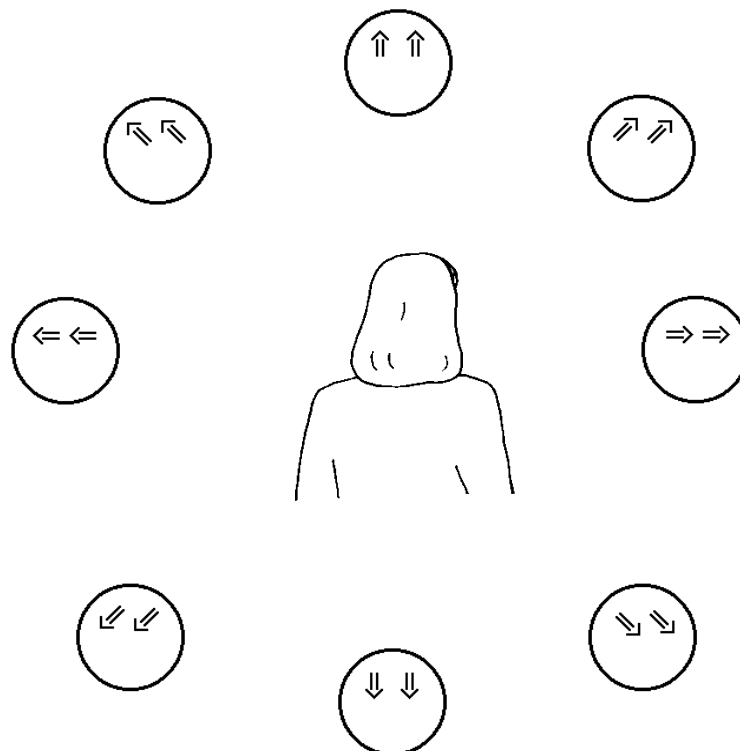
utripanje s trepalnicami

Pogled

Včasih je pomembno zapisati, v katero smer gledamo. Pogled zapisujemo z dvema skupinama puščic: s puščicami z enojno in z dvojno črto. Spodnja ilustracija prikazuje puščice z enojno črto. Te nam kažejo, da je pogled uprt naravnost, v desno ali v levo:

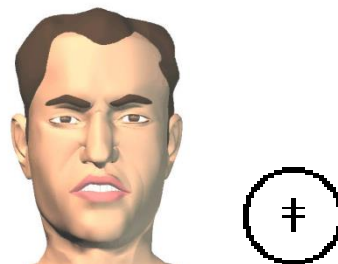

Oglejmo si še puščice z dvojno črto, ki nam kažejo, da je pogled uprt navzgor, navzdol, v stran in diagonalno:

NOS

Edina sistematična uporaba oznake za nos kot lingvistične oznake neročne prvine je **namrščen nos**. Omenjeno držo pogosto spremljajo povešene obrvi in dvignjena zgornja ustnica:

USTA

Znakovno zapisovanje pozna številne simbole za prikaz premikanja z usti. Te simbole lahko uporabljamo pri zapisovanju ustnih vzorcev, ki jih lahko uporabljamo ob branju z ustnic - tak način zapisovanja je v uporabi v Nemčiji. Znakovanje se lahko uporablja tudi za zapisovanje nevidnih umestitev jezika, pa tudi za naglase, ki v tem priročniku niso predstavljeni.

Predstavljamo vam najbolj splošne izraze z usti:

nasmeh

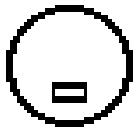
močno smejanje

namrščen obraz

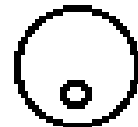
močno namrščen obraz

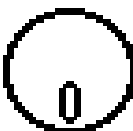
raztegnjena usta (črka l)

razširjena usta (»ah«)

močno odprta usta

zaokrožena usta (oh)

*rahlo zaokrožena usta
(črka U)*

*ustnice so zaokrožene,
iztegnjene naprej in usta
zaprta (poljub)*

Zapomnimo si, da so ilustracije prikazane z opazovalčeve zornega kota, simboli pa z zornega kota kretalca! To pomeni, da ko je v ilustraciji povzdignjen levi kot ust, je v simbolu povzdignjen desni kot ust.

povzdignjene ustnice v eno stran (zaprta usta)

povzdignjene ustnice v eno stran (vidni zobje)

V SignPuddlu ni simbola za tak izraz obraza

grizenje kota ustnice

ustnice navznoter

spodnja ustnica čez zgornjo

zgornja ustnica čez spodnjo

napihnjena lica

lica, potegnjena navznoter

napeta lica

Napihnjeno eno lice zapišemo tako:

zobje

*zobje na spodnjo ustnico
(črka F)*

zobje na zgornjo ustnico

jezik se dotika zob

*jezik med razpotegnjenima
ustnicama*

jezik v stran pri odprtih ustih

jezik navzgor in navzven

jezik navzdol in navzven

jezik potiska spodnjo ustnico naprej

Katerikoli simbol za jezik lahko obračamo po želji:

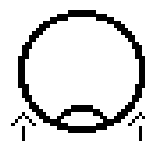
Majhna puščica ob simbolu brade kaže na smer gibanja s čeljustjo.

jezik potiska lice

čeljust v desno

čeljust naprej

čeljust navzdol

Včasih lahko jezik ali ustnice med kretnjo vibrirajo. Za prikaz takih gibov uporabljamo enake simbole kot pri upogibu/vzravnanju prstov. Te simbole postavimo neposredno nad ali ob tistem delu ust, ki se giblje. »Grizenje« predstavljamo s simbolom »številkega znaka«.

jezik gor-dol

jezik levo-desno

*(našobljene ustnice)
premikanje spodnje ustnice*

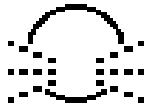
*premikanje z ustnicami
(bababa)*

grizenje

PRETOK ZRAKA SKOZ USTA

Kadar želimo predstaviti močno izdihovanje ali vdihovanje, uporabljamo naslednje simbole:

*močno izdihovanje skozi
usta*

*močno vdihovanje skozi
usta*

vdihovanje skozi nos

Navadnega dihanja po navadi ne zapisujemo. Vendar obstajata simbola, s katerima lahko označimo tako vdihovanje kot izdihovanje:

vdih

izdih

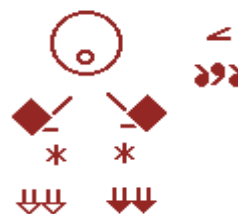
Če je potrebno označiti tudi dihanje, potem uporabljamo tak simbol:

Kadar je simbol za dihanje v kombinaciji s simboli za dinamiko, je dihanje lahko: **hitro, počasno, težko ali sproščeno.**

DIHATI

DIH

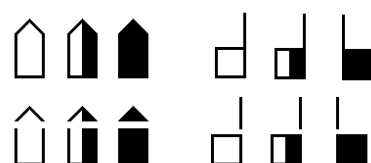
Dodatek: delni seznam simbolov

Kazalo:

- Simboli za držo rok
- Puščice za prikaz gibov
- Ostali simboli
- Ločila

Simboli za držo rok

Šest možnosti usmeritve rok:

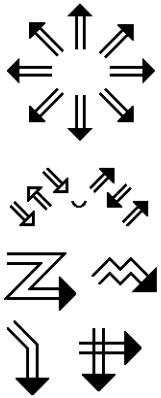
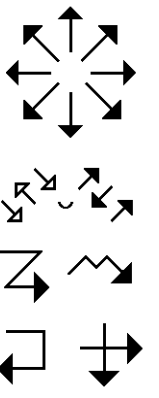
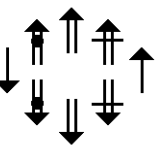
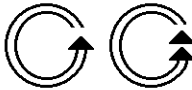

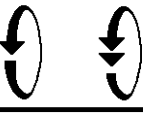
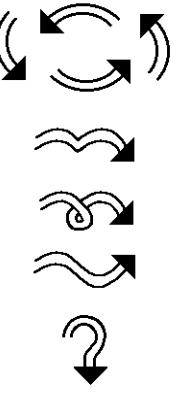
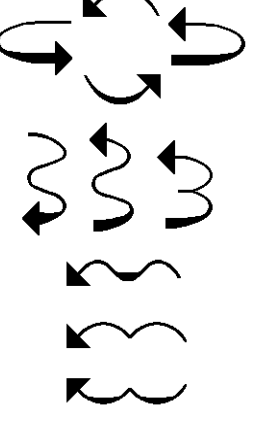
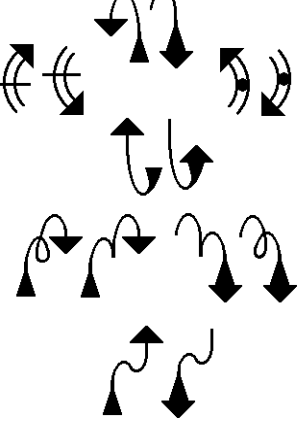
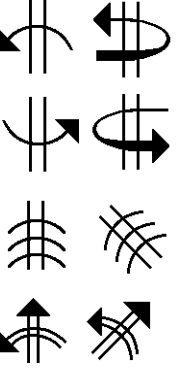
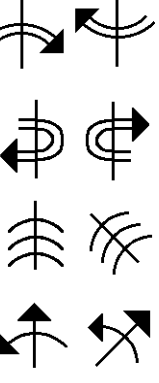
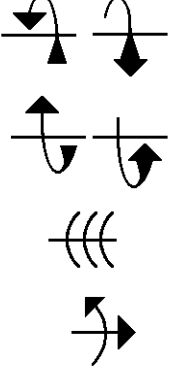

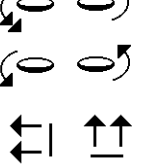
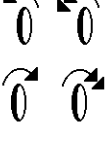

Puščice za prikaz gibov

osnovna navpična
ravnina

vodoravna ravnina
ravnina

stranska navpična
ravnina

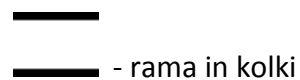
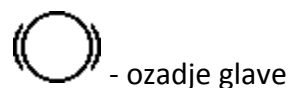
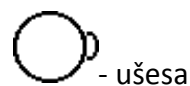
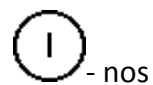
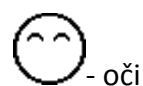
Ostali simboli

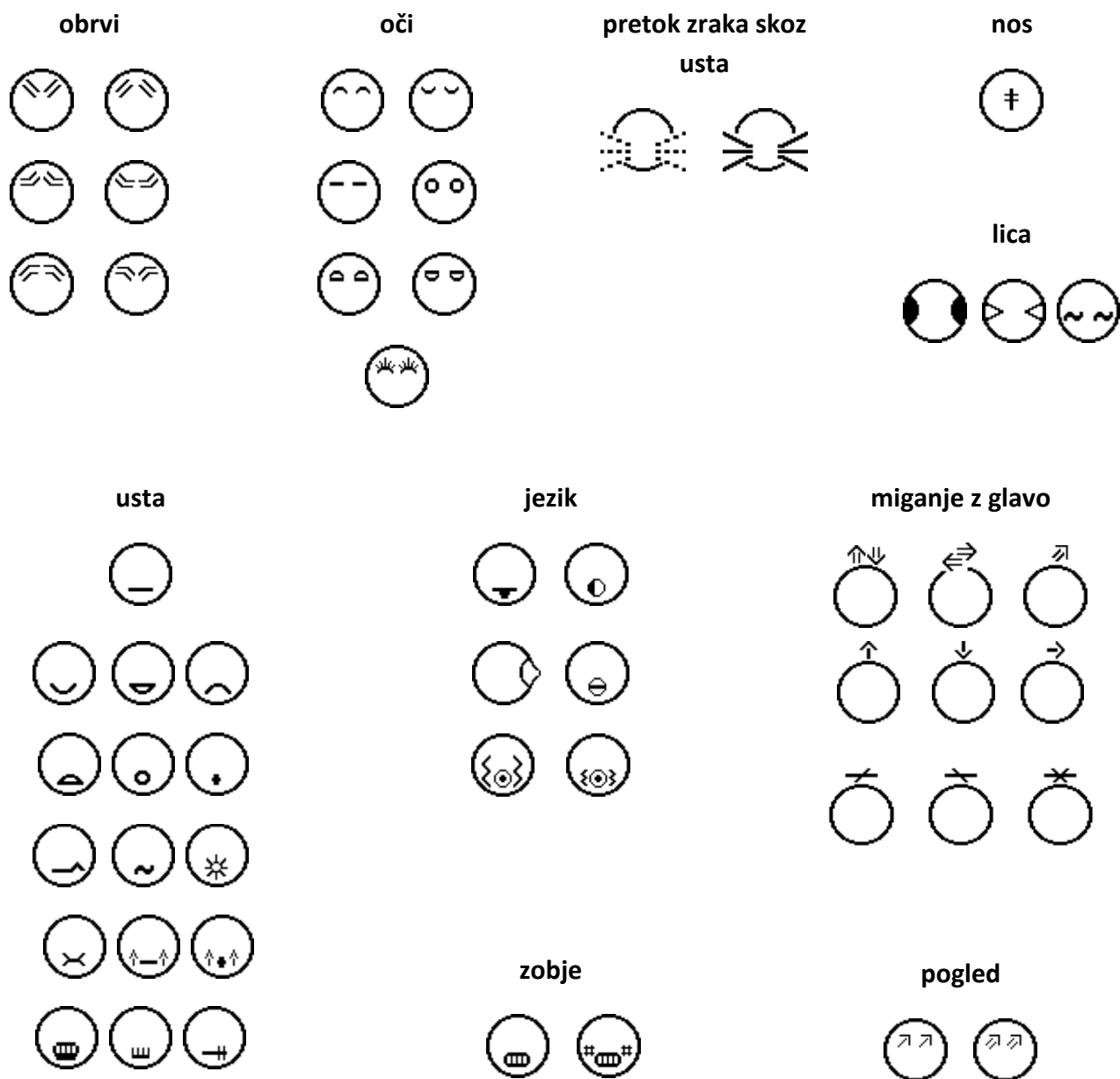
- * - dotik
- ⊙ - stik dveh površin z občasno ločitvijo
- ⊖ - konstanten stik dveh površin
- # - udarec
- + - prijem
- |*| - prijem »med«

- - stisk prstov
- - frcanje s prsti
- ∨ - upogib prstov
- ^ - dvig prstov
- ∩ - dvig in upogib prstov hkrati
- ⋈ - izmenično miganje s prsti
- ⇓ - zaporedno zapiranje prstov v pest
- ⇑ - zaporedno odpiranje prstov

- ⌋ - sočasno kretanje z obema rokama
- ⌋⌋ - izmenično kretanje obeh rok
- ⌋⌋ - najprej kretanja z ena in nato z drugo roko

- ↑ - kretnja z desno roko
- ↑ - kretnja z levo roko
- ↑ - kretnja obeh rok kot celota

~ - gib z napetostjo /klasifikator

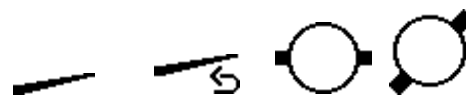
≈ - rahel gib

v - hitro

○ - počasi

○ - lahkotno

ramena

Ločila

| - pika

|| - vprašaj

|| - vejica

] - oklepaj

|| - dvopičje

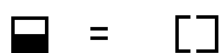
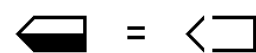
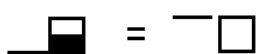

| - narekovaj

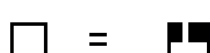
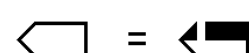
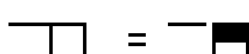
⟨ - oklepaji

Kadar je roka obrnjena tako, da so prsti v stran, držo roke lahko zapišemo na dva načina, tj. z dveh vidikov oz. ravnin: vodoravno ali navpično. Ta dva vidika pravzaprav predstavljata isto držo roke in isto usmeritev. Pri zapisovanju simbolov uporabljamo tisti vidik, ki se nam zdi najbolj logičen ali pa ki je lažji za branje. V kretnji kjer sodelujeta obe roki, ravina ene roke v istem znaku lahko določi ravnino zapisovanja simbola za drugo roko.

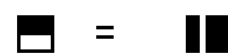
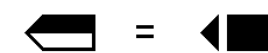
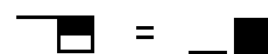
Pomen simbolov
je enak:

Pomen simbolov
je enak:

Pomen simbolov
je enak:

STVARNO KAZALO

ZORNI KOT IN USMERITEV ROKE

POGLAVJE, STRAN

Opazovalčev in kretalčev zorni kot	1,2
pogled naravnost	1,3-4.6-8
Pogled gor-dol	2,10-14; 10,115
Stranski zorni kot	10,115

DRŽA ROKE

Osnovne drže rok: dlan pest, kazalec	1,3-4.6-8
Prsti - splošni pogled:	2,20-22
<i>sredinec in prstanec</i>	4,45
<i>mezinec</i>	4,44
<i>palec</i>	3,30-33
Osnova roke:	
<i>peterokotnik</i>	1,3-4; 2,13.21
<i>kvadrat</i>	1,6-7; 2,12.14.20
<i>krog</i>	2,22
<i>pravokotnik</i>	7,78-82
Stopnje pokrčenja prstov:	
<i>pokrčeni in ukrivljeni prsti</i>	5,53-56; 8,92-94
<i>upognjeni prsti</i>	6,64-67
<i>stopnje upognjenosti prstov</i>	10,112-114
Razmerje med prsti:	
<i>prsti skupaj in razprti prsti</i>	2,20-22; 8,92-94
<i>prekrižani prsti, prsti med</i>	7,78-82; 8,92-94; 9,102-103
<i>prekrižani in naloženi prsti</i>	9,102-104

POLOŽAJ

Glava, obraz in vrat	1,8; 3,38-39
Ozadje glave	3,36
Oči, obrvi in trepalnice	3,39
Nos	3,40
Usta	3,40
Ušesa	7,89
Lasje	7,89
Trup, ramena in roke	3,34-35
Simboli za položaj	8,98-99

GIBI

Zasnova osnovnih puščic	2,15-18.27; 5,59; 9,110
Gibi naravnost:	2,15-18.23-27; 4,47-49

<i>kompleksni gibi naravnost</i>	4,46
Kroženje	5,56-58
Ukrivljeni gibi	7,83-88
Spremembe v drži roke:	3,41
<i>miganje s prsti</i>	6,68-75
Spremembe v usmeritvi:	3,41
<i>obračanje podlahtnice</i>	9,105-109
<i>gib v zapestju</i>	10,117-119

SIMBOLI ZA PRIKAZ STIKOV

Dotik	1,5
Občasen stik med površinama	2,19
Trajen stik med površinama	5,60
Prijem	5,61
Prijem »med«	5,61
Udarec	5,62

NEROČNE PRVINE

Obrazni izrazi:	
<i>obrvi</i>	11,123
<i>oči in trepalnice</i>	12,136
<i>nos,</i>	12,138
<i>usta, ustnice, lica, zobje, jezik</i>	12,138-143
<i>pretok zraka skozi usta</i>	12,144
Ne-ročni gibi:	
<i>miganje z glavo</i>	11,127-129
<i>gibi ramen in trupa</i>	11,130-131
<i>mežikanje očmi in očesni izrazi</i>	12, 136-137
<i>jezik, ustnice in čeljust</i>	12,142-143
Simboli za dinamiko:	
<i>hitro, počasi, napeto, sproščeno</i>	11,132-134

LOČILA

Pika in vejica	4,50
Oklepaji	11,124-125
Vprašaj	11,125
Dvopičje	11,126
Narekovaj	11,126
Oznaka za klasifikatorje	11,132

DODATEK: SEZNAM SIMBOLOV	145-150
---------------------------------	---------

